

”Olen pitänyt ruumistani orjanani”

**Ruumiillisuus ja maskuliinisuus Eva Wahlströmin *Rajoilla-*
omaelämäkerrassa**

Bella Salonen

Kirjallisuuden maisterintutkielma

Musiikin, taiteen ja kulttuurin tutkimuksen laitos

Jyväskylän yliopisto

Toukokuu 2020

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Tiedekunta Humanistis-yhteiskuntatieteellinen tiedekunta	Laitos Musiikin, taiteen ja kulttuurin tutkimuksen laitos
Tekijä Bella Salonen	
Työn nimi ”Olen pitänyt ruumistani orjanani” Ruumiillisuus ja maskuliinisuus Eva Wahlströmin <i>Rajoilla</i> -omaelämäkerrassa	
Oppiaine Kirjallisuus	Työn laji Maisterintutkielma
Aika Toukokuu 2020	Sivumäärä 72
Tiivistelmä Tämä maisterintutkielma käsittelee ruumiillisuutta ja maskuliinisuutta nyrkkeilijä Eva Wahlströmin <i>Rajoilla</i>-omaelämäkerrassa. <i>Rajoilla</i> kertoo Wahlströmin elämästä viiden vuoden ajalta. Tutkimus sijoittuu feministisen kirjallisuudentutkimuksen ja sukupuolentutkimuksen kentille. Tutkielman teoreettinen viitekehys koostuu omaelämäkertatutkimuksesta ja ruumiillisuuden tutkimuksesta. Metodina toimii kontekstuaalinen lähiluku. Ruumiillisuuden tutkimuksessa on hyödynnetty Maurice Merleau-Pontyn ruuminfenomenologiaa. Tutkin, miten maskuliininen urheilulaji vaikuttaa Wahlströmin kokemukseen minuudestaan ja ruumiistaan. Saadakseni vastauksen tutkimusongelmaani, tutkin miten Wahlström kokee ruumiillisuutensa, sekä miten hän hyväksyy maskuliinisina pidettyjä piirteitä osaksi itseään. Hypoteesina on, että maskuliinisen lajin harrastaminen vähentää Wahlströmin kokemia ulkonäköpaineita. Tutkimus osoittaa, että nyrkkeilyssä naisille asetetaan ulkonäköpaineita, mutta ne liittyvät enemmän urheilijalta kuin naiselta odotettuihin piirteisiin, sillä Wahlström tavoittelee urheilijalle soveltuvaa lihaksikasta ja rasvatonta ruumista. Urheilusta tulevat ulkoiset vammat eivät haittaa Wahlströmiä, eikä hän tavoittele perinteistä naisen kehoihannetta. Tutkimuksessa kävi ilmi, että valmentajat pyrkivät muokkaamaan Wahlströmin ruumista urheilullisemmän näköiseksi, ja Wahlströmin voidaan nähdä osittain sisäistäneen kyseisen ruumiinkontrollin. Kipu muuttaa Wahlströmin ruumiinkuvaa, ja hän kyseenalaistaa valmentajiensa auktoriteetin ruumistaan kohtaan. Kipu saa Wahlströmin myös suhtautumaan ruumiiseensa subjektiruumiina sen sijaan, että hän näkisi ruumiin ja mielen erillisinä toisistaan. Myös äitiys muuttaa hänen ruumiskuvaansa parempaan suuntaan. Lisäksi tutkimus osoittaa, että Wahlström mieltää monia maskuliinisia piirteitä osaksi itseään, mutta hän korostaa myös feminiinisiä piirteitään. Mielenkiintoiseksi tutkimuksessa nousi se, että Wahlström kieltää väkivaltaisuutensa liittämällä piirteen toiseen minäänsä. Tutkimuksen perusteella voidaan päätellä, että naisten tila nyrkkeilyssä on vielä rajallinen naisille suunnattujen feminiinisuuden paineiden takia.	
Asiasanat Omaelämäkertatutkimus, ruumiillisuus, maskuliinisuus, Eva Wahlström	
Säilytyspaikka Jyväskylän yliopisto	
Muita tietoja	

Sisällys

1 Johdanto	1
2 Aineisto ja sen taustaa.....	5
2.1 <i>Rajoilla</i> -omaelämäkerta	5
2.2 Nyrkkeily lajina.....	7
3 Teoreettista taustaa.....	9
3.1 Omaelämäkerta kirjallisuuden lajina.....	9
3.2 Maskuliinisuus ja feminiinisyyt.....	12
3.3 Ruumiillisuus.....	13
3.3.1 Feminiiniset ja maskuliiniset ruumiit	14
3.3.2 Maskuliininen laji ja subjektius	16
3.3.3 Merleau-Pontyn ruumiinfenomenologia.....	18
4 Wahlströmin ruumiinkuva	20
4.1 Urheilijan ruumisihanne	21
4.2 Ruumis koneena	29
4.3 Kivulias ruumis	31
4.4 Muuttuva ruumiinkuva.....	36
4.5 Äitiys ja ruumiillisuus	40
5 Naisen maskuliinisuus.....	44
5.1 Hyvän äidin myytti.....	45
5.2 Maskuliiniset piirteet.....	49
5.3 Väkivaltaisuus	57
6 Päätäntö.....	63
Lähteet.....	67

1 Johdanto

Uransa maaliskuussa 2020 lopettanut nyrkkeilijä Eva Wahlström (s. 1980) voitti urallaan 23 ammattilaisottelua. Kaksikymmenvuotisen uransa aikana hän kärsi ja selvisi vakavista terveysongelmista. Wahlström on aktiivinen julkisuudessa, ja hänet tunnetaan iloisena ja positiivisena ihmisenä, tai ainakin hänen julkisuuskuvansa on sellainen. Wahlström itse mieltää itsensä introvertiksi, joka väsy ihmispaljoudesta (Yle 17.1.2019). Wahlström haluaa olla esikuva nuorille tytöille, sillä hänellä itsellään ei ollut sellaista nuorena (Yle 18.1.2019). Wahlström valittiinkin urheilugaalassa 2019 Vuoden esikuvaksi. Hän puhuu avoimesti elämästään haastatteluissa, ja on aktiivinen myös sosiaalisessa mediassa. Wahlström on julkaissut kaksi elämästään kertovaa kirjaa, jotka ovat *Homma Hanskassa* (2007) ja *Rajoilla* (2014). Tämän lisäksi Wahlströmistä ja hänen urastaan on tehty näytelmä *Eva W*, jonka ensi-ilta pidettiin lokakuussa 2017. Vuonna 2018 Wahlström piti ensimmäisen taidenäyttelynsä. Hänestä on tehty lähiaikoina myös dokumentaarinen tv-sarja *Eva*.

Wahlström on tunnettu naisnyrkkeilijä Suomessa ja maailmalla, mikä luo kuvaa siitä, että nyrkkeilyssä toteutuu tasa-arvoisuus. Kuitenkin nyrkkeilyn historiassa naisia on syrjitty ja myös Wahlström on kokenut paljon syrjintää urallaan sukupuolensa takia. Vasta voittojen ja kuulumisuuden myötä Wahlström on parantanut naisnyrkkeilijöiden asemaa. Smithin mukaan naisten nyrkkeily on jäänyt osittain miesten nyrkkeilyn varjoon, ja naisista saatetaan puhua naisnyrkkeilijöinä, kun miehet ovat pelkkiä nyrkkeilijöitä. Naisten kisaamisesta nyrkkeilyssä tuli virallisesti sallittua vasta 1980-luvulla (Smith 2014, 154). Naisten nyrkkeily on siis ollut pitkään kiellettyä, ja tätä tietoa saatetaan piilotella nykypäivänäkin. Esimerkiksi Suomen Nyrkkeilyliiton sivuilla kerrotaan, että nyrkkeily sai alkunsa 1600-luvun Englannissa itsepuolustuksen merkeissä. Sivustolla nyrkkeilyn esittelykohdassa ei tuoda kuitenkaan ilmi naisten ja miesten eriarvoisuutta nyrkkeilyn historiassa.

Yleisemmällä tasolla urheilun sukupuolijako näkyy esimerkiksi siinä, että miesurheilijoiden kirjoittamia elämäkertoja on ilmestynyt enemmän kuin naisten. Kuitenkin myös naisurheilijoiden elämäkertoja on ruvennut ilmestymään viime vuosina enemmän kuin ennen. Suomalaisessa kirjallisuudentutkimuksessa on tarkasteltu urheilijoiden elämäkertoja yllättävän vähän. Ruumiillisuutta ja ulkonäköpaineita on tutkittu, ja etenkin naisten representaatioita on tutkittu paljon. Vaikka Wahlström on paljon esillä julkisuudessa, niin hänen *Rajoilla*-teoksestaan ei ole tehty julkaistua tutkimusta. *Rajoilla*-teoksesta on kirjoitettu vain yksi tieteellinen opinnäyte eli Tommi

Lipastin kasvatustieteiden kandidaatintutkielma ”Mitä menestyksenkäs huippu-urheilu-ura vaatii vanhemmilta? Katsaus neljän menestyneen huippu-urheilijan kotijoukkoihin”.

Tässä tutkielmassa tutkin Wahlströmin *Rajoilla*-omaelämäkertaa tarkastelemalla millainen on Wahlströmin käsitys omasta ruumiistaan. Selvitän, miten yhteiskunnan naisille suuntaamat ulkonäköpaineet vaikuttavat Wahlströmin kokemukseen ruumiistaan. Tämän lisäksi tarkastelen Wahlströmin maskuliinisia piirteitä, ja sitä miten hän hyväksyy ne osaksi itseään. Käytän metodinani kontekstuaalista lähilukua. Analysoin aineistoa mahdollisimman tarkasti hyödyntäen feministiseen tutkimukseen, ruumiillisuuden tutkimukseen ja omaelämäkertatutkimukseen nojaavaa teoreettista viitekehystäni. Hyödynnän tarkastelussani myös Maurice Merleau-Pontyn ruumiinfenomenologiaa. Tutkimukseni sijoittuu feministisen kirjallisuudentutkimuksen ja sukupuolentutkimuksen kentille. Keskeisiä käsitteitä tutkimuksessani ovat ruumis, feminiinisyys ja maskuliinisuus. Muita käsitteitäni tutkielmassani ovat objekti ja subjekti. Subjektilla viitataan (ruumiilliseen) toimijaan (Rossi 2010, 30). Esteettisissä urheilulajeissa nainen asetetaan helposti objektin asemaan, mutta maskuliinisissa lajeissa naisellakin on mahdollisuus olla lähtökohtaisesti subjekti.

Elämäkerran miellän kertomukseksi eli narratiiviksi. Tällä viitataan siihen, että vaikka tutkin omaelämäkertaa, niin tutkin sitä nimenomaan tuotettuna tekstinä. Kaikkia asioita elämäkerroissa ei esitetä täysin niin kuin ne ovat. Tutkimukseni ei kohdistu suoraan oikean elämän henkilöön, vaan hänen kirjoittamaansa tekstiin itsestään.

Tutkielmani pääkysymys on, miten maskuliinisen urheilulajin harrastaminen vaikuttaa Wahlströmin kokemukseen minuudestaan ja ruumiistaan? Alakysymykseni ovat, miten Wahlström kokee oman ruumiinsa ja miten hän suhtautuu siihen sekä miten Wahlström hyväksyy maskuliinisia piirteitä osaksi itseään? Ensimmäiseen alakysymykseen etsin vastauksia luvussa neljä ja toiseen alakysymykseen luvussa viisi. Vastaamalla alakysymyksiin saan vastauksen pääkysymykseeni, jota käsittelem vielä päätännössä.

Länsimaissa feminiinisyys ja maskuliinisuus ovat toisistaan selkeästi eroteltuja, ja sisältävät tiettyjä piirteitä, esimerkiksi fyysinen voima mielletään maskuliiniseksi piirteeksi ja emotionaalisuus feminiiniseksi (Jokinen 2010, 128–129). Maskuliinisuus ja feminiinisyys ovat kuitenkin kulttuurisesti tuotettuja, ja maskuliinisia piirteitä löytyy myös naisilta, kuten feminiinisiä miehiltä (Rossi 2003, 59). Koska määritelmät ovat sosiaalisesti tuotettuja, niin vastakkainasettelujen purkaminen on mahdollista (Jokinen 2010, 129). Esimerkiksi Wahlström omaa monia maskuliinisia piirteitä, mutta myös feminiinisiä, ja näin kyseenalaistaa näkemystä siitä, että feminiinisyys olisi vain naisille ominaista ja maskuliinisuus miehille (ks. esim. Jokinen 2003, 7; Jokinen 2010, 128–129; Kondelin 2016, 55).

Nyrkkeilyyn liittyy maskuliinisia piirteitä, kuten väkivaltaisuus ja aggressiivisuus. Monesti naisilla oletetaan olevan vain feminiinisiä piirteitä ja miehillä maskuliinisia piirteitä (Jokinen 2003, 7; Jokinen 2010, 128–129; Kondelin 2016, 55). Tämän takia on mielestäni mielenkiintoista tutkia, miten Wahlström mieltää maskuliiniset piirteet osaksi itseään, eli hyväksyykö hän ne vai pyrkiikö hän kieltämään ne.

Hypoteesinani on, että maskuliiniseksi mielletyn urheilulajin harrastaminen voi vähentää Wahlströmin kokemia ulkonäköpaineita. Hypoteesini perustuu ajatukseen, että maskuliinisessa urheilulajissa naiset tulevat osaksi maskuliinista yhteisöä, missä ulkonäöllä ei ole samanlaista painoarvoa kuin feminiinisissä lajeissa. Nyrkkeilyssä naisen on omattava maskuliinisia piirteitä ja ne hyväksytään helpommin, koska laji edellyttää maskuliinisten piirteiden omaamista. Samalla naisen odotetaan luopuvan joistain feminiinisistä piirteistä. Koska nyrkkeily mielletään maskuliiniseksi lajiksi, väitän, että siinä esteettisyys ei ole niin keskeistä kuin feminiinisissä lajeissa. Nyrkkeily aiheuttaa näkyviä vammoja, kuten mustelmia ja kasvojen turpoamista, mitkä ovat kaukana esteettisestä näystä. Nyrkkeilyssä kehoa ei nähdä esteettisenä esineenä, kuten esimerkiksi telinevoimistelussa tai taitoluistelussa, jotka asettavat naisurheilijoita objekteiksi. Esimerkiksi taitoluistelussa arvioinnin kohteena ovat myös puku, musiikki ja kaunis koreografia, vaikka näillä ei ole tekemistä fyysisen urheilusuorituksen kanssa. Nyrkkeilyssä naista ei aseteta kehässä objektin rooliin, vaan katse kiinnittyy siihen, mitä naisnyrkkeilijä saa aikaan ruumiinsa avulla, sillä pisteitä ei tule kuin itse urheilusuorituksesta. Näin nyrkkeilijänaista tarkastellaan jo lähtökohtaisesti subjektina. Tutkimukseni avulla voidaan saada selville, miten Wahlström määrittyy subjektiksi. Sivuan myös sitä, miten nyrkkeilijän ruumis nähdään yhteiskunnan suunnalta, joten tutkimuksellani voidaan osoittaa, asetetaanko nainen maskuliinisessa lajissa subjektin vai objektin asemaan vaiko kenties näiden välimaastoon. Tärkeimmäksi tarkasteltavaksi asiaksi nousee kuitenkin se, miten Wahlström itse näkee itsensä ruumiinsa kautta eli onko ruumis hänelle subjektin vai objektin asemassa.

Vertaan tutkimuksessani yksittäisen toimijan, Wahlströmin, kokemuksia ruumiistaan yleisempään kulttuuriseen normiin ihanteellisesta naisen ruumiista. Yhteiskunnan odotukset naisen ja urheilijan ruumiilta ovat usein selkeitä ja ruumisihanteista on tehty jo laajaa tutkimusta, minkä takia haluan tarkastella nimenomaan urheilijan omia tuntemuksia ruumiistaan. Urheilussa urheilusuorituksen tulisi olla keskeinen. Kuitenkin hyvän urheilijan tulee olla myös urheilijan näköinen; rasvaton ja lihaksikas. Naisilla liiallinen lihaksikkuus nähdään ei-feminiinisenä ja näin negatiivisena naiseutena (Greenleaf & Petrie 2013, 119; Rossi 2003, 60). Huippu-urheilijoiden lihaksikkuus on sallittavampaa. Tarkastelen tutkimuksessani sitä, mitä Wahlström itse odottaa ruumiiltaan ja miten ulkoiset odotukset

vaikuttavat hänen omaan näkemykseen ruumiistaan. Wahlströmin teos tuo esiin monia ulkonäköpaineita liittyen toisaalta urheilijalta ja toisaalta naiselta odotettuihin piirteisiin.

Ruumis ja ulkonäköpaineet ovat ajankohtainen aihe, ja näen, että urheilijoiden ulkonäköpaineita voisi tutkia enemmän. Susan Bordo (2003, 35) on esittänyt, että nykyiset syömishäiriöt ovat kulttuurisesti tuotettuja. Ne kasaantuvat naisille ja tytöille, sillä noin 90% syömishäiriötä sairastavista on naisia (Bordo 2003, 49–50). Mustat naiset eivät sairasta syömishäiriötä siinä määrin, missä valkoiset (Bordo 2003, 63). Naisen ruumiin laihausihanne onkin länsimainen ilmiö, jota rodullistetut eivät usein miellä tavoitteekseen (Wray 2011, 175-176). Miesten syömishäiriötä ilmenee miehillä, joiden ammatissa kehon ulkonäkö on olennaisessa roolissa, kuten tanssijoilla ja malleilla (Bordo 2011, 53). Normaalisti miehiltä ei odoteta hoikkaa ja pientä kehoa, kuten naisilta (Greenleaf & Petrie 2013, 119). Naisten esteettisissä feminiinisissä urheilulajeissa, kuten telinevoimistelussa naisilta odotetaan hoikkaa kehoa. Esteettisissä lajeissa (telinevoimistelu, tanssi, taitoluistelu) ja painoluokkalajeissa (paini, nyrkkeily, judo) syömishäiriöt ja niihin liittyvä käyttäytyminen onkin yleisempää verrattuna muuhun urheiluun ja urheilemattomuuteen (Hiilloskorpi 2004, 220). Tutkimukseni on merkityksellistä, koska se herättää ajattelemaan ulkonäkökeskeisyyttä urheilussa, sillä naisten ulkonäköodotukset aiheuttavat itsetunnon heikkenemistä ja mahdollisesti jopa syömishäiriötä.

Esittelen luvussa kaksi aineistoa ja sen taustoja avaamalla nyrkkeilyä lajina. Nyrkkeily on hyvin maskuliininen laji, minkä vuoksi se on nähty naisille epäsopivana. Tuon esiin nyrkkeilyn historiaa ja nyrkkeilyn väkivaltaisuutta. Kolmannessa luvussa tuon esiin tutkimukseni teoreettista taustaa eli omaelämäkertatutkimusta ja ruumiillisuuden tutkimusta sekä esittelen maskuliinisuuden ja feminiinisuuden käsitteet. Luvuissa neljä ja viisi tutkin *Rajoilla*-teosta teoreettiseen pohjaani tukeutuen. Luvussa neljä tarkastelen Wahlströmin ruumiinkuvaa hyödyntäen Merleau-Pontyn ruumiinfenomenologiaa. Luvussa viisi tutkin Wahlströmin maskuliinisuutta. Lopuksi esittelen tutkimukseni tulokset vielä tiivistetysti.

2 Aineisto ja sen taustaa

Tässä luvussa esittelen tutkimukseeni valitsemani aineiston ja sen taustoja. Esittelen luvussa 2.1 *Rajoilla*-teoksen ja sen taustoja. Lisäksi käsittelen nyrkkeilyn historiaa ja nyrkkeilyä lajina luvussa 2.2. *Rajoilla*-omaelämäkerta voidaan nähdä nimenomaan nyrkkeilijän ja urheilijan omaelämäkertana, minkä vuoksi on olennaista avata nyrkkeilyä lajina. Avaan nyrkkeilyä maskuliinisena lajina, sillä se on ollut sitä läpi historian. Tutkimusasetelmassani määrittelen nyrkkeilyn maskuliiniseksi lajiksi, minkä syitä on tärkeää avata tässä vaiheessa tutkimusta. Vaikka nyrkkeily on nykyisin sallittua myös naisille, niin laji sisältää edelleen hyvin maskuliiniseksi miellettyjä piirteitä, ja lajin sisällä voidaan nähdä syrjintää naisia kohtaan. Samalla tuon esiin, miten nyrkkeily ja väkivalta ovat yhteydessä toisiinsa perustellakseni Wahlströmin aggression ja väkivaltaisuuden tunteiden tarkastelua tutkimuksessani.

2.1 *Rajoilla*-omaelämäkerta

Wahlström on kirjoittanut itse *Rajoilla*-omaelämäkerran ja saanut sen kirjoittamiseen tukea Iiro Kuuranteelta ja Suomen tietokirjailijat Ry:ltä. Omaelämäkerrasta tekee mielenkiintoisen se, että se käsittää vain noin viiden vuoden ajanjakson. Viidessä vuodessa ehtii tapahtua paljon, mutta kovin laaja elämäkerta teos ei ole. Teoksessa ei kuvata Wahlströmin lapsuutta vaan aletaan heti kuvata tapahtumia vuodesta 2007 vuoteen 2012. Wahlström on kirjoittanut kirjansa kokiessaan kovia kipuja, mikä osin selittää kivun keskeisyyttä teoksessa, ja kivut nousevatkin teoksen keskeisimmäksi teemaksi. Wahlström aloitti teoksen kirjoittamisen sairaalassa ollessaan, ja hän on todennut, että teos olisi ollut erilainen, jos sitä ei olisi kirjoitettu sairaalassa.

Elämäkerralle tyypillisesti Eva Wahlström puhuu *Rajoilla*-omaelämäkerrassaan henkilökohtaisista asioistaan ja paljastaa lukijalle hyvinkin arkoja aiheita elämästään. Urheilijan arki näyttäytyy teoksessa hengenvaarallisena itsensä räkkäämisenä. Ruumis näyttäytyy eräänlaisena koneena, jonka tulisi kestää kaikki, mikä siltä vaaditaan. Wahlström kärsii kovista kroonisista kivuista selässä ja jaloissaan. Elämäkerran alussa hän pohtii jo uransa lopettamista kipujen takia. Nyrkkeily on kuitenkin hänelle koko hänen elämänsä, joten hän jatkaa sitä parhaansa mukaan ja menestyy. Kipu muodostuu

osaksi Wahlströmin ruumiinkokemusta ja lopulta hän hyväksyy ja mieltää sen osaksi itseään, mikä auttaa häntä eteenpäin.

Wahlström toteaa viittaavansa kirjansa nimellä huippu-urheilijan rajoilla olemiseen. Hän kertoo kokevansa ruumiinsa kivun kautta, ja kuvailee kivun auttavan häntä tuntemaan rajansa. Ilman kipua hän ei enää tunne rajojaan ruumiissaan. Toisaalta kirjan nimen voisi omasta näkökulmastani tulkita viittaavan myös maskuliinisuuden ja feminiinisuuden rajoilla olemiseen. Wahlström tuo esiin elämäkerrassaan, että hän joutuu jatkuvasti näyttämään olevansa yhtä hyvä kuin miehet, jopa parempi. Wahlström näyttäisi itse kokevan, että hänen tulee ottaa arvostettu asemansa sen sijaan, että se annettaisiin hänelle.

Wahlström aloittaa omaelämäkertansa kuvaamalla suhdetta alistavaan avomieheensä, joka määräälee häntä, eikä anna hänelle tukea tai läheisyyttä. Wahlströmille selviää, että poikaystävä on suhteessa myös toisen naisen kanssa samaan aikaan. Tiedon saatuaan Wahlström eroaa yli kahden vuoden suhteestaan. Hän on pitkään halunnut käydä Pariisissa ja eron jälkeen tähän tarjoutuu mahdollisuus. Palatessaan Suomeen hän muuttaa uuteen kotiin ja hänen seurakaverinsa Pekka tulee auttamaan häntä remontissa. Pian he muuttavat yhteen ja saavat myöhemmin lapsen, Leonin. Raskaus on Wahlströmille valtava ilouutinen. Hän joutuu kuitenkin miettimään aktiivisesti, mitä muut ajattelevat hänestä nyrkkeilevänä äitinä ja millainen äiti hän voi olla. Lapsi on Wahlströmille etusijalla, mutta hän ei silti ole valmis tinkimään nyrkkeilystä.

Wahlström kärsii kovista kivuista koko teoksen ajan. Urheilijan ruumis näyttäytyy teoksessa aika ajoin pelkkänä välineenä voittoon. Ennen otteluita syödään särkylääkkeitä, ja lääkärit antavat kortisonipiikkejä, jos ottelijat eivät kykene ilman niitä ottelemaan. Wahlström itsekin painaa eteenpäin hampaat irvessä, ja toivoo vain ruumiinsa kestävän kaiken. Wahlströmin kipujen pahentuessa ensimmäisiä kertoja, hän joutuu ulos maajoukkueesta, ja jää tyhjän päälle. Hänen ruumiistaan on tullut muiden silmissä hyödytön, eikä hän koe saavansa tarpeeksi tukea. Wahlström joutuukin itse olemaan vastuussa tervehtymisestään, sillä valmentaja ja nyrkkeilyliitto hylkäävät hänet, kun hän ei enää pysty ottelemaan kipujen takia. Wahlström kokee, että on antanut ruumiinsa ja sielunsa valmentajalleen, mutta ei saa tältä kuitenkaan apua ja tukea tarvittaessa. Myöhemmin eläkkeelle jäänyt valmentaja ”Ripa” eli Risto Meronen alkaa valmentaa häntä, ja Wahlström pääsee tavoittelemaan Euroopan mestaruutta.

Rajoilla-teoksella ei ole selkeää juonta. Wahlström on välillä urheilukyvyttömänä kotona ja välillä hän urheilee kivuista huolimatta. Wahlström harkitsee nyrkkeilyn lopettamista useampaan otteeseen, mutta palaa aina kehään. Hän ei kertakaikkisesti voi elää ilman nyrkkeilyä. Teoksen lopussa

Wahlström joutuu sairaalaan ja häneltä löydetään veritulppa molemmista keuhkoista ja munuaisista. Wahlström parantuu ja teos päättyy siihen, kun hän lähtee sairaalasta. Lopetuksen voidaan nähdä symboloivan kipujen päättymistä.

2.2 Nyrkkeily lajina

Nyrkkeilyllä ei ole täysin selvärajaista historiaa. Suomen Nyrkkeilyliiton mukaan nyrkkeilyä alettiin opettaa Englannissa 1600-luvulla itsepuolustuksen merkeissä, ja lajin säännöt ovat historiassa vaihdelleet. Smithin mukaan nykynyrkkeily sai alkunsa 1700-luvulla Englannissa. Naiset olivat mukana otteluissa aluksi, mutta 1700-luvulla aggressiivisen nyrkkeilemisen ei enää katsottu kuuluvan naisen ihannekäyttäytymiseen. Naiset eivät saaneet enää osallistua 1700-luvun lopulla kisoihin. (Smith 2014, 19.) Naisten nyrkkeilystä tuli virallisesti sallittua 1980-luvulla ja naiset pääsivät kehään amatööriturnauksissa esimerkiksi New Yorkissa ja Kaliforniassa. Tästä huolimatta syrjintää ilmeni vielä jonkin verran. Nyrkkeilyn perusteltiin esimerkiksi olevan haitaksi naisen terveydelle. (Smith 2014, 154.) Suomessa naisnyrkkeily sallittiin virallisesti vuonna 1988, jolloin Suomessa järjestettiin maailman ensimmäiset nyrkkeilyn mestaruuskilpailut naisille (Yle 21.04.2010). Nyrkkeilyliiton mukaan Suomessa alettiin nyrkkeillä 1900-luvun alussa, ja vuonna 1923 perustettiin Suomen Nyrkkeilyliitto. Suomalaiset ovat saaneet nyrkkeilystä 14 olympiamitalia. (Suomen nyrkkeilyliitto.)

Nyrkkeily jaetaan ammattinyrkkeilyyn ja olympiatyylin nyrkkeilyyn eli amatöörinyrkkeilyyn. Suomen nyrkkeilyliiton mukaan olympiatyylin nyrkkeily jaetaan neljään eri ikäryhmään, joissa erien kestot ovat eri pituisia. Pääosin arvostelukriteereinä käytetään puhtaita osumia, ottelun hallintaa ja kilpailukykyisyyttä. (Suomen nyrkkeilyliitto.) Ammattinyrkkeily eroaa huomattavasti olympiatyylistä säännöiltään. Vaatetuskin on erilaista, sillä ottelijat ovat ilman paitaa ja hanskat ovat kevyemmät. (Suomen nyrkkeilyliitto.) Eva Wahlström kuvailee *Rajoilla*-omaelämäkerrassaan ammattilaisten nyrkkeilevän rahasta, kun taas olympiatyylin nyrkkeilyä eli amatöörinyrkkeilyä harrastetaan rakkaudesta lajiin. Ammattinyrkkeilyssä on vähän otteluita eli neljä tai viisi vuoden aikana, kun taas amatöörinyrkkeilyssä niitä on 20-40 tai jopa enemmän. Ammatillisilla on otteluissa enemmän eriä ja rikkeitä ei saa niin helposti kuin amatöörinyrkkeilyssä. (*Rajoilla* 2014, 102-106.) Nyrkkeilyssä kehätuomari valvoo, ettei sääntöjä rikota. Säännöt on tehty parantamaan nyrkkeilijöiden turvallisuutta. Amatööriottelut keskeytetään ammatillisotteluita herkemmin

(Kuokkanen 1995, 30). Amatööriotteluissa tyrmäykset ovat harvinaisia, mutta ammattilaisotteluissa niitä tapahtuu useammin (Kuokkanen 1995, 30–31).

Nyrkkeilystä tulee ensimmäisenä mieleen sen väkivaltaisuus, mutta pääsääntöisesti nyrkkeilyä ei mielletä väkivallaksi. Arto Jokisen mukaan väkivaltaa on toiseen ihmiseen tai ihmisryhmään kohdistettu alistava ja pakottava toiminta, jonka ei välttämättä tarvitse olla fyysistä. Väkivallan tavoitteena on hallitseminen, kontrollointi ja hyväksikäyttö. (Jokinen 2000, 14.) Martti Kuokkanen määrittelee väkivallan kahdella tavalla. Ensimmäisestä näkökulmasta katsottuna teko on väkivaltaa, jos se tehdään vapaasti ja autonomisesti ja se loukkaa toisen osapuolen autonomiaa. Toisen näkökulman mukaan teko on väkivaltaa, jos sen tarkoituksena on satuttaa toista osapuolta henkisesti tai fyysisesti tai rajoittaa toisen osapuolen vapautta. Nyrkkeilyä ei pääsääntöisesti mielletä väkivallaksi, koska siinä vallitsee kaikkien osapuolten suostumus. On kuitenkin mahdollista, että nyrkkeilyottelu saattaa sisältää tietyissä tilanteissa väkivaltaa. (Kuokkanen 1995, 27–28.) Kuokkanen (1995, 30) näkee, että nyrkkeilyn sääntöjä vastoin toimiminen kehässä voidaan nähdä väkivaltana, mutta sitä on hankala todistaa.

Väkivaltaisuutta pidetään maskuliinisena piirteenä (Jokinen 2003, 7). Toin esiin nyrkkeilyn mahdollista väkivaltaisuutta perustellakseni Wahlströmin väkivaltaisuuden tutkimista tässä tutkimuksessa. Wahlströmin väkivaltaisuuden tutkiminen voisi olla epärelevanttia, jos nyrkkeilyä ei voitaisi missään tapauksessa mieltää väkivaltaiseksi. Tarkastellessani luvussa viisi, miten Wahlström hyväksyy maskuliinisia piirteitä osaksi itseään, tarkastelen myös, miten hän suhtautuu omaan väkivaltaisuuteensa. Wahlström tuo ilmi selkeästi väkivaltaisuuden ja aggression tunteitaan ja sitä, miten nyrkkeilijän on haluttava satuttaa voittaakseen. Tämä johdattaa pohtimaan, voiko nyrkkeily tosiaan olla täysin väkivallatonta.

3 Teoreettista taustaa

Luvussa 3.1 käsittelen omaelämäkirjallisuutta ja sen luotettavuutta tutkimukseni kannalta. Luvussa 3.2 määrittelen yleisesti termit feminiinisyys ja maskuliinisuus. Käsitellessäni ruumiillisuutta luvussa 3.3 tuon esiin ruumiillisuuden tutkimusta ja historiaa, sekä lajittelen yksityiskohtaisemmin feminiinisiä ja maskuliinisia ruumiskäsityksiä ja -normeja. Ruumiita voidaan määritellä joko feminiiniseksi tai maskuliiniseksi riippuen niiden ulkonäöstä. Luvussa 3.3.2 perustelen näkemystäni siitä, että naisurheilija ja naisurheilijan ruumis asetetaan subjektiksi maskuliinisessa lajissa. Viimeisessä teorialuvussa tuon esiin fenomenologian kautta ruumiinfenomenologiaa, jota hyödynnän lähtökohtanani tarkastellessani Wahlströmin kokemaa ruumiillisuutta.

3.1 Omaelämäkerta kirjallisuuden lajina

Omaelämäkerta on narratiivi eli kertomus. Omaelämäkertaa ei tarkastella fiktiona, kuten muuta kaunokirjallisuutta, vaan sitä luetaan totena (Saresma 2007, 89). Marja Kaskisaari (2000, 8) näkee omaelämäkerran kokemuksiä toistavana ja todellisuuteen viittaavana tekstinä, jossa olennaista on kerronnallisuus. Omaelämäkerran kirjoitusmuoto lähenee usein kirjoitettua puhetta. Kirjoittaja tulkitsee koettuja tapahtumia ja muodostaa niistä omaelämäkerran, jolloin elämä jaetaan osiin. (Vilkko 1997, 74–75.) Eva Wahlströmin *Rajoilla*-teos esimerkiksi etenee kronologisessa järjestyksessä, kerronta on selostavaa ja teos on jaettu lukuihin.

Omaelämäkerta on kertomista omasta elämästä, ja siihen nähdään kuuluvan kolme keskeistä aspektia, jotka ovat minä, elämäkokemus ja kerronta (Saresma 2007, 62–64). Omaelämäkerran päähenkilönä on sen kirjoittaja, yksilö, joka ilmaisee aina ensisijassa itseään ja sitten vasta ympäröivää yhteiskuntaa. Esittäminen on olennaista, sillä kirjoittaja esittää itseään lukijoilleen. (Vilkko 1997, 76–77.) Omaelämäkerran kertoja, päähenkilö ja kirjoittaja eivät ole täysin liitettävissä toisiinsa. Kuitenkin minämuotoisessa kerronnassa päähenkilö ja kertoja on luonnollista mieltää samaksi. Elämäkertoissa subjekti, kokemus ja kirjoitus kietoutuvat toisiinsa. (Saresma 2007, 62–64.)

Omaelämäkerran kerrontaa ohjaavat kirjoittajan tärkeyskriteerit, mutta siihen vaikuttavat myös kulttuuriset käytännöt ja ajatustavat siitä, mikä on olennaista (Vilkko 1997, 93). Omaelämäkerrallinen subjekti on ruumiillinen toimija, ja tämän vuoksi myös sukupuolitettu (Kaskisaari 2000, 29). Naisten

ja miesten omaelämäkerrat saattavat olla erilaisia aihealueiltaan. Vilkkon on tutkinut naisten elämäntarinoita 1900-luvun lopulla, ja havainnut, että niissä feminiininen minä muodostuu usein epäyhtenäiseksi. Kertomuksissa naiset kuvaavat yleensä ihmissuhteidensa tapahtumia sen sijaan, että kuvaisivat aikaansaannoksiaan, mikä on ominaista miesten kirjoittamille elämäkertoille. (Vilkkon 1997, 84.) Tämän voi nähdä johtuvan siitä, mitä naisilta ja miehiltä odotetaan kulttuurin sisällä. Naisilta odotetaan feminiinisten piirteiden täyttämistä, joihin Jokisen (2003, 7) mukaan luokitellaan yhteisöllisyys. Miehiltä taas odotetaan hallitsevuutta, kilpailullisuutta ja suoriutumista (Jokinen 2003, 7).

Omaelämäkertaan liittyy vahvasti kokemuksen käsite. Kokemus mahdollistaa yksilön äänen tuomisen kuuluviin, mutta toisaalta se mahdollistaa mielipiteen rinnastamisen tiedoksi (Toikkanen & Virtanen 2018, 9). Nykyisen fenomenologian ensimmäisiin kehittäjiin, kuten Edmund Husserliin, pohjautuvat tutkimustavat keskittyvät kokemuksen yksilöllisyyteen ja tajunnallisuuteen. Kokemuksen tutkija tutkii toisen ihmisen kokemusta mahdollisimman vapaana omista ennakkoletuksistaan. (Tökkäri 2018, 65.) Tökkäri (2018, 67) esittelee Perttulan (2006) kokemuksen kaksi vaihetta. Ensimmäisessä vaiheessa kokemus on ”elävä” kokemus, joka ilmenee tajunnassa ja kehollisena kokemuksena, muttei yleensä sanallisena. Vasta toisessa vaiheessa kokemus sanallistetaan tai kuvainnollistetaan, jolloin siitä tulee ”kuvattu kokemus”. ”Kuvattu kokemus” on kokijalleen ymmärrettävä ja se voidaan jakaa kuulijoille. Kuvatut kokemukset eivät kuitenkaan täysin vastaa koettuja kokemuksia ja tutkija ei voi milloinkaan täysin ymmärtää toisen kokemusta (Tökkäri 2018, 67–68.)

Omaelämäkerta on itsensä rakentamista. Siinä voi korostaa itselle mieluisia tapahtumia ja peittää epämiellyttäviä asioita. (Kaskisaari 2000, 77.) Omaelämäkerta on jo eletyn elämän muistelua, ja siksi on huomioitava, että se saattaa häivyttää, liioitella tai vääristää tapahtumia. (Saresma 2007, 63–64.) Omaelämäkerrallista tekstiä lukiessa lukija kuitenkin asettuu luottavaiseen asemaan ja uskoo, että kertoja ei valehtele tapahtuneesta, vaikka kerronta olisikin hieman liioiteltua. *Rajoilla*-teoksessa on käytetty kuvia Wahlströmin elämästä, joissa on kuvatekstinä ote omaelämäkerran tekstistä. Kuvat toimivat kuin todisteina tapahtumille ja vahvistavat niiden aitoutta. Omaelämäkerrallisessa tekstissä saatetaan kuitenkin käyttää esimerkiksi vuorosanoja, vaikka on mahdotonta muistaa tarkasti mitä joku on todennut. Omaelämäkerta lukiessa lukijan on kuitenkin uskottava kirjoittajan puhuvan totta ja kirjoittajan on luvattava esimerkiksi sanattomasti puhua totta. Omaelämäkerran kirjoittaja ja lukija tekevätkin keskenään omaelämäkerrallisen sopimuksen. Alun perin omaelämäkerrallisen sopimuksen käsitteen toi esille Philippe Lejeune (1975). Vilkkon laajentaa käsitettä ja määrittelee sen koskemaan muutakin kuin, että tekstin minä ja kirjoittajaminä ovat sama henkilö. Kirjoittaja uskoo

vastaanottajan odottavan tiettyjä asioita hänen elämäntarinaltaan, jolloin kirjottaja vastaa näihin odotuksiin kertomalla asioita, joita tavallisesti voisi odottaa kerrottavan. Lukijasta tulee näin eräänlainen kanssatuottaja. Omaelämäkerrallinen sopimus voi olla äänetön tai ääneen sanottu. (Vilkko 1997, 79.)

Omaelämäkerrallisuuden voidaan nähdä liittyvän tunnustuksen ja todistuksen käsitteet. Yleisellä tasolla puhuttaessa tunnustus viittaa itsestä puhumiseen ja oman toiminnan asettamiseen muiden arvioitavaksi, ja todistaminen taas viittaa nähdyin tai koetun esiin tuomiseen ja toteen näyttämiseen. Omaelämäkertatutkimuksessa tunnustus ymmärretään kuitenkin omien tekojen esittämisenä. Todistus on tapahtuneiden ja koettujen asioiden esittämistä. (Kujansivu & Saarenmaa 2007, 10–11.)

Omaelämäkerrat voivat vaikuttaa lukijaan ruumiillisesti. Kertojaan saatetaan samaistua tai toisaalta hänen tekojaan saatetaan kyseenalaistaa. Omaelämäkerrat voivat saada lukijan nauramaan, itkemään tai ahdistumaan. Lukijoita on erilaisia ja he saattavat kokea lukemansa eri tavalla. Omaelämäkerran kirjoittaminen vaatii myös kirjoittajaltaan emotionaalista panostusta ja vaikeidenkin asioiden muistelua. (Vilkko 1997, 183–184.) Ensimmäisellä lukukerralla lukija usein takertuu pikkuseikkoihin ja emotiot ovat olennaisia, koska lukukokemus on välitön. Tämän takia tarkoitushakuinen lukutapa ei toimi virheettömästi. Ensimmäisellä lukukerralla muodostuu lukijan suhde omaelämäkertaan ja se voi olla esimerkiksi samaistuva ja ymmärtävä, kielteinen tai neutraali. Seuraavien lukukertojen myötä yleiskuva ja yksityiskohdat voivat täydentyä tai kumoutua. Emotionaalinen sidos tekstiin viilenee ja erilliset elämäkertomukset alkavat puhua keskenään. (Vilkko 1997, 188–187.) Lukemalla Wahlströmin omaelämäkerran useampaan otteeseen mahdollistan sen, että pystyn tutkimaan sitä mahdollisimman objektiivisesti.

Suomessa (oma)elämäkerta tutkimusta on tarkasteltu joko konstruktionistisen tai realistisen lukutavan kautta (Liljeström 2002, 68). Kaskisaaren (2000, 48–49) mukaan elämäkertoja voi lähestyä monin eri tavoin, eikä ole olemassa oikeita tai väärinä lukutapoja. Edelleen hänen mukaansa erilaisilla lukutavoilla löytyy erilaisia tutkimustuloksia. Tarkastelen omaelämäkerta narratiivina eli kertomuksena kirjoittajan omasta elämästä. Omaelämäkerran realistiseen luentaan on hyvä suhtautua kriittisesti, koska lukijan tulkintaan vaikuttaa hänen oma kulttuurinen ymmärryksensä (Kaskisaari 2000, 54). Olen tutkijan asemaan asettuessani tietoinen siitä, että huippu-urheilun maailma on minulle vieras ja että määrittyn näin ulkopuoliseksi tarkkailijaksi. Tarkastelen tutkimaani omaelämäkerta kirjallisuudentutkimukselle ominaisesti ensisijaisesti tekstinä, jolloin se ei ole tapahtumien suora heijastus, vaan rakennettu kuvaus tapahtuneista asioista ja niiden tulkinnoista. Omaelämäkerta on rakennettava helppolukuisen ja mielenkiinnon herättävään muotoon jo sen kaupallisuuden vuoksi. Tekstiä myös muokataan yhä uudelleen, jotta se saavuttaisi kiinnostavan muodon. Kuten jo

johdannossa totesin, tutkin siis Wahlströmin kirjoittamaa tekstiä itsestään sen sijaan, että tarkastelin häntä henkilönä.

3.2 Maskuliinisuus ja feminiinisyys

Jo 1990-luvun feminismi pyrki osoittamaan sukupuoliroolien määritelmät epärealistisiksi. Ajatus siitä, että mies edustaisi valtaa, voimaa ja logiikkaa ja nainen passiivisuutta, myötätuntoa ja yhteistyötä kumottiin. (Norman 1997, 1-2.) Tästä huolimatta sukupuoliroolit elävät yhteiskunnassamme vielä vahvoina. Sade Kondelin (2016, 55) esittää *Sukupuolentutkimus*-lehdessä julkaistussa puheenvuorossaan, että mieheys-maskuliinisuus ja naiseus-feminiinisyys ovat toisiinsa kietoutuneita käsiteliitoksia, joita on hankala purkaa.

Miestutkimus on se osa sukupuolentutkimusta, joka keskittyy miesten ja maskuliinisuuksien tutkimiseen. Länsimaisessa kulttuurissa maskuliinisinä ominaisuuksina nähdään usein esimerkiksi tunteiden kontrolli, toiminnallisuus, hallitsevuus, suoriutuminen, rationaalisuus sekä fyysinen voimakkuus. Feminiinisiä piirteitä ovat länsimaissa esimerkiksi yhteisöllisyys, emotionaalisuus ja empaattisuus. Maskuliinisuus ja feminiinisyys nähdään toisilleen täysin vastakkaisina. Feministisessä tutkimuksessa on purettu tällaisia suoria vastakkainasetteluja, sillä kyseiset määreet ovat yhteiskunnallisesti tuotettuja ja näin myös muutettavissa. (Jokinen 2010, 128–129.) Todellisuudessa maskuliinisia piirteitä löytyy myös naisilta ja feminiinisiä miehiltä (Rossi 2003, 59). Yhtenä esimerkkinä on, kuinka miehet voivat luoda uudenlaista kuvaa maskuliinisuuksista osallistumalla kotitöihin ja ottamalla väkivallan vastaisen asenteen (Jokinen 2010, 134).

Kulttuurisella maskuliinisuudella viitataan tietyssä kulttuurissa vallitsevaan tapaan, jolla mies osoittaa olevansa mies. Esimerkiksi Suomessa miehet ovat heteroseksuaaleja eivätkä käytä hameita, ja he suhtautuvat naisiin halveksuen tai epäluuloisesti. (Jokinen 2000, 213.) Edellä esitetyt määrittelyt eivät ole täysin yksiselitteisiä faktoja, jotka vallitsisivat jokaisessa tilanteessa ja näkyisivät aina selkeästi. Kondelinin (2016, 53) mukaan feminiinisyys koetaan miehille ei-toivottavana ominaisuutena. Sen sijaan naisille jotkut maskuliinisuuden piirteet nähdään toivottavina.

Hyödynnän tutkimuksessani hegemonisen maskuliinisuuden käsitettä. Jokisen mukaan vuonna 1985 Tim Carrigan, R.W. Connell ja John Lee esittelivät hegemonisen maskuliinisuuden käsitteen. He toivat käsitteen avulla esiin teorian siitä, että maskuliinisuuksien välillä on hierarkiaa ja, että naiset suljetaan tämän hierarkiajärjestelmän ulkopuolelle. Hegemoninen maskuliinisuus sisältää kuvan

ideaalista maskuliinisuudesta tietyssä historiallisessa ajassa ja paikassa. Maskuliinisuudet järjestyvät hierarkkisesti sen mukaan, miten mies täyttää maskuliinisuuden määreitä. Tämä arvottaa miehiä ja antaa toisille enemmän valtaa, sillä harva mies pääsee hegemoniseen asemaan. (Jokinen 2010, 130–133.) Tutkin pro gradussani myös sitä, miten Wahlström hyväksyy hegemonisen maskuliinisuuden piirteitä osaksi itseään, sillä Jokisen (2010, 134) mukaan myös nainen voi rakentaa hegemonista maskuliinisuutta. Kuitenkin naisten maskuliinisuuden lisääntyminen on nähty ongelmana julkisessa keskustelussa, koska on pelätty, että naisten väkivaltainen käytös lisääntyy. Myös naisten naisellisen ulkonäön katoaminen ja korvautuminen maskuliinisilla piirteillä on ollut huolenaiheena. (Rossi 2003, 59–60.)

Maskuliinisuus ja feminiinisyys -käsitteet ovat keskeisiä tutkimuksessani. Tutkimukseni tuo esiin, miten Wahlström hyväksyy maskuliiniset piirteet osaksi itseään, jolloin tutkimukseni osoittaa, miten yhteiskunta vaikuttaa yksilöön. On mielenkiintoista tutkia, kokeeko Wahlström, että hän voi toteuttaa maskuliinisia piirteitään vai kokeeko hän, että hänen tulee olla myös feminiininen.

3.3 Ruumiillisuus

Ruumis voi tarkoittaa elävää tai kuollutta ruumista. Feministisessä tutkimuksessa on käytetty sanaa ruumis (engl. body) kehon sijasta. Sanan keho miellän tutkimuksessani tarkoittamaan samaa asiaa kuin ruumis. Ruumiillisuuden tutkiminen on ollut yleistä viime vuosikymmeninä monilla tieteenaloilla, mutta siitä löytyy vielä lisää tutkittavaa. Esimerkiksi yleiskatsaukset naisen ruumiillisuudesta mediassa antavat suppean kuvan yksilön kokemasta ruumiillisuudesta. Naisruumiin kokemuksesta ei tulisi esittää vain ja ainoastaan yhtenäisenä, sillä ruumiit koetaan yksilöinä.

Länsimaisessa ajattelussa on vallinnut sukupuolitettu jako ruumiiseen ja mieleen. Nainen on liitetty ruumiiseen, luontoon, tunteisiin, materiaan ja käytäntöön. Mies taas on liitetty mieleen, kulttuuriin, järkeen, tietoisuuteen ja teoriaan. (Palin 2004, 226.) Kristinuskossa ja kartesiolaisuudessa jo ennen 1800-lukua ruumis nähtiin elottomana materiaana, joka edusti lankeamisen tilaa eli petosta ja syntiä, helvetin ja ikuisen feminiinisen metaforien muodossa (Butler 2006, 219–220). Länsimaisessa kulttuurissa naisen ruumiiseen onkin kohdistettu misogyniaa eli naisvihaa. Kristinuskon negatiivista naiskuvaa ja naisen ruumiin luokittelua tahraiseksi ja syntiseksi on kritisoitu feministisessä tutkimuksessa. (Palin 2004, 229–231.) Ruumiin ja ruumiillisuuden tutkiminen 1980-1990-luvuilta

lähtien ollut feministisissä teorioissa yleistä. Tieto ja subjekti on mielletty ruumiilliseksi. Ruumiillisuuden tutkiminen ei ole kuitenkaan uusi asia feministisessä tutkimuksessa, vaan sitä on aina tutkittu. (Palin 2004, 225.)

Palinin (2004, 226) mukaan feministisessä tutkimuksessa on pyritty kyseenalaistamaan kartesiolainen jaottelu mieleen ja ruumiiseen. Lehtonen esittää, että ihmiset ovat ruumiita, sen sijaan että omaisivat ruumiin. Tietoisuuden voidaan nähdä syntyvän ensin oman ruumiin tietoisuudesta ja sen jälkeen oman ruumiin suhteesta muuhun maailmaan. (Lehtonen 2014, 88–90.)

Länsimaissa ruumiillisuus koetaan väistämättä sukupuolittuneena (Palin 2004, 233). Ihmisten ajatuksilla ja kokemuksilla on ruumiillinen perusta, ja myös ihmisten välinen kanssakäyminen on ruumiillista (Lehtonen 2014, 86-87). Kanssakäymiseen kuuluu esimerkiksi puhetta, eleitä, ilmeitä ja liikkeitä. Seuraavassa luvussa tuon esiin ruumiin sukupuolittamista esittelemällä feminiinisiä ja maskuliinisia ruumiskäsityksiä.

3.3.1 Feminiiniset ja maskuliiniset ruumiit

Ihmisen ruumis ei ole pelkkää biologiaa tai fysiologiaa, vaan sillä on myös sosiaalinen ulottuvuutensa (Sarpavaara 2004, 11). Butlerin mukaan Simone de Beauvoirin lausahdus *Toisessa sukupuoleessa* (1949) ”naiseksi ei synnytä, naiseksi *tullaan*” viittaa siihen, että naisuus on kulttuurinen suoritus ja merkitysten sarja, jonka naiset omaksuvat kulttuurinsa sisällä. Sosiaalinen sukupuoli on siis hankittu. (Butler 2006, 194–195.) Ruumista koskeva tieto rakentuu sosiaalisesti ja ruumisnormia tai -ihannetta muokataan mediassa ja kulloinkin vallitsevassa kulttuurissa. Kulttuuri luo puitteet sille, miten ruumis ymmärretään (Sarpavaara 2004, 25).

Ruumiita pyritään hallitsemaan ja ymmärtämään sukupuolittamisen avulla. Esimerkiksi kehonrakennuksella luodaan maskuliinisuutta keskittymällä luomaan isoja kovia lihaksia, jotka erottuvat pehmeäksi mielletystä naisruumiista. Lihaksien kasvattamisen avulla *tullaan* sukupuolettomasta tai jopa naismaisesta tilasta mieheksi. Sukupuolten kehoihanteet eivät omaa vain eroja toisiinsa nähden. Nykypäivänä sekä miesten että naisten kehoihanne sisältää nuoren, hoikan ja urheilullisen kehon. (Kinnunen 2010, 232.) Miesruumista on arvioitu ruumiin toimivuuden, suorituskyvyn ja voiman perusteella, kun taas naisen ruumista on tarkasteltu sosiaalisena ja esteettisenä tekijänä (Harjunen 2010, 241). Miehillä odotetaan lihaksikkuutta ja voimakkaan näköistä kehoa, joka luo kuvaa autonomiasta ja aggressiivisuudesta. Naisen keholta odotetaan hoikkuutta ja

solakkuutta, ja nämä piirteet liitetään passiivisuuteen ja riippuvaisuuteen (miehestä). (Greenleaf & Petrie 2013, 119.) Naisruumiita ja näin ollen naisia on arvotettu sen mukaan, miten heidän ruumiinsa täyttää naisen ruumiin normin (Harjunen 2010, 241). Tulee huomioida, että vaikka miestenkin kauneusihanne on nykyisin treenattu ja hoikka keho, niin tätä ei voi tulkita kulttuurin tasa-arvoistumiseksi, vaan se päinvastoin korostaa, että feministinen kritiikki tulisi ottaa vieläkin paremmin huomioon (Kyrölä 2006, 125–126).

Sarpavaaran (2004, 76) mukaan televisiomainoksissa nainen liitetään selkeämmin ruumiiseensa kuin mies. Sarpavaara (2004, 109) havaitsi, että mainoksissa naisten esitetään enemmän pitävän huolta ruumiistaan, huolehtimalla terveydestään ja ulkonäöstään, kuin miesten. Mediassa, kuten elokuvissa ja mainoksissa naiset ovat usein katseen kohteina, objekteina. Oletettu katsoja on mies, joka ei pysty vertaamaan itseään tai samaistumaan naiseen, vaan katsoo kuvan naisvartaloa objektina eli alistuen ja haluten. Näitä kuvia katsomalla nainen sisäistää ajatuksen siitä, että naisena oleminen on katsottavana olemista. (Kyrölä 2006, 114.)

Judith Butler näkee sukupuolen performatiivisena, mikä viittaa sukupuolen tuottamiseen ja ylläpitämiseen ruumiillisten tekojen kautta (Butler 2006, 25). Butler määrittelee teoksessaan *Hankala sukupuoli* (1990) biologisen ja sosiaalisen sukupuolen eroja. Vaikka biologinen sukupuoli nähtäisiin jakautuvan vain kahteen osaan, niin miehiä ei rakenneta vain miesten ruumiista, eikä nainen tulkitse vain naisten ruumiita. Ja vaikka biologisten sukupuolten jakautuminen olisikin ongelmattonta, niin ei voida olettaa, että sosiaalisikin sukupuolia olisi kaksi. Kun sosiaalinen sukupuoli erotetaan biologisesta sukupuolesta itsenäiseksi määreeksi, mies ja maskuliininen voivat merkitä naispuolista kehoa siinä missä miespuolistakin, ja nainen ja feminiininen voivat merkitä sekä miespuolista että naispuolista kehoa. Sosiaalisesta sukupuolesta on puhuttu rakentuneena, mutta se tekee siitä Butlerin mukaan yhtä rajoitetun kuin biologisenkin sukupuolen, sillä tällöin sosiaalinen sukupuoli on rakennettu kulttuurin sisällä, jolloin silläkin on tietyt säännöt. On vaarana, että ruumis nähdään passiivisena osana, johon kulttuuri luo merkityksensä. Ruumis tulisi nähdä kuitenkin itse rakennelmana. (Butler 2006, 54–58.)

Butlerin ajatukset hyödyttävät maskuliinisuuden ja feminiinisuuden määreiden tarkastelussa. Maskuliinisia piirteitä omaava nainen voi määrittyä vähemmän naiseksi, koska biologiseen sukupuoleen liitetään tiettyjä kulttuurisia piirteitä. Toisaalta naisilla tuntuisi olevan suotavampaa omata maskuliinisia piirteitä, kuten kunnianhimoa tai voimaa. Miesten omaamat feminiiniset piirteet sen sijaan saattavat näyttäytyä helpommin negatiivisina, koska feminiinisyys on perinteisesti liitetty heikkouteen.

3.3.2 Maskuliininen laji ja subjektius

Subjekti on keskeinen käsite tutkimuksessani. Subjektilla viitataan toimijaan. Subjekti voidaan nähdä myös tiedon subjektina ja merkitysten muodostajana. Subjekti on samaan aikaan valtaa omaava ja vallan alainen, jolloin subjektilla on toimijuuden mahdollisuus, mutta myös rajat toimijuudelleen. (Rossi 2010, 30–31.) Kososen mukaan uudet feministiset subjektiteoriat ovat kritisoineet liberaalihumanistista ajattelutapaa, jonka mukaan naiseus olisi palautettavissa johonkin tiettyyn olemukseen. Sen sijaan naissubjektien nähdään rakentuvan erilaisista historiallisista, poliittisista, kulttuurisista ja sukupuolisista käytänteistä. Puhutaan subjektin muovautumisesta tai rakentumisesta. (Kosonen 2004, 187.) Tuija Virkki (2004, 18–19) käyttää suhteellisen toimijan käsitettä viittamaan toimijuuden muodostumiseen sosiaalisissa suhteissa.

Kosonen jakaa feministiset subjektikäsitteet kolmeen osaan tai suuntaukseen. Ensimmäisessä suuntauksessa nähdään, että naisen on tultava mieheksi tullakseen subjektiksi. Nainen näyttäytyy toisena, jolloin hänen on oltava kuin miehet saadakseen toimijan aseman. (Kosonen 2004, 192–193.) Toinen suuntaus korostaa naisten keskinäisiä eroja (Kosonen 2004, 192). Kolmas subjektikäsite tarkastelee pääsääntöisesti yksilötasolla naisen sisäisiä eroja (Kosonen 2004, 198). 1970-80 luvuilla kritisoitiin sitä, että naisten tulisi tulla miessubjektien kaltaisiksi ollakseen subjekteja. Myöhemmin miessubjektin yhdenmukaisuus kyseenalaistettiin. Alettiin huomioida nais- ja miessubjektien monimuotoisuus eli naisten väliset erot, miesten väliset erot ja subjektin sisäiset erot, jotta päästäisiin eroon naisten ja miesten vastakkainasettelusta. Feministisen tutkimuksen subjektikäsite alkoi muuttua, ja subjekti alettiin nähdä jatkuvassa muutoksessa olevana ja ympäristönsä muovaamana, mikä poikkesi radikaalisti aiemmasta valistukseen pohjautuvasta käsityksestä, missä subjekti nähtiin muuttumattomana. Nykyisin subjekti myös mielletään ruumiilliseksi ja subjektiksi tulemisen nähdään olevan erottamattomassa yhteydessä sukupuolittumiseen. (Rossi 2010, 30–32.)

Urheilulajit ovat hyvin sukupuolittuneita eli monet lajit ovat jakautuneet miesten ja naisten lajeiksi. Myös kilpailunhalu yhdistetään enemmän maskuliiniseksi piirteeksi (Ks. esim. Berg & Kokkonen 2016). Historiallisesti urheilu on ollut miesten valtaama alue, ja naiset ovat olleet mukana viihdyttämässä ja katseen kohteena, kuten cheerleadereina (Greenleaf & Petrie 2013, 121). Myös kilpаныrkkeilyn on nähty perinteisesti sopivan paremmin miehille kuin naisille. Naisten on katsottu voivan kilpailla ruumiillisesti esteettisissä lajeissa (esim. taitoluistelu tai voimistelu) tai lajeissa, joissa käytössä on kevyet välineet (esim. golf, tennis). Näin naisen liikkuvaan ruumiiseen liitetään sen esteettinen käyttö: ruumiin tulisi korostua kauniisti liikkeissä. Voimankäyttö taas on nähty perinteisesti miehille ominaisena piirteenä. (Pirinen 2001, 151.)

Naisilla ja miehillä on tietyt sosiaaliset tavat käyttää kehoaan ja tuoda ilmi naiseuttaan tai mieheyttään. Tähän liittyy esimerkiksi istuminen, käveleminen ja seisominen. Tilan ottaminen mielletään maskuliiniseksi piirteeksi. Naisesta luodaan kuvaa heikompana viljelemällä sanontoja, kuten ”heität kuin nainen”, ”kiipeät kuin nainen” tai ”lyöt kuin nainen”. (Young 2005, 32–33.) Tämä ei päde toisinpäin: mies voi ”pelata (jääkiekkoa) kuin nainen”, mutta nainen ei voi ”pelata kuin mies” (Paechter 2003, 143). Miehillä voiman käyttö saatetaan nähdä luonnollisena asiana ja naisten on opeteltava voimankäyttöä (Lökmän 2011, 273–274). Berg (2007, 47) on kuitenkin esittänyt, että tyttöjen näkökulmasta katsoen he voivat pelata (jääkiekkoa) kuten pojat, ja kyseenalaistaa näin heille määrätyn ”oikeanlaisen” feminiinisuuden.

Naisnyrkkeilijät ovat kuvanneet, että nyrkkeily on saattanut lisätä kriittisyyttä heidän omaa ruumistaan kohtaan. Tämä ilmenee haluna painaa vähemmän, syömisen kontrollointia, ruumiin suoritusten arvostamisena ja ruumiin kokemisena välineen kaltaisena. (Särmäkari 2013, 44.) Halu painaa vähemmän ja syömisen kontrollointi liittyvät kulttuurisiin ihanteisiin, mutta myös urheilijalta odotettuihin piirteisiin. Ruumiin suoritusten arvostaminen ja ruumiin kokeminen välineen kaltaisena taas liittyvät enemmän urheilijalta odotettuihin piirteisiin. Naisurheilijan ruumis eroaa perinteisestä feminiinisestä naisen ruumiista ja siihen liittyy maskuliinisia piirteitä, kuten lihaksikkuus. Tällainen ruumis on osin ristiriidassa yhteiskunnan ihanteiden kanssa.

Olen tehnyt hyvin suoraviivaista jakoa siitä, miten urheilussa naisia asetetaan objekteiksi ja miehiä subjekteiksi. Jako ei ole kuitenkaan aina niin suoraviivainen, sillä feminiinisiä lajeja harrastavat myös miehet ja maskuliinisia naiset. Jos tarkastelemme esimerkiksi paritanssia, on kuitenkin selvää, että katse kiinnitetään pääosin naiseen, vaikka miehellä on fyysisesti paritanssissa yhtä suuri rooli tai jopa suurempi, koska hän ohjaa tanssia ja tekee nostoja. Kuitenkin naisesta tehdään paljastavilla ja värikkäillä vaatteilla, vahvalla meikillä ja kampauksella usein huomion keskipiste. Miehellä on usein tummat vaatteet, jottei hän erotu liikaa. Tämä luo kuvaa siitä, että feminiinisessä lajissa eli tanssissa, miestä ei kuitenkaan aseteta objektin rooliin, jos tarjolla siihen on nainen, jolle objektin rooli on perinteisesti annettu.

Tutkimuksessani oletan, että Wahlström asetetaan maskuliinisessa lajissa todennäköisemmin subjektin kuin objektin asemaan, minkä takia hän kokee vähemmän ulkonäköpaineita. Vertailukohtanani käytän aiempia tieteellisiä tutkimuksia. Olisin voinut valita tutkimukseeni myös toisen omaelämäkerran, jonka on kirjoittanut feminiinistä urheilulajia harrastava naishenkilö. Tällöin olisin voinut verrata kahta elämäkertaa toisiinsa. Tulini kuitenkin siihen johtopäätökseen, että on hyödyllisempää tutkia yhtä omaelämäkertaa ja verrata sitä aiempaan tutkimusaineistoon, jotta tulokset olisivat mahdollisimman relevantteja, eikä aineiston tarkastelu jäisi liian suppeaksi.

3.3.3 Merleau-Pontyn ruumiinfenomenologia

Ruumiinkuvaan vaikuttaa yhteiskunnan suunnalta tuleva paine. En tutkimuksessani kuitenkaan tarkastele ruumista yhteiskunnan muokkaamana objektiruumiina, vaan nimenomaan yksilön eli Eva Wahlströmin kokeman subjektiruumiina. Tarkastelussani hyödynnän ranskalaisen filosofin Maurice Merleau-Pontyn (14.3.1908 – 3.5.1961) ruumiinfenomenologiaa.

Ruumiillisuutta on lähestytty monin eri tavoin. Ruumista voi tarkastella diskursiivisesti tai visuaalisesti, joko tekstinä tai pintana. Väestöpoliittinen ja seksologinen näkökulma näkevät ruumiin koneena tai välineenä. Ruumista on myös pitkään tarkasteltu lääketieteen kautta. (Palin 2004, 226.) Oksala viittaa Foucault'n (15.10.1926 – 25.6.1984) ajatuksiin siitä, että ruumis on kulttuurisesti muodostunut. Foucault'n mukaan ruumis on sitoutunut valtaan, minkä takia valta toimii ruumiiden kautta. Alkuperäistä ja ”luonnollista” ruumista ei ole olemassa. (Oksala 1997, 169.) Foucault jättää toissijaiseksi ruumiin kokemuksellisen näkökulman (Petäjaniemi 1997, 248). Ruumis on myös 1990-luvulla nähty pintana, johon kulttuuriset merkitykset kirjautuvat. Sukupuolta merkitään erilaisin tavoin, kuten pukeutumisella, eleillä ja äänensävyllä. Sukupuoli määritetään ensisijaisesti näköhavainnon avulla. Tällöin ruumiillinen olemassaolo samaistetaan ulkonäköön eikä sisäiseksi tilaksi. Tästä objektiruumiin tarkastelusta voidaan fenomenologian avulla siirtyä subjektiruumiin tarkasteluun (Palin 2004, 237–240.) Fenomenologisessa tutkimuksessa etsitään alkuperää, jolla ei viitata historiassa tai kulttuurissa sijaitsevaan alkuperään, vaan elämän ilmiöiden elettyyn luonteeseen ja siihen, miten ne merkityksellistyvät kokijalleen (Kuhmonen 1996, 195). Omaelämäkerran tutkiminen mahdollistaa pääsyn lähelle subjektiivista ruumiillista kokemusta ja Wahlströmin käsitystä omasta ruumiistaan, mikä on yksi tutkimukseni tarkoituksista.

Fenomenologinen metodi tutkii elettyä ja koettua ilmiötä eli ruumiillisuuteen liittyen sitä, miten oma ja toisen ruumis koetaan. Erityisesti Merleau-Ponty on tunnettu ajatuksestaan, että ihmisen suhde maailmaan on kehollinen. Hän näkee, että keho on ”minä”, jolloin fyysinen ja henkinen yhdistyvät kehollisuudessa. Fenomenologiassa kysytään mitä merkitystä tietyllä kehollisella kokemuksella on ihmisen elämässä. (Laine 1996, 160–161.) Merleau-Pontyn mukaan kehossa ei ole impulsseja, jotka eivät olisi millään lailla yhteydessä psyykkiseen eikä ole psyykkisiä tekoja, jotka eivät hahmottuisi fysiologisista toimista. Mieltä ja kehoa ei voi näin erotella toisistaan ja asettaa ensimmäistä subjektiksi ja toista objektiksi. (Merleau-Ponty 1962, 88–89.) Merleau-Ponty näkee ihmisen osin ympäristönsä muovaamana, mutta ruumiillinen subjekti muodostaa kuitenkin itse merkitysrakenteet. (Reuter 1997, 138.)

Merleau-Ponty on esittänyt monia perusteluita sille, että ruumis on subjekti, jolloin ruumis ja mieli ovat yhtä. Merleau-Pontyn (1962, 100) mukaan tiedämme kehomme olevan siellä missä itse olemme. Edelleen hänen mukaansa keho ei ole objekti, koska sitä ei voi liikuttaa pois päin itsestään, toisin kuin objekteille voi tehdä (Priest 1998, 60). Tämän lisäksi pystymme silmät kiinni osoittamaan, missä mikäkin kehomme kohta on. Meidän ei tarvitse katsoa mihin suuntaamme kättämme, koska tiedämme sen itsestään. Näin emme ikinä liikuta objektiivista kehoa, vaan nimenomaan fenomenaalista kehoa. (Merleau-Ponty 1962, 103–106.) Merleau-Ponty perustelee ajatustaan subjektiudesta myös kivun kokemisella. Jos tunnemme kipua kehossamme, kuten jalassa, niin osaamme paikantaa kivun. Emme totea, että saatamme tuntea kipua jalassa, vaan toteamme että jalkaamme sattuu. Kehomme ei siis esitä itseään objektina, kuten ulkoiset objektit tekevät. (Merleau-Ponty 1962, 93.) Nykytiedon valossa tiedetään, että kipu koetaan aivoissa, mutta se osataan paikantaa itse.

Merleau-Pontyn mukaan olemme kehomme kautta suorassa yhteydessä tilan kanssa, ja tarkastelemme tilaa omasta kehollisesta perspektiivistämme (Merleau-Ponty 1964, 5). Merleau-Ponty ajatteli, että yksilö on oma kehonsa, eli hän ei ole erillään siitä. Hän näki, että subjektiivisuus on fyysistä eli toisin sanoen ihminen on fyysinen subjekti. Kehostaan ei voi irrota. (Priest 1998, 56–58). Ihminen on kehonsa, ja kehon liikuttaminen tapahtuu kuin itsestään, sillä pelkkä ajatus siitä, että aikoo koskea jotakin esinettä, ei saa kättämme liikkumaan (Merleau-Ponty 1962, 75). Vaikka tarkastelemme maailmaa kehomme kautta, niin toisaalta näyttäydymme objekteina muille (Merleau-Ponty 1962, 70–71). Koska muiden ihmisten ruumiille annetaan merkityksiä, niin ne ovat myös objekteja, jolloin ruumis näyttäytyy samaan aikaan subjektina ja objektina (Reuter 1997, 147). Emme siis näe omaa kehoamme ulkopuolelta, mutta muiden kehot näemme.

Ruumiinfenomenologiaa tarkastellessa herää kysymys siitä, voiko subjektin erottaa täysin ympäristöstään. Reuterin mukaan fenomenologisessa viitekehyksessä sosiaaliset ehdot nähdään osana subjektia, jolloin ne eivät ole subjektin ulkopuolisia rakenteita tai vaikutuksia. Ympäristön sisältämät merkitykset ovat osa subjektin elettyä tilannetta, jotka ohjaavat ihmisen ruumiillisia intentioita, mutteivat suoraan päätä niistä. (Reuter 1997, 148.) Hyödynnän tätä näkökulmaa analyysissäni, koska Wahlströmin omaan ruumiinkuvaan on vaikuttanut ulkopuolinen kulttuuri. Wahlström on myös sisäistänyt joitain ulkopuolelta, kuten valmentajilta, tulleita ajatuksia ruumiistaan. Ruumiinfenomenologisesta näkökulmasta on hyötyä esimerkiksi tarkastellessani Wahlströmin pyrkimystä rasvattomaan ruumiiseen, johon liittyy hänen kohdallaan syömishäiriöisiä piirteitä. Kipu nousee tärkeäksi osaksi hänen ruumiin tuntemustaan ja Wahlström mainitsee sen luovan rajat hänen ruumiilleen. Lisäksi ruumiinfenomenologiasta on hyötyä, kun tarkastelen Wahlströmin kokemusta raskauden takia muuttuneesta ruumiistaan.

4 Wahlströmin ruumiinkuva

Tässä analyysiluvussa tarkastelen Wahlströmin kokemusta ruumiistaan sekä sitä, mitä hän ajattelee ruumiistaan. Tökkäriin mukaan kokemuksen tutkiminen on hankalaa, koska kokemusta ei milloinkaan saa täysin kuvattua. Kuvatut kokemukset eivät vastaa täysin koettuja kokemuksia eikä tutkija voi täysin ymmärtää toisen kokemusta (Tökkäri 2018, 67–68.) Omaelämäkerrallisen tekstin kirjoittaminen antaa kirjoittajalle aikaa kuvata kokemuksensa mahdollisimman tarkasti. Esimerkiksi haastattelutilanteessa saattaa jäädä jotain sanomatta aikarajan vuoksi. Tämän vuoksi omaelämäkerrallinen teksti on toisaalta hyvä lähtökohta kokemuksen tutkimiseen, mutta toisaalta omaelämäkerta voi häivyttää, liioitella tai vääristää tapahtumia, koska se on oman elämän muistelua (Saresma 2007, 63–67). Koska omaelämäkerta kirjoitetaan jälkikäteen, niin se kertoo myös kirjoittajan kirjoitushetkellä kokemista ajatuksista.

Ruumiinfenomenologiassa ruumis nähdään subjektina, jolloin ruumis on niin sanotusti mieliruumis, eli mieli ja ruumis ovat yhtä (Merleau-Ponty 1962). *Rajoilla*-teoksessa Wahlström kokee monet tunteensa ruumiillisesti, ja hänellä on esimerkiksi tapana tuntea suorittamisjännitys vatsakipuna. Kun hän ei pääse nyrkkeilemään, hän ikävöi nyrkkeilyä ja tuntee ikävän fyysisenä: ”Kaipuu on fyysistä. Se painaa rintaa ja sattuu mahaan kuin kova isku palleaan (*Rajoilla* 2014, 69)”. Nyrkkeily onkin Wahlströmille kaikki kaikessa ja hän tuntee, ettei sen lisäksi saa iloa muista asioista kuin pojastaan Leonista. Jos Wahlström ei harjoittele hän tuntee itsensä ahdistuneeksi, levottomaksi ja likaiseksi. Hän ei avaa syytä, miksi hän tuntee itsensä likaiseksi, eli ehkä hän ei osaa selittää sitä. Urheillessaan hän tuntee itsensä sisältä puhtaaksi.

Ensimmäisessä alaluvussa tarkastelen Wahlströmin sisäistämää urheilijan ruumisihannetta. Luvussa 4.2 tarkastelen ruumis koneena tai välineenä -näkökulmaa, mikä Palinin (2004, 226) mukaan juontaa juurensa väestöpoliittisesta ja seksologisesta näkökulmasta. Luvussa 4.3 tarkastelen Wahlströmin kokemusta kivuliaasta ruumiistaan. Luvussa 4.4 Tarkastelen Wahlströmin muuttuvaa ruumiinkuvaa, kun hän kipujen takia kyseenalaistaa valmentajiensa vallan ruumiiseensa. Viimeisessä alaluvussa tarkastelen Wahlströmin kokemuksia äitiyden takia muuttuneesta ruumiistaan, jolloin hän joutuu myös ulkopuolelta tulevien mielipiteiden kohteeksi.

4.1 Urheilijan ruumisihanne

Katariina Kyrölä erittelee feministisiä ruumiin lähestymistapoja tarkastelemalla ruumiillisuutta kolmella eri tasolla. Ensimmäisellä tasolla ovat todelliset kokevat naisten ruumiit. Toisella tasolla ovat ruumiin representaatiot eli mediassa ja muualla kulttuurissa esitetyt ihannenaisen ruumiinkuvat. Kolmas taso sisältää ruumiinkuvat eli sen, miten elävät naiset näkevät itsensä ja muut suhteessa omaan ruumiskokemukseensa ja kulttuuriin representaatioihin. (Kyrölä 2006, 108.) Kolmas taso kuvaa parhaiten näkökulmaani aiheeseen. Ruumiinfenomenologisessa lähestymistavassa subjektia ei tarvitse erottaa täysin ympäristöstään. Reuterin (1997, 148) mukaan fenomenologisessa viitekehyksessä sosiaaliset ehdot nähdään osana subjektia sen sijaan, että ne nähtäisiin ulkopuolisina rakenteina. Edelleen hänen mukaansa ympäristö muovaa ihmisen ruumiillisia intentioita, muttei suoraan päätä niistä.

Tässä luvussa tuon esiin Wahlströmin kuvaa ruumiistaan ja hänen näkemystään ihanteellisesta kehosta, joka merkitsee hänelle rasvatonta ja lihaksikasta kehoa. Hänen kehonkuvaansa ovat vaikuttaneet suorat ulkopuolelta tulevat kommentit. Kyse ei ole siitä, että hän olisi vain sisäistänyt yleisen yhteiskunnallisen ajatustavan naisen ruumiista, vaan hän on kohdannut suoraa kritiikkiä ruumiistaan kohtaan. Miesvalmentajat ovat vaikuttaneet Wahlströmin ruumiinkuvaan arvostelemalla häntä liian lihavaksi, puristelemalla poskista ja nimittelemällä pyöreäksi. Myös Wahlströmin alistavalla avopuolisolla on ollut vaikutusta hänen ruumiinkuvaansa. Miesvalmentajat ja avopuoliso näyttävät auktoriteetteina, jotka pyrkivät pitämään huolta, että Wahlström näyttää ulkoisesti urheilijalta: ”Minun rungostani kuulemma löytyy rasvaa vähän joka puolelta. Valmentaja sanoo, ettei ole koskaan nähnyt näin lihavaa maailmanmestaria. Samaa sanoo avomieskin” (Rajoilla 2014, 11). Ulkopuolelta tulevat kommentit ovat muodostuneet Wahlströmin ”sisäiseksi ääneksi”:

Tiedän, että maidossa on kaloreita, mutta se on niin hyvää. Lupaani itselleni, että päivätreenin päätteeksi hyppään narua vartin pitempään.

Etkö muista? Etkö muista, mitä sovittiin?

Siinä se taas on. Ääni, joka puhuu pääni sisällä, ääni, jolla on minusta riippumaton tahto. Se on sekoitus vanhempieni varoituksia, varhaisten valmentajieni käskyjä, mustasukkaisten poikaystäviensä haukkuja ja varmasti osaksi myös minua itseäni.

Sinä et fuskaa, paskahousu, se varmistaa. (Rajoilla 2014, 11.)

Wahlströmin pään sisäinen ääni saa hänet kaatamaan kahvimaitonsa viemäriin. Se saa hänet heittämään aamiaisensä roskiin, sen toivossa, että rasva palaisi, vaikka hän tarvitsisi energiaa treeniinsä. ”Paskahousu” on nimitys, jonka Wahlströmin valmentaja on keksinyt Wahlströmin ollessa nuorena valmentajan mielestä liian lihava. Ääni näyttää jonkun tai joidenkin muiden äänenä, ja

Wahlström tulkitsee vain pienen osan siitä olevan hänen omaa ääntään ja tahtoaan, mutta hän kokee, ettei voi vaikuttaa siihen.

Wahlströmin poikaystävä sättii ja arvostelee häntä, eikä anna Wahlströmille tämän kaipaamaa läheisyyttä. Wahlström uskoo, että urheilussa menestymisen hinta on yksinäisyys, sillä hänen antaessaan itsensä urheilulle, kukaan tuskin haluaa antaa itseään hänelle. Hän kokee urheilun pitävän hänet järjissään, sillä urheilu näyttäytyy hänelle ystävänä, joka ei ole koskaan hänelle vihainen. Poikaystävä on Wahlströmille jatkuvasti vihainen, eikä Wahlström tiedä miksi. Poikaystävä kieltää häneltä lähes kaiken, kuten herkut, kaverit ja laiskottelun. Wahlströmin suhde ruokaan perustuu hänen poikaystävänsä sanomisiin:

Kaadan mustaa kahvia kahteen mukiin. Poikaystävä sanoo, ettei meidän uskontomme salli kermaa. Siitä joutuu kuulemma suoraan helvettiin. Sama pätee kahvimaitoon, salaatinkastikkeeseen, puuron hillosilmään – kaikkeen, mitä ilman voi selvitä tulosten huonontumatta. Jos syö jotain maun takia, on heikko, selkärangaton. Vielä pahempi, jos syö mieliteon takia. Me ei olla heikkoja. (*Rajoilla* 2014, 10.)

Poikaystävä pyrkii kontrolloimaan Wahlströmin syömisiä ja Wahlström pyrkii tekemään, mitä poikaystävä käskää. Wahlström on vältellyt ruokia niin kauan, että hänen ei tee enää monia ruokia mieli. Hän sanoo pitävänsä vain paistetuista kananmunista, mutta uskoo, että sekin mieliteko häviää. Wahlström uskoo olevansa selkärangaton, jos hän syö itselleen mieluisia ruokia. Mahdollisimman vähäinen syöminen näyttäytyy hänelle oikeana ratkaisuna. Hän on myös nuorempana suhtautunut ruokaan varoen. Wahlströmin syömisen kontrollointi onkin saanut hänen äitinsä epäilemään, että hänellä on syömishäiriö:

Äitini on monesti väittänyt, että minulla on syömishäiriö. Ei ole. Ei syöminen hallitse minua, päinvastoin, minä hallitsen syömiseni. Minä todellakin hallitsen. Hallitsen mielihaluni ja nälkänikin. Se on osa lajia ja ammattitaitoa. Milloinkohan aloin ajatella niin? En muista, milloin kuulin ensimmäisen kerran olevani liian painava. Kyse ei ollut koskaan siitä, että olisin ollut lihava. Olin vain liian painava pituuteeni nähden. Jos painaisin vähemmän, pärjäisin paremmin. Mitä pidempi olet muihin nähden, sen helpompi on nyrkkeillä. Minä en ole pitkä, vaan suuri osa painostani on paksuissa reisissäni. Niistä ei ole mitään hyötyä. Alkuaikoina valmentaja tapasi sanoa, että olin ”pulska tyttö Loviisasta”. Ei minua haitannut, vaikka varmaan olisinkin ollut mieluummin jotain muuta kuin pulska. Mutta ei hän sitä koskaan pahalla sanonut. (*Rajoilla* 2014, 24–25.)

Terveyskirjaston mukaan syömishäiriöitä ilmenee useimmiten nuorilla naisilla. Syömishäiriöiltä suojaavat terveellinen ruokavalio, hyväksyvä suhtautuminen omaan kehoon ja vartalon normaaliin kokoon, myönteinen kuva itsestä sekä hyvä sosiaalinen tuki. Vanhemmat, koulu ja media vaikuttavat paljon siihen millaiseksi minäkuva muotoutuu. (*Terveyskirjasto*.) Urheilulla ja valmentajilla on ollut suuri vaikutus Wahlströmiin, ja hän ei ole saanut valmentajilta aina positiivista tukea. Wahlström tuo esiin valmentajien arvostelun hänen painostaan, mutta korjaa lopuksi, että valmentajat eivät tarkoita pahaa, sillä urheilijana Wahlström näkee valmentajat auktoriteetteina, jotka ovat oikeassa ja joita on

toteltava. Wahlströmille painon tarkkailu näyttäytyy normaalina osana urheilua, ja hänen rasvaprosenttinsa mitattiinkin ensimmäisen kerran hänen ollessaan 15-vuotias, mutta tosissaan hänen painoan alettiin tarkkailla vasta maajoukkuevaiheessa, jolloin hän oli noin 20-vuotias. Wahlström muun muassa tuo ilmi kokevansa reitensä suuriksi, vaikka hänen rasvaprosenttinsa on pieni, ja toteaa, että hän pärjäisi paremmin, jos painaisi vähemmän, mutta ei perustele tätä. Hän kuitenkin pohtii teoksessaan myöhemmin, tuleeko nyrkkeilijän kehon edes olla mahdollisimman rasvaton.

Syömishäiriöinen pyrkii usein salaamaan ongelmansa (Terveyskirjasto). Wahlströmin äiti on väittänyt useaan otteeseen Wahlströmillä olevan syömishäiriö, mistä voidaan päätellä, että äiti on mahdollisesti nähnyt Wahlströmin syömishäiriöön viittaavaa käytöstä useasti. Wahlström ei kuitenkaan koe tarpeelliseksi avata äidin epäilyn motiiveja tarkemmin omaelämäkerrassaan, sillä hän uskoo, ettei hänellä ole syömishäiriötä. Hän hylkää äidin mielipiteen syömishäiriöstä perustelemalla, että hänen syömistottumuksensa liittyvät kaikki urheiluun.

Teoksessa ei viitata mihin syömishäiriöön äiti viittaa, mutta hän arvostelee Wahlströmin laihuutta, mistä voidaan tulkita äidin viittaavan anoreksiaan.

Äidistäni tuntuu pahalta katsoa minua, koska olen liian laiha. Hänestä näytän enää isolta päältä. Se ilahduttaa. Kun olen äidin mielestä liian laiha, tiedän olevani hyvässä kunnossa. Kun hän kehuu terveen näköiseksi, olen lihonut. Jos näytän pelkältä päältä, minun täytyy olla huippukunnossa. (*Rajoilla* 2014, 184–185.)

Terveyskirjaston mukaan laihuushäiriöön (anorexia nervosa) sairastunut harrastaa paljon liikuntaa painoa pudottaakseen, välttelee syömistä ja näkee itsensä lihavana (Terveyskirjasto). Wahlström täyttää edellä mainittuja piirteitä. Hän harrastaa paljon liikuntaa eli monta tuntia päivässä, ja liikkuu enemmän kuin mitä valmentajat kehottavat. Hän saattaa urheilla, vaikka lääkärit ja valmentajat kehottaisivat häntä lepäämään. Toiseksi Wahlström välttelee välillä syömistä, ja hänen suhteensa ruokaan on epänormaali ja ajoittain pelonsekainen. Kolmanneksi Wahlström näkee ruumiinsa lihavana. Wahlströmin äiti ei kannusta Wahlströmiä laihuuteen, vaan hänen mielestään hänen tyttärensä on jo liian laiha ja käyttäytyy kuin sairastaisi syömishäiriötä. Toisaalta Wahlström kuvaa äitinsä vastustavan jollain tasolla hänen urheiluaan, jolloin äiti ei välttämättä ymmärrä mitä kaikkea urheilijaksi tuleminen vaatii. Urheilijoilla oman kehon ja syömisten tarkkailu korostuu. Myös laihduttaminen on nyrkkeilijöiden arkea, sillä ennen otteluita laihdutetaan, jotta päästään tiettyyn painoluokkaan.

Anorektikot säännöstelevät syömistään ja kokevat voivansa syömisen säännöstelyllä hallita itseään. Nykyisin syömisen tarkkailu on monelle tuttu asia, sillä siihen kannustetaan mediassa jatkuvasti. Bordo (2003, 35) esittääkin syömishäiriöiden olevan kulttuurisesti tuotettuja. Noin 90%

syömishäiriötä sairastavista on naisia (Bordo 2003, 49–50). Naisen ruumiin laihiusihanne nähdään länsimaisena ilmiönä (Wray 2011, 175-176). Esteettisissä lajeissa ja painoluokkalajeissa kuten nyrkkeilyssä syömishäiriöt ja niihin liittyvä käyttäytyminen on yleisempää kuin muussa urheilussa (Hiilloskorpi 2004, 220). Naisnyrkkeilijät ovatkin kuvanneet nyrkkeilyn lisänneen kriittisyyttä heidän omaa ruumistaan kohtaan, mikä on ilmennyt haluna painaa vähemmän ja syömisen kontrollointina (Särmäkari 2013, 44). Nyrkkeilyssä laihdutetaan, jotta päästään tiettyyn painoluokkaan. Kehon kuivattaminen ja laihduttaminen voi olla jopa terveyshaitta.

Tarkoitukseni ei ole väittää, että Wahlströmillä on syömishäiriö. Sen sijaan tuon ilmi, miten nyrkkeily on vaikuttanut hänen kuvaansa ruumiistaan, sillä hänen käytöksestään voidaan havaita joitain syömishäiriöön liittyviä piirteitä. Seuraavaksi kuvaan tarkemmin Wahlströmin suhdetta ruokaan tuodakseni esiin syömishäiriöön liittyvää käytöstä. Hän mainitsee tunteneensa ylpeyttä siitä, että on pystynyt nukahtamaan nälkäisenä. Hän myös kuvaa hallitsevansa syömisensä:

Aloittelevana nyrkkeilijänä harjoitellessa tuli monesti jälkeenpäin niin huono olo, etten pystynyt syömään. Muistan sen yhä elävästi: isän tekemä naurava voileipä, karhunvatukkakajugurtti ja ruokahaluttomuuteni. Muistan tunteneeni pientä ylpeyttä siitä, etten saanut ruokaa alas. Jossain vaiheessa aloin syödä puolikkaita keksejä äidin kaapista. Olisin voinut olla kokonaan syömättäkin, mutta halusin nähdä, pystynkö vastustamaan kiusausta. Söin puolikkaan ja jätin puolikkaan. Myöhemmin söin neljäsosan ja jätin loput. Silloinkin olin jollain tavalla ylpeä itsestäni, kun pystyin jättämään osan kaappiin. (*Rajoilla* 2014, 25.)

Wahlström kuvaa omaelämäkerrassaan usein kohtauksia, joissa syö vain lusikallisen tai pari puuroa, jogurttia tai pilttiä, mikä on merkki syömishäiriöisestä käyttäytymisestä. Erään käsileikkauksen jälkeen hän kertoo juoneensa kolme lasillista mehua. Vähäinen syöminen johtuu kivuista, mutta Wahlström ei kuitenkaan kuvaile teoksessa paljoa normaaleja ruokailujaan, vaan korostaa kertoja, jolloin syö vain vähän. Normaaliksi ruoaksi hän luokittelee riisin ja tonnikalan ilman lisukkeita. Hän kuvaa heittäneensä aamiaisen roskikseen ja jopa kertoo valmentajansa Risto Merosen tuoneen hänelle leipää, jotta hän lihoisi. Wahlströmille runsas syöminen liittyy johonkin juhlalliseen tilanteeseen. Esimerkiksi erään punnituksen jälkeen hän kuvaa syöneensä runsaasti, ja ateria on verrattavissa juhla-ateriaan. Teoksessa on kohta, jossa Wahlström kuvaa syömistään eri tavalla ollessaan Pariisissa, jossa hän pääsee pakoon urheilijan arkea:

Eräissä kadunkulmassa pieni kahvila kutsuu minua. Luen sen seinällä olevaa ruokalistaa, tutkin vitriinin antimia ja silmäilen pöytää, joka on pullollaan ranskalaisia herkkuja. Rahkaa ei tarjoilla, ei salaattia, ei tonnikalaa vedessä. Menenkö toiseen kahvilaan? Vai ruokakauppaan? Miten päättäminen voikin olla näin vaikeaa? Kun pyydän tiskiltä croissantin ja café au lait'n, elimistö valmistautuu niin kuin olisi sotaan lähdössä. Silmissä polttee, kun kävelen ostosteni kanssa terassille. Ja niin istuudun keväiseen auringonpaisteeseen, litkin kakistellen kermaista kahvia ja haukkaan isoja paloja croissantista. Luovutinko, kun ostin croissantin ja haukkasin siitä? Käännän kasvot aurinkoon ja odotan sisäisen äänen mielipidettä. Mutta se on aivan hiljaa. — Pelonsekainen onnentunne lyö lävitseni kiireestä kantapäähän. Olen vapaa, vapaa, VAPAA! (*Rajoilla* 2014, 24.)

Wahlström kuvaa croissantin syömistä ainutlaatuisena tapahtumana, mikä voi tapahtua vain Pariisissa piilossa kaikkien katseilta. Croissantin syöminen saa hänet ensin tuntemaan syyllisyyttä, mikä saa hänet itkun partaalle, mutta vaihtuu sitten vapauden tunteen kokemiseksi. Wahlström tuntee syyllisyyttä syödessään herkkuja, mutta hän tuntee syyllisyyttä myös kieltäytyessään niistä:

Keitä kaikkia olen loukannut? Tietenkin äitiä, joka haluaa minulle aina parasta. Hän laittaa hyvää ruokaa ja yrittää tuputtaa sitä, kun olen liian laiha. Enkä minä syö, sanon vain, että laihdutan kisoihin. Ja kun hän huolestuu, minä hermostun. Kavereitakin olen loukannut. He ovat kutsuneet juhlimaan syntymäpäiviä tai jotain muuta, ja minä olen sanonut, etten juo drinkkejä, etten syö kakkua, etten edes pääse paikalle. En kai ole halunnut valvoa, tai ehkä on pitänyt keskittyä. Olen tiuskinut läheisille. Kun vedän painoa, olen huonolla tuulella ja hermoja kiristää. Varmasti olen ollut huono tyttöystäväkin silloin, kun olen seurustellut. (*Rajoilla* 2014, 44.)

Wahlström ei voi välttää syyllisyyden tunnetta, sillä syödessään herkkuja hän tuntee itsensä epäurheilijamaiseksi ja kieltäytyessään muiden tarjoamista herkuista hän kokee loukkaavansa muita. Näin tietyissä tilanteissa hänen suhteensa ruokaan näyttäytyy epänormaalina. Wahlström pyrkii muokkaamaan kehoaan rasvattommaksi välttämällä ruokaa, ja ruoasta kieltäytyminen saa hänet tuntemaan ylpeyttä, mutta muiden tarjoamasta ruoasta kieltäytyessään hän tuntee syyllisyyttä. Hän tuo ilmi, että äiti tarkoittaa hänen parastaan tarjotessaan ruokaa, mutta hänen täytyy kieltäytyä siitä. Ruoasta kieltäytymien näyttäytyy Wahlströmille välttämättömänä uhrauksena urheilun vuoksi. Näin syömishäiriöinen käyttäytyminen liittyy Wahlströmin tapauksessa nyrkkeilyn mukanaan tuomiin vaatimuksiin, eikä siihen, että hän itse haluaisi olla laiha. Hän ei edes halua olla pienikokoinen, vaan mahdollisimman rasvaton ja lihaksikas näyttääkseen urheilijalta.

Länsimainen kulttuuri tuo jatkuvasti esiin negatiivisia ja vihamielisiä naisruumiin esityksiä eli representaatioita. Länsimaissa syömishäiriöitä, anoreksiaa ja bulimiam, on selitetty naisen sisäistettynä misogyniana eli naisvihana, jolloin viha kohdistuu omaan ruumiiseen. Kiinteä vartalo ei pursua rajojensa ylitse, ja tällaisen vartalon tavoittelu luo kokemuksen elämänsä hallitsemisesta. (Palin 2004, 233.) Tämän näkökulman mukaan anoreksiaan sairastunut näkee ruumiinsa objektiruumiina. Merleau-Pontyn ruumiinfenomenologiassa keskitytään kuitenkin ruumiin kokemiseen. Merleau-Pontyn ruumiinfenomenologiassa ihmisen subjektiviteetin nähdään muodostuvan ruumiin kokemuksen kautta. Merleau-Ponty perustelee tätä potilastapauksilla. Toisella potilaalla on amputoitu raaja, mutta tästä huolimatta potilas tuntee raajansa esimerkiksi särkynä ja hän saattaa jopa yrittää kävellä puuttuvalla raajallaan. Toisen tapauksen henkilö on anosognosiapotilas eli hänen raajansa on halvaantunut, ja hän jättää halvaantuneen raajansa huomiotta. Ensimmäisessä tapauksessa raajaa ei ole enää olemassa fyysisesti, mutta se on olemassa potilaan kokemuksessa. Anosognosiapotilaalla on raaja olemassa fyysisesti, mutta ei hänen omassa

kokemuksessaan. (Merleau-Ponty 1962, 75–76; Rautaparta 1997, 130–131.) Näin kyse ei ole mielen tuottamasta tiedosta, vaan nimenomaan siitä, mitä ruumis kokee. Mikkola soveltaa Merleau-Pontyn ajatusta syömishäiriöisiin. Syömishäiriöinen kokee itsensä lihavaksi, vaikka olisi alipainoinen. Vaikka henkilö näkee ruumiinsa ja vaa’an painon, niin hänen kokemuksensa ruumiin suuresta koosta nousee keskeisimmäksi. (Mikkola 2012, 38.)

Wahlström ei ole alipainoinen, mutta hänen kokemansa ruumis on lihava, joten Mikkolan näkemystä voi soveltaa myös häneen. Wahlström tarvitsee jonkun ulkopuolisen kertomaan oman näkemyksensä ruumiistaan eli äitinsä: ”Kun olen äidin mielestä liian laiha, tiedän olevani hyvässä kunnossa. Kun hän kehuu terveen näköiseksi, olen lihonut. Jos näytän pelkältä päältä, minun täytyy olla huippukunnossa” (Rajoilla 2014, 184–185). Wahlström itse on pienestä asti pitänyt itseään lihavana, mikä tulee ilmi myös hänen ensimmäisestä kirjoittamastaan omaelämäkerrasta *Homma hanskassa* (2007). Hän kokee ruumiinsa lihavana, vaikka näkee peilistä rasvattomuutensa. Hän suhtautuu pieneenkin pyöreyyteen negatiivisesti:

Painoakin on ruvennut kertymään, vaikka ruoka ei maistu. En voi sietää pyöreitä poskiani, ja vyötäröllä on löysää. Peilikuva ällöttää. Tekee mieli oksentaa, kun olen niin vastenmielinen. Lihakset ovat kadonneet. Olen aina ollut vahva, lapsesta saakka, mutta nyt kädet ovat kuin narut. Hyi helvetti. Joka ikinen solu itsessäni inhottaa minua. (Rajoilla 2014, 43.)

Kyseistä kohtaa voidaan lähestyä Julia Kristevan abjektiteorian kautta. Husson mukaan Kristeva käyttää abjektin käsitettä kuvatessaan kauhua, kammoa ja outouden kokemuksia. Abjektilla viitataan johonkin torjuttuun asiaan, jonka kohtaaminen aiheuttaa kammoa. Abjekti on kuvottavaa ja kammottavaa ja se rikkoo järjestystä. (Husso 1994, 7.) Wahlströmin voidaan nähdä muuttuneen feminiinisemmän näköiseksi, mihin viittaavat pyöreät posket, vyötärön löysä, pienet lihakset ja kapeat ”naru” kädet. Feminiininen ruumis näyttäytyy abjektina Wahlströmille, se oksettaa häntä. Vyötäröllä oleva rasva näyttäytyy naisellisena piirteenä, jota Wahlström ei voi sietää. Naisellisuus on liitettävissä heikkouteen. Wahlström tuntee olonsa hyväksi ollessaan vahva, ja vahvuudella hän viittaa nimenomaan ruumiilliseen vahvuuteen, ja sen tulisi hänen mukaansa näkyä ruumiin ulkomuodossa. Ideaaliruumiisiin saatetaankin yleensä liittyy vallan kokemuksia (ks. esim. Mikkola 2012, 97). Miehekkääksi mielletyn eli rasvattoman ja lihaksikkaan ruumiin tavoittelu voidaan nähdä näin vallan tavoitteluna.

Rasvattomuuden lisäksi Wahlström tavoittelee lihaksikasta kehoa, mikä ei ole liitettävissä syömishäiriöisyyteen, sillä syömishäiriöiset tavoittelevat laihaa kehoa. Wahlström kokee urheilijan kehoihanteeksi rasvattoman ja lihaksikkaan kehon. Hän kokee, että hänen on saatava aina jostain pois rasvaa, jotta hän voisi hankkia tilalle lihasmassaa. Häntä huolestaa lihasten menettäminen, kun hän ei

pääse treenaamaan niitä kunnolla. Hän onkin menettänyt monia kiloja lihaksiaan sairaana ollessaan. Kipujen takia Wahlström ei pysty treenaamaan ja se muuttaa hänen ulkomuotoaan vähemmän urheilullisen näköiseksi. Hän häpeää muuttunutta olomuotoaan ja pelkää törmäävänsä nyrkkeilyaikojen tuttuihinsa. Kisoihin mennessään hän vertailee itseään muihin nyrkkeilijöihin:

Kun vastustajat näkevät toisensa ensimmäistä kertaa, lataus on aina käsin kosketeltavissa. Ilmassa on taikaa. Silloin jokin minussa herää, hengitykseni tihenee, innostus ja levottomuus saavat vallan. Nytkin punnituksemme näyttämönä toimivan ravintolan odottavaa tunnelmaa voisi leikata veitsellä. – – Pöydissä tarkkaillaan, minkä näköisiä ja kokoisia toiset ovat ja mikä on kullakin päivän kunto. Kaikki yrittävät silti näyttää siltä kuin muut ottelijat eivät kiinnostaisi heitä lainkaan. (*Rajoilla* 2014, 117.)

Kyseisessä kohdassa korostuu nyrkkeilijän ulkonäön merkitys. Urheilullinen ulkonäkö viestii vahvuudesta ja sen avulla voidaan pelotella vastustajaa jo ennen ottelua. Näin maskuliininen ulkonäkö, eli isokokoinen ja lihaksikas vartalo (Greenleaf & Petrie 2013, 119) tuovat valtaa urheilijoille. Tällainen ulkonäkö viestii voimasta ja pelottaa muita vastustajia. Esittämällä välinpitämätöntä ottelijat pyrkivät olemaan näyttämättä pelkoaan, sillä toisten vertailu itseen on merkki itsevarmuuden puutteesta. Valta-asemaa pyritään näin saamaan ruumiin lisäksi muulla käytöksellä. Wahlström kuvailee oman vastustajansa Irinan ulkonäköä urheilulliseksi, jolla on suora ryhti, reipas kävely ja leveät hartiat. Hän näkee vastustajansa katseessa epävarmuutta. Wahlström kiinnittää myös huomiota vastustajan ikään, sillä vastustaja on nuori, kun taas hän itse on jo konkari. Wahlström olisi pitänyt vastustajaa aiemmin pienikokoisena, mutta hän on itsekin laihtunut ollessaan sairaana. Wahlström on laihtunut noin viisi kiloa, ja tuntee itsensä pieneksi ja heiveröiseksi. Irina painaa häntä puoli kiloa enemmän, ja Wahlström ihmettelee, miten hän voi olla pikkutyttöä kevyempi. Pieneltä näyttäminen on Wahlströmille negatiivinen asia.

Myös tavoitellessaan Euroopan mestaruutta, Wahlström huomaa laihtuneensa kipujen ja oksennustaudin takia. Hän ei paina tarpeeksi ja häpeää sitä:

Kotona tarkistan painoni. 57 kiloa. Painan vajaat kaksi kiloa liian vähän. Sopisin hyvin alempaan sarjaan. Yritän saada syödyksi purkillisen vauvanruokaa ja juoda vähän vettä. Vedän sortsit uikkareiden päälle, kastelen tukan, teen kaiken minkä keksin, jotta saisin painoni nousemaan. En halua kenenkään tietävän, miten vähän painan.

Virallisessa punnituksessa painan reilut 58 kiloa. En ole koskaan noussut vaa'alle antaen vastustajalle lähes kilon etua. (*Rajoilla* 2014, 189–190.)

Wahlström mainitsee antaneensa vastustajalle kilon edun, mutta todellisuudessa hän on antanut kahden kilon edun. Tämä viittaa siihen, että nyrkkeilyn parissa painolla olisi väliä enemmänkin henkisenä pelotteena eikä se vaikuttaisi itse suoritukseen. Wahlström ei itse koe, että pienuus olisi este voittamiselle. Länsimaisessa yhteiskunnassa naisilta odotetaan hoikkuutta, mutta Wahlström näkee pienuutensa uhkana, sillä häntä pelottaa, että muut huomaavat hänen pienuutensa ja liittävät sen heikkouteen.

Vaikka Wahlström haluaa ruumiinsa olevan mahdollisimman rasvaton, hän ei halua laihduttaa. Hän kilpailee 60-kiloisten sarjassa, minkä takia hänen painonsa ei saisi kisa-aikojen ulkopuolellakaan ylittää kisapainoa kovin paljoa, koska silloin on laihduttava takaisin. Punnitukset ovat hänelle ahdistavia, koska hän joutuu laihduttamaan niihin muutaman kilon. Hän näkee punnituksista painajaisiakin.

Nyrkkeilystä tulevat mustelmat ja kuhmut eivät haittaa Wahlströmiä. Häntä vain huvittaa, kun hänen poikansa Leon sanoo hänen näyttävän rumalta ottelun jälkeen saatuaan kuhmun otsaansa ja silmän umpeen, ja kehottaa häntä piilottamaan kasvonsa. Jäljet muistuttavat Wahlströmiä epäonnistumisesta ottelussa ja niiden hävitessä myös pettymys häviää.

Olen tässä luvussa käsitellyt Wahlströmin tavoittelemaa ruumista. Naisen sallitulle ruumiille on asetettu kulttuurisessa kontekstissamme normeja ja ideaaleja, joihin ei asetu liian laiha tai lihava ruumis. Normista eroavaa ruumista ei välttämättä nähdä normaalina, ideaalisena, haluttavana, reproduktiokykyisenä ja kauniina. (Mikkola 2012, 293.) Kuten muualla yhteiskunnassa, niin myös liikuntamaailmassa elää vahva mielikuva täydellisestä kehosta, mikä on valkoinen, heteroseksuaalinen, laiha ja kiinteä (Wright 2012). Yhteiskunnassa hoikka keho liitetään terveyteen ja lihava keho nähdään usein epäterveenä (McGannon, Johnson & Spence 2011, 102). Nykyajan medioituneessa yhteiskunnassa ulkonäköpaineita asetetaan etenkin nuorille naisille. Urheilijat ovat ensisijaisesti kehonsa kautta julkisuudessa. Urheilijan kehon odotetaan pystyvän rajuihin suorituksiin, mutta samalla siltä odotetaan ulkonäöllistä täydellisyyttä. Wahlström näyttäisi sisäistäneen yleisen ajatustavan siitä, millainen urheilijan kehon tulisi olla. Maskuliinisessa lajissa vahva ja lihaksikas keho viestii voimasta ja vallasta. Wahlström ei havittele naiselle ominaista ideaaliruumista eli pientä kehoa.

Husson (1994, 14) mukaan pakkomielteiseen hoikkuuteen kannustaminen ja pyrkiminen voidaan nähdä luonnollisen naisruumiin kieltämisenä. Wahlström näkee liiallisen hoikkuuden huonona asiana, ja hänen tavoitteenaan onkin polttaa rasvaa, jotta sen tilalle tulisi lihasta. Hän näkee rasvan paitsi inhottavana asiana, niin myös esteenä hyvälle urheilusuoritukselle. Hän kuitenkin myös kyseenalaistaa kyseisen näkökulman teoksessaan.

Wahlström on sisäistänyt myös valmentajien ajatuksia urheilijan kehoon liittyen ja pyrkii täyttämään valmentajien odotuksia. Teoksessa miesvalmentajat muovaavat Wahlströmin ruumista miehemmän ja rasvattomamman näköiseksi. Edes poskissa ei saa olla rasvaa, vaikka se ei vaikuta urheilusuoritukseen. Nyky-yhteiskunnassa rasva nähdään epäterveellisenä asiana, ja se ei saisi näkyä (Dworkin & Wachs 2009, 2). Wahlström toi esiin tuntevansa abjektinomaista inhoa kehonsa rasvaa

kohtaan. Kohtaa voi tulkita niin, että Wahlström näkee feminiinisen rasvan heikkoutena ja ”pehmeutenä”, etenkin maskuliinisessa nyrkkeilyssä. Hän tavoittelee teoksessa rasvatonta kehoa ja säännöstelee syömisiään esimerkiksi jättämällä aamiaisen syömättä. Urheilijalla energiatarve on suuri ja energiavaje vaikuttaa urheilusuoritukseen negatiivisesti. Näin Wahlströmin rasvattoman kehon tavoittelu ei hyödytäkään häntä urheilijana, vaan huonontaa hänen suoritustaan. Ruumista pyritään kontrolloimaan syömisellä ja liikunnalla, ja ajoittain näitä asioita ei tehdä teoksessa urheilullisen suorituksen parantamisen vuoksi, vaan ulkonäön.

Toin tässä luvussa myös esiin Wahlströmin syömishäiriöisiä piirteitä. Wahlströmin äiti väittää hänellä olevan syömishäiriön, mutta Wahlström toteaa syömisen säännöstelyn liittyvän urheiluun. Oinas (2001, 25) toteaa, että anoreksia voidaan nähdä ruumiin kontrollina, joka liittyy yhteiskunnallisen kontrollin ja hallinnan, (epä)naisellisuuden ja nuoruuden ihanteisiin. Tarkoitukseni ei ole ollut kyseenalaistaa Wahlströmin väitettä siitä, että hänellä ei ole syömishäiriötä, mutta analyysini toi esiin, että nyrkkeilyyn liittyy syömishäiriöisiä piirteitä, vaikka kyseessä on maskuliininen laji.

4.2 Ruumis koneena

Ruumista käsitteellistetään käsittemetaforilla, joita ovat esimerkiksi seuraavat: ruumis on kone, joka toimii ja pelaa tai on epäkunnossa; ruumis on puhuva subjekti eli se valittaa tai kärsii; ruumis on tavara eli sitä voidaan ostaa tai myydä (Kähkönen 2003, 107). Wahlström viittaa teoksessaan, siihen, miten urheilijan ruumis nähdään usein koneena ja tavarana. Urheilija ostetaan, jotta hänen ruumiinsa tuottaisi saavutusten avulla tuottoa, kuten parempia katsojalukuja. Nykyisin urheilijat tuotteistavat itseään myös median avulla. Keho onkin urheilijan tärkein työväline, minkä takia sitä tulee huoltaa. Wahlström ei huolla kehoaan tarpeeksi, vaan suhtautuu ruumiiseensa koneena, jonka tulisi aina toimia, mikä johtaa ruumiin suoranaiseen räähkäämiseen. Ruumiin räähkääminen on tuottanut Wahlströmille mielihyvää, ja hän on aina treenannut enemmän kuin olisi tarpeellista tai kannattavaa. Tätä voi tulkita myös jonkinlaisena negatiivisena suhtautumisena omaan ruumiiseen tai ruumiin kykyjen yliarvioimisena. Wahlström ei ole koskaan kaihtanut riskejä ja hän ottaa riskejä myös ruumiinsa suhteen:

Tiedän, että minun ei pitäisi otella siinä kunnossa kuin nyt olen. Tiedän myös, mikä saa minut siitä huolimatta ilmoittautumaan kilpailuihin. Jääräpäisyys. Periksiantamattomuus. Ehkä myös todellisuudentajun puute. En vain *voi* olla niin sairas, etten voisi nyrkkeillä. Ja kun kierrän lääkäriltä toiselle, yksi heistä, muuan vanha tuttuni yksityiseltä puolelta, on lopulta sitä mieltä, että voisin otella

melko piankin. Hän suostuu myös auttamaan pistämällä lisää kortisonia, vaikka enempää ei saisi antaa. Minä en osaa ajatella riskejä, haluan vain helpotuksen. (*Rajoilla* 2014, 34.)

Wahlström myöntää ottavansa riskejä urheilun suhteen ja asettavansa kehonsa vaaraan. Wahlström ilmaisee lääkärin auttavan häntä, kun tämä pistää lisää kortisonia. Todellisuudessa hän ei saisi saada enempää. Muut lääkärit ovat kieltäytyneet tekemästä Wahlströmin ruumiille enempää haittaa. Uhmaamalla lääkäreitä Wahlström asettaa tietoisesti itsensä ja ruumiinsa vaaraan, sillä niin tärkeää nyrkkeily hänelle on. Nyrkkeilyssä kipu on normaalia, minkä takia Wahlström hyväksyy kivun ja pyrkii lääkkeiden avulla poistamaan sen, sen sijaan, että hän pyrkisi lepäämään. Vaikka Wahlström ei ole harjoitellut kuukausiin, niin hän on ajatellut harjoittelemista koko ajan. Hän ei ole pystynyt kävelemään, eikä välillä edes seisomaan, ja on pyörtynyt kivusta. Tästä huolimatta hän haluaa otella. Wahlström tiedostaa, että hän ei voi otella siinä kunnossa kuin on, mutta toimii vanhan kaavan mukaan ja laittaa kehonsa niin koville kuin pystyy. Hänen kehonsa tarvitsisi lepoa, mutta Wahlström hylkää tämän ajatuksen. Wahlström osallistuu Suomen mestaruuskisoihin ja voittaa ne kymmenennen kerran, sillä kehässä hän toimii vanhaan tapaan ja unohtaa kivun. Voittaminen nousee tärkeämmäksi kuin oma terveys. Wahlström ei kuuntele edes lääkäreiden kehotuksia, ja treenaa sairaanakin:

Varmuuden vuoksi laitan käden tueksi mitellan, koska olkapää ei ole vielä parantunut kunnolla leikkauksesta ja sitä särkee. Kättä ei olisi saanut rasittaa lainkaan, mutta olen nostellut pieniä, muutaman kilon painoja ja lisäksi jumpannut pikkuisen vedessä. Tykkään puhua ”jumbpailusta” tai ”mummoilusta”, mutta ei se oikeasti ole mitään löysäilyä. Se on kunnan treeniä. Haluan panna itseni koville ja kutsua sitä sitten ”pikkujumpaksi”. ”Muutama kilo” tarkoittaa kahdeksaa tai yhdeksää. Minä fuskaan. En lintsausmielessä, vaan päinvastoin. Treenaan kovempaa kuin saisin. (*Rajoilla* 2014, 12.)

Wahlström treenaa kipeää kättänsä, jottei siitä häviäisi voima. Wahlström ei malta odottaa käden parantumista, koska uskoo, että hänen kuntonsa huonontuisi. Wahlström uhmaa lääkäreiden määräyksiä teoksessa useampaan otteeseen. Toisaalta urheilu asetetaan usein terveyden ja kivun edelle, sillä lääkärit saattavat esimerkiksi puuduttaa Wahlströmin vaurioituneita käsiä, jos niillä ei muuten pysty ottelemaan. Wahlströmin entisellä valmentajalla oli tapana sanoa hänelle, että hänen tulisi uskaltaa levätä. Wahlström ei näe lepäämisessä kuitenkaan olevan mitään järkeä, vaan hän haluaa tietää tehneensä kaikkensa urheilun eteen.

Wahlström epäilee teoksensa lopussa, että liika ruumiin räjäyttäminen on saattanut olla syynä hänen sairastumiseensa. Wahlströmin jalkavaivat leviävät hänen käsiinsä ja kädet alkavat puutumaan niin, että pian hän ei enää edes pysty pukemaan Leonille vaatteita. Tämä saa Wahlströmin hätäntymään:

Murtumia lukuun ottamatta käsissäni ei ole koskaan aikaisemmin ollut ongelmia. Päinvastoin olen monesti iloinnut siitä, miten hyvin ne ovat kestäneet. Ne ovat kiivenneet köysissä katon rajaan, kroolanneet merenlahden yli, nostaneet raskaita painoja, painineet, repineet ja lyöneet tuhansia ja taas tuhansia eriä, melkein kuin kuolemattomat kädet. Nytkö siis tapahtuu se, mitä olen eniten pelännyt? Nytkö jalkavaivani leviävät käsiini? Eihän kukaan olekaan luvannut, että ongelmani pysyisivät vyötärön

alapuolella. Hätäännyn. Eikö sittenkään? Enkö milloinkaan voita Euroopan mestaruutta? (*Rajoilla* 2014, 181.)

Wahlström sietää selän ja jalkojen kivut, mutta käsien toimimattomuuden takia hän ei voisi enää nyrkkeillä. Urheilu näyttäytyy tärkeimpänä syynä pitää ruumis toimintakunnossa, sen sijaan, että hän haluaisi toimivan ruumiin, jotta voisi elää normaalia elämää. Käsistään Wahlström puhuu työkaluinaan. Oma terveys näyttäytyy toissijaisena ja tärkeintä Wahlströmille on se, että hänen ruumiinsa toimii, jotta hän voi käyttää sitä ammatissaan.

Wahlström räökkää ruumistaan, koska hän haluaa olla parempi nyrkkeilyssä. Toisena syynä on se, että hän kammoksuu lepoa, jonka mieltää laiskuudeksi ja laiskuuden hän liittää ruumiin rappiolliseen tilaan. Wahlströmin valmentaja ”Ripa” eli Risto Meronen neuvoo Wahlströmiä lyömään rennosti, johon Wahlström suhtautuu nihkeästi: ”Koko sana rentoutus kuitenkin ärsyttää minua. Ymmärrän toki, mitä Ripa ajaa takaa, mutta miellän rentouden väkisinkin laiskuudeksi. Rento on löysä. Löysä on saamaton ja lälly” (*Rajoilla* 2014, 93). Wahlström yhdistää rentouden löysyyteen, jonka voidaan tulkita viittaavaan ruumiilliseen tilaan. Näin lepääminen näyttäytyy hänelle vastenmielisenä asiana, mikä on yhteydessä ruumiin rappioon, eli lihasten katoamiseen ja ruumiin rasvaan, jotka Wahlström näkee ei-toivottuina, kuten toin esille luvussa 4.1.

4.3 Kivulias ruumis

Rajoilla-omaelämäkerta kertoo Wahlströmin kivuliaimmista vuosista, jolloin hän ei aina kykene kävelemään tai edes seisomaan kroonisten selittämättömien kipujen takia. Jo sisällysluettelosta huomaa, että kipu on läsnä *Rajoilla*-teoksessa, sillä siihen liittyy monia otsikoita. Myös teoksen nimi viittaa tähän rajojen kokemiseen kivun kautta. Wahlström ajattelee toistuvasti lopettavansa nyrkkeilyn, mutta päättää yrittää aina uudelleen kivuista huolimatta. Hän uskoo kipujen tulleen mahdollisesti nyrkkeilystä ja oman kehon räökkäämisestä, mutta silti hän ajattelee urheilun olevan myös tie paranemiseen.

Kun Wahlströmin kunto alkaa huonontua, hän on ihmeissään ja huolestunut. Hän ei esimerkiksi pysty nukkumaan sängyssä selkäkipujen takia, vaan nukkuu kovalla lattialla, ja treenien jälkeen hän joutuu makaamaan, koska kivut ovat niin kovat. Hän osallistuu kisoihin, mutta huonoin seurauksin. Kortisonipiikit lievittävät kipuja, mutta vain väliaikaisesti. Hän käy eri lääkäreiden luona, mutta he

kaikki ehdottavat eri syitä kipuun. Jotkut lääkäreistä jopa sanovat kivun olevan kuviteltua, ja oikeaa syytä kipuun ei löydy. Wahlströmin rahat alkavat käydä vähiin kuukausien kuluessa. Puolen vuoden levon jälkeen lääkärit eivät enää keksi uusia diagnooseja, eikä lääkkeitä voi enää määrätä lisää. Valmentajataan eivät enää soita. Wahlström kokee, että urheilu on koko hänen elämänsä eikä hän osaa muuta, mutta hän joutuu silti miettimään muita vaihtoehtoja elämälleen. Hän pitää monesti taukoa nyrkkeilystä, ja jopa päättää lopettaa uransa, mutta jatkaa taas uudelleen. Hän harkitsee useasti nyrkkeilyn lopettamista, mutta jatkaa kivuista huolimatta, sillä ovathan kivut osa lajia:

Melkein kaikilla meillä on vaivoja. Kivut ja vaivat eivät kuitenkaan ratkaise, vaan se, kykeneekö. Kyse on siitä, pystyykö suoritukseen, ei siitä, pystyykö kivuttomaan suoritukseen. Murtuneellakin kädellä pystyy lyömään, kunhan se puudutetaan, ja selkä tai kyynärpää voi olla kipeänä. Ongelmat alkavat siinä vaiheessa, kun lihas ei enää liiku tai tuota voimaa. (*Rajoilla* 2014, 137–138.)

Särkylääkkeet eivät auta tarpeeksi kipuihin, ja fysioterapeutilla ja hierojalla käyminen vain pahentavat Wahlströmin oloa. Hän kokeilee akupunktiota, kylmäallasta, jäsenkorjaajaa ja monia muita keinoja, mutta kipu ei hellitä. Kivut estävät häntä elämästä ja hän alkaa jo miettiä, mitä järkeä on elää, jos ei pysty tekemään mitään kehollaan:

Kun en harjoittele, mieleni mustuu. Mikään ei huvita, ja tunnen itseni likaiseksi. Ruumista särkee, väsyttää, harmittaa. Sisäisen ääneni sävykin käy yhä pisteliäämmäksi. Asiat, jotka eivät normaalisti ärsytä, saavat minut nyt kiehumaan. Ruuhkat, väkijoukot, kauppajonot. Tiedän, että jos vain kävisin juoksemassa, kaikki muuttuisi paremmaksi yhdessä tunnissa. (*Rajoilla* 2014, 27.)

Kipu vaivaa Wahlströmiä, mutta vielä enemmän häntä vaivaa se, että hän ei pysty urheilemaan. Pienet kivut eivät häntä haittaisi, jos hän pystyisi kuitenkin liikkumaan. Terveenä ollessaan ja liikkueessaan Wahlström tuntee itsensä puhtaaksi, mutta liikkumattomuus saa hänet tuntemaan itsensä likaiseksi. Hän tuntee suoranaista inhoa kivuliaaksi muuttunutta ruumistaan kohtaan. Hän kuvailee kokemaansa kipua abjektinomaisen inhon vallassa:

Jaloissa juoksee muurahaisia. Yritän potkia niitä pois, ravistelen jalkoja, taon reisiä nyrkeillä. Ikään kuin jaloissa kuhisisi pieniä elukoita, muurahaisia, matoja, torakoita. Ne vilistävät iholla, joka on täynnä palohaavoja ja rakkuloita. Ötökät järsivät haavojen reunoja, möyrivät luissa ja lihaksissa, syövät minua sisältä. (*Rajoilla* 2014, 34–35.)

Wahlström liittää abjektinomaisen inhon omaan ruumiiseensa. Hän viittaa jo ruumiin kuolemaan ja mädäntymiseen kuvailemalla matoja ja torakoita, jotka syövät hänen ruumistaan. Kivun tuntuessa alaruumiissa jatkuvasti, hän ei enää edes tunne pelkoa, sillä kipu vie mukanaan kaikki muut tunteet. Hän toivoo, että kipu hellittäisi edes hetkeksi, jotta hän voisi ajatella edes yhden ajatuksen, jota kipu ei ole määrittämissä. Wahlström viittaakin kivun olevan hänen vankilansa.

Merleau-Ponty (1962, 93) perustelee subjektiivutta kivun kokemisella, sillä koemme kivun niin, että osaamme paikantaa sen ruumiissamme. Kivusta tulee Wahlströmille osa hänen kehonkuvaansa ja

kehontuntemustaan. Hän kuvailee kivun luovan rajat sille, mitä hän voi tehdä kehollaan. Kipu määrittelee hänen koko ruumiinsa: ”– nykyään tunnen kehoni lähinnä kivun kautta. Kun käännän päätä, sattuu. Kun nostan jotain maasta, sattuu. Jos juoksen, sattuu. Kipu on läsnä jatkuvasti, ja ilman sitä en enää tunne omia rajojani” (*Rajoilla* 2014, 256). Wahlström ei pysty liikuttamaan kehoaan aina, miten haluaa, ja näin kipu luo rajat hänen ruumiilliselle liikkuma tilalleen. Jos kehossa ei ole tuntunut kipua, hän on pelästynyt, sillä hän on tottunut siihen, että kipu määrittelee hänen liikeratansa. Wahlströmin täytyy opetella uusia tapoja käyttää ruumistaan. Hän ei esimerkiksi pysty käyttämään selkäänsä eikä liikuttamaan jalkojaan, joten hänen on lyötävä kapeasta asennosta vatsalihaksiaan apuna käyttäen. Kipu on siirtynyt hänen koko kehoonsa, eikä hän osaa enää määritellä missä kipu tuntuu. Näin Merleau-Pontyn ajatteluun nojaten ruumiin subjektiasema horjuu.

Wahlström ei koe kivuliasta ruumista omakseen, minkä takia hän elää vanhassa ruumiissaan ja kuvittelee ruumiinsa pystyvän siihen mihin ennenkin. Mieli on ristiriidassa ruumiin todellisen tilan kanssa: ”Tiedän, että minun ei pitäisi otella siinä kunnossa kuin nyt olen. Tiedän myös, mikä saa minut siitä huolimatta ilmoittautumaan kilpailuihin. Jääräpäisyys. Periksiantamattomuus. Ehkä myös todellisuudentajun puute. En vain *voi* olla niin sairas, etten voisi nyrkkeillä” (*Rajoilla* 2014, 34). Wahlström tuntuukin erittelevän terveen ja sairaan minänsä. Hän toteaa jakaneensa elämänsä kahteen osaan, aikaan ennen kipua ja aikaan kivun jälkeen. Terveenä ollessaan hän piti itsestään selvyytensä, että hänen kehonsa kestää mitä tahansa. Näin kipu luo rajan hänen entisen ja nykyisen (ruumis)identiteettinsä välille. Wahlström mietti sairaana ollessaan, mitä hän olisi terveenä tehnyt. Ainoa paikka, jossa hän pystyy unohtamaan kivun, on kehä: ”Ilman erätaukoja, joiden ajan saan istua, en pystyisi nyrkkeilemään. Kehässä ollessani ongelmiani ei kuitenkaan huomaa. Olen nopea, terävä ja liikkuvaa – ja ennen kaikkea onnellinen. Nautin, nauran, olen vikkellä ja leikkisä. Nyrkkeillessä olen ikään kuin terveempi kuin olenkaan – –” (*Rajoilla* 2014, 113).

Wahlström kokee kivuliaan ruumiinsa heikoksi, mutta hän on oikeasti vahvempi, kuin mitä uskoo:

Leirillä lähes joka sparrissa tapahtuu jotain hämmäntävää. Kun osun oikealla hyvin, sparrivastustajien polvet notkahtavat. Kehän laidalla Ripa myhäilee ja käskee ottamaan kevyemmin. Teen työtä käskettyä – en edes purista kättä nyrkkiin lyödessäni – mutta sittenkin, sama juttu. Vastustajan polvet notkahtavat, ja hän astuu muutaman ylimääräisen askeleen ennen kuin pyytää keventämään vielä lisää. Ja minä kun olen omasta mielestäni pieni, heikko enkä kovin taitavakaan. Olen ymmälläni. (*Rajoilla* 2014, 112.)

Wahlström aloittaa ammattinyrkkeilyn ja osallistuu amatöörien leirille harjoitellakseen kisoja varten. Wahlströmin valmentaja Ripa on opettanut hänelle ammattinyrkkeilyä, ja hän on kehittynyt siinä. Kokemus ruumiista ja ruumiin todellinen tila eivät ole sovussa toisiinsa nähden. Wahlström ruumiinkuva eroaa todellisuudesta, sillä hän on vahvempi kuin mitä ajattelee. Hän kokee itsensä pieneksi ja heikoksi ja näkee nämä negatiivisina piirteinä. Nämä piirteet on usein liitetty

feminiinisyyteen. Näiden sijaan Wahlström haluaisi olla iso ja vahva, mitkä taas ovat maskuliiniseksi miellettyjä piirteitä. Todellisuudessa Wahlströmin taidoilla ei ole yhteyttä siihen, minkä kokoinen hän on, vaan hän pärjää pienempänäkin. Hän on niin tottunut kipuihin ja ruumiin toimimattomuuteen, että onnistuessaan hän kokee olevansa jonkun toisen ruumiissa:

Olen näinä kuukausina parempi kuin koskaan, särkeivistä jaloista ja käsistä huolimatta. Nyrkkeilyni on kuin taikuutta. Onnistun missä vain, ja kaikki tapahtuu kuin itsestään. Minun ei tarvitse enää miettiä siirtojani, vaan asiat vain tapahtuvat, kunhan virittäydyn oikeaan mielentilaan kehään noustessani. En edes yritä osua, näen vain, miten kädet hakeutuvat sinne minne pitääkin. Tuntuu kuin olisin jonkun toisen ruumiissa, huippunyrkkeilijän sellaisessa. En jännitä enkä jossittele turhia – – (*Rajoilla* 2014, 182.)

Wahlström kokee, että hänen ruumiinsa ei ole urheilijan ruumis, minkä takia hän kokee siirtyvänsä toiseen ruumiiseen. Hän kuvailee ruumiinsa toimivan itsestään ja käsiensä hakeutuvan sinne minne pitääkin. Keho näyttäytyy subjektiruumiina, jossa mieli ja ruumis ovat yhtä. Sen sijaan kivulias keho tuntui Wahlströmistä itsestä erilliseltä ja hallitsemattomalta.

Wahlström tuntee ruumiinsa kivuliaaksi, mutta ulkoisesti hän näyttää normaalilta. Osallistuessaan ensimmäistä kertaa ammattinyrkkeilyn otteluun, hän tuntee pelkoa ja epävarmuutta, sillä kipujen takia hän ei ole entisensä ja yhtä vahva. Kuten kipu, niin hänen pelkonsakaan ei näy ulospäin, eikä hän itsekään sitä näe katsoessaan peiliin:

Nostaessani katseeni näen kuvani suuresta peilistä. En näe jälkeäkään siitä epävarmuudesta, mitä tunnen. Näen ammattinyrkkeilijän. Vahvan naisen, jolla on kauniit, erottuvat lihakset, vaseliinilla rasvatut kasvot, kaidat posket ja keskittynyt katse. Naisella on kädessään pienet, kivikovat hanskat ja yllään musta kaapu, jonka huppu varjostaa hiuksia ja mustia, keskittyneitä silmiä. Yksi tunne kohoo yli epävarmuuden ja pelon.

Olen juuri siellä, missä minun kuuluukin olla. Tämä on minun elämäni. (Rajoilla 2014, 123.)

Puhumalla itsestään kolmannessa persoonassa Wahlström tuo ilmi, että ei tunne olevansa peilissä oleva vahva nainen. Hän näkee itsensä niin, miten muut näkevät hänet. Kukaan muu ei koe hänen kipujaan kuin hän itse ja hän pyrkii piilottamaan kivut muilta vastustajilta. Pelko vaihtuu oikeaan paikkaan kuulumisen tunteeseen, mikä viittaa myös siihen, että Wahlström sisäistää ajatuksen itsestään peilin vahvana henkilönä.

Wahlströmin kivut tuovat esiin mielen ja ruumiin ristiriidan. Hän haluaa nyrkkeillä, mutta hänen ruumiinsa ei siihen kykene ilman valtavia kipuja. Ruumis näyttäytyy näin hallitsemattomana ja omaa elämäänsä elävänä. Wahlström muistelee aikoja, jolloin hän oli terve ja näin hänen ruumisidentiteettinsä jakautuu kahteen osaan: aikaisempaan terveeseen ruumiiseen ja senhetkiseen sairaaseen ruumiiseen. Koska kivut vievät liikuntakyvyn, niin ruumis myös muuttuu ulkomuodoltaan Wahlströmin mielestä epämiellyttäväksi. Lopulta hän mieltää kivun yhdeksi ominaisuuksistaan ja näin hyväksyy kivun osaksi ruumiinkokemustaan voidakseen jatkaa uraansa.

Vaikka Wahlström on itse hyväksynyt kivun osaksi itseään, niin hän pelkää muiden suhtautumista itseensä. Ruumis on hänelle tärkeä työväline, minkä takia sen toimimattomuus saa hänet pelkäämään, että muut näkevät hänet viallisena. Hän pelkää muiden mielipiteitä huonontunutta kuntoaan kohtaan. Hän osallistuu Ruotsissa pidettävään EM-kisoihin valmistavaan leiriin, missä hän huomaa, ettei pysy muiden perässä harjoitteluissa:

Leirillä syntyy kuitenkin heti ongelmia. Joudun ensimmäistä kertaa jättämään aamulenkit väliin, sillä jalat eivät enää kannu. Helvetin helvetti! Minua hävettää, kun en juokse muiden kanssa. En kehtaa katsoa treenikavereita silmiin, sillä tunnen itseni muita huonommaksi. Tavallisesti me leiriläiset tsemppaamme toisiamme, ja meillä on sanaton sopimus: mitä kovempaa pystyy painamaan itse, sitä kovempia suorituksia saa vaatia myös muilta. Nyt tuntuu kuin pettäisin muut. Huono omatuntokin kalvaa, koska jätän tekemättä asioita, joita minun kuuluisi tehdä. Juoksulenkkiin sijaan kävelen parkkipaikalle, jolla tehdään aamujumppa. Ruotsalaiset tulevat paikalle juosten, he juoksevat aina lujaa. Kun en pysy muiden tahdissa jumpassakaan, tuntuu, etten kuulu porukkaan. (*Rajoilla* 2014, 28–29.)

Muiden mielipiteet merkitsevät Wahlströmille yllättävän paljon. Hän syyllistää itseään ruumiinsa kivuista, ja kohdasta voi tulkita hänen pitävän liikkumattomuuttaan laiskuutena. Hän kokee itsensä ulkopuoliseksi ja pelkää tartuttavansa saamattomuutensa myös muihin. Hyvä urheilusuoritus merkitsee hänelle hyväksyntää itsen ja muiden puolelta. Hän ei tunne empatiaa ruumistaan kohtaan eikä koe usko myöskään muiden tekevän niin. Sen sijaan hän uskoo muiden mielessään syyllistävän häntä. Tämä johtaa siihen, että Wahlströmin sosiaaliset suhteet rajoittuvat kipujen takia: ”Pelkään myös näkeväni siellä nyrkkeilyaikojen tuttuja. En ole enää sitä mitä olin silloin. En halua repiä haavoja auki” (*Rajoilla* 2014, 55). Wahlström pelkää muiden katseita, sillä vaikka hän itse tietää ruumiinsa toimimattomuuden, niin muiden katseet saavat aikaan häpeän tunteen.

Wahlström pelkää herättävänsä huomiota. Hänen kipunsa ei kuitenkaan näy ulospäin normaaleissa arjen tilanteissa. Sen sijaan silloin, kun hän vielä pystyi urheilemaan kipujen kanssa, hän lämmitteli istualtaan, eikä liikkunut kehässä niin paljoa. Kehässä nyrkkeilijöitä pisteytetään siitä, kuinka puhtaasti he nyrkkeilevät. Kivulias ruumis aiheuttaa Wahlströmille häpeää, koska se ei toimi niin kuin hän haluaisi. Hän on muuttunut urheilijasta sairaaksi ihmiseksi, joka ei pysy edes jaloillaan. Wahlströmin kuuluisuus saattaa saada hänet pelkäämään muiden ihmisten huomiota. Ajoittain hän pelkää ihmisten huomiota turhaan, sillä hänen ruumiinsa näyttäytyy muille ulospäin terveenä, vaikka hän ei aika ajoin pysty kävelemään: ”Kukaan ei näytä huomaavan minua eikä sitä, että kävelen jalkojen ulkosyrjillä varovaisesti niin kuin astelisin lasimurskalla. Kukaan ei ajattele, että tuossa tulee tuo, josta ei ole mihinkään, tuo jolla on jalkojen tilalla pelkkää kipua” (*Rajoilla* 2014, 57). Wahlström kokee positiivisena sen, että häntä ei tuijoteta. Kuitenkin hän joutuu kohtaamaan myös paheksuntaa, koska hänen ulkoisen olemuksensa perusteella hänen oletetaan olevan terve:

Työnnän rattaat lähes tupaten täynnä olevaan bussiin. Jätän rattaat niille tarkoitettulle paikalle, otan pojan syliin ja käyn istumaan. Seuraavalla pysäkillä bussiin nousee lisää ihmisiä, ja osa joutuu seisomaan käytävällä. Vieressäni seisova vanhempi nainen tuijottaa minua tuikeasti. Hän ei selvästikään pidä siitä, että istun. – – Katsahtaessani naiseen seuraavan kerran hän avaa suunsa:
–Kyllä nuoren ihmisen pitäisi jaksaa seistä, hän tiuskaisee happamasti.
Jään pyöristyksestä mykäksi. *Se ei näy. Päälläpäin ei tosiaan näy, etten pysty seisomaan.* Olen niin kiukkuinen ja loukkaantunut, että odotan pian tuntevani poltteen silmissäni. Mutta sitä ei tule. Alan olla liian turtunut kaikkeen. (*Rajoilla* 2014, 79.)

Wahlström valitsee bussilla matkustamisen määränpäähänsä, koska hän ajattelee sen olevan kaikkein kivuttominta. Hän ottaa kuitenkin riskin, koska ei tiedä jaksako kävellä puolta kilometriä bussiasemalta. Hän kuvailee jännittävänsä kehoaan ja pidättävän hengitystään kävellessään, jotta kipua olisi vähemmän. Bussissa oleva nainen ei tiedä mitään Wahlströmin kivuista, vaan näkee edessään terveen nuoren naisen. Yhteiskunnassa nuori ja hoikka keho liitetäänkin terveyteen, kun taas vanha tai lihava keho voidaan nähdä epäterveinä (McGannon, Johnson & Spence 2011, 102). Edes se, että Wahlströmillä on pieni poika sylissään ei saa vanhempaa naista ymmärtäväiseksi. Raskaana olevat saavat ymmärrystä osakseen, mutta heti raskauden jälkeen naisen oletetaan jaksavan entiseen malliin, vaikka kehon palautuminen vie aikaa.

Olen tässä luvussa tuonut ilmi Wahlströmin kokemusta kivuliaasta ruumiistaan. Wahlström elää mielessään vanhassa ruumiissaan ja pyrkii urheilemaan samoin kuin ennen. Hän ei halua uskoa, että hän ei pysty urheilemaan, joten hän osallistuu harjoituksiin. Wahlström pyrkii myös etsimään vaihtoehtoisia tapoja harjoitella, ja hän hyödyntää esimerkiksi vedessä harjoittelua. Kun keho ei parannu, hän hyväksyy kivun osaksi itseään ja tottuu siihen. Tämä johtaa siihen, että kun kivut vähenevät, ja ruumis taas toimii, hän tuntee olevansa toisessa ruumiissa. Myös kehässä ollessaan Wahlström tuntee muutoksen itsessään ja jää taka-alalle. Hän tietää näyttävänsä ulkoisesti normaalilta ja terveeltä, mutta pelkää kipujensa paljastuvan muille. Kivulias ruumis tuottaa hänelle häpeää, koska ruumis on hänelle tärkein työväline, jonka tulee näyttää urheilijan ruumiilta ja myös toimia moitteettomasti.

4.4 Muuttuva ruumiinkuva

Wahlströmin ruumiinkuva muuttuu omaelämäkerran edetessä. Kipu muuttaa hänen ajatustapaansa ruumiistaan kohtaan merkittävästi. Tämän lisäksi hän kyseenalaistaa aiemman ajattelutapansa, jossa hän kokee, että nyrkkeilijän ruumiin tulee olla mahdollisimman rasvaton. Tutkimusta tehdessäni

keskeisenä seikkana nousi esille valmentajien yllättävän suuri vaikutus Wahlströmin ruumiinkuvaan. Viime aikoina valmentajien ja urheilijoiden suhde on puhuttanut yhteiskunnassa, minkä takia aihetta on tärkeä yleisemminkin tutkia. Etenkin kahden suomalaisen taitoluistelun valmentajan käytös on ollut esillä 2020-luvun alussa, joista toista syytettiin nöyryyttämisestä ja henkisestä väkivallasta, joka on johtanut pahimmillaan syömishäiriöihin ja mielenterveysongelmiin (Yle 17.1.2020). Taitoluistelun lajikultuuritutkimuksen mukaan 475:stä yli 12-vuotiaasta luistelijasta 11 prosenttia vastaajista on kokenut valmentajan arvostelleen heidän ulkonäköään, 12 prosenttia on kokenut valmentajan nimittelyä, lähes puolet on kokenut valmentajan käyttäytyvän tarpeettoman aggressiivisesti esimerkiksi huutamalla ja hieman yli puolet on pahoittanut mielensä valmentajan kommenttien takia (Taitoluistelun lajikultuuritutkimus 2019).

Wahlströmille valmentajat näyttävät auktoriteetteina, joita ei kyseenalaisteta. Wahlström antaa ruumiinsa kokonaan nyrkkeilylle, ja hän on valmis kipuun, vammoihin ja murtumiin hänelle tärkeän lajin tähden. Valmentajat näyttävät teoksessa auktoriteetteina, joilla on paljon valtaa urheilijan ruumiiseen, sillä he määräävät mitä urheilijan tulee tehdä ja miten harjoitella.

Kerron valmentajalleni, että selkääni sattuu hirveästi. Tuntuu kuin se todella olisi poikki. Kun nyrkkeilen, selkä tuntuu vain roikkuvan mukana enkä pysty enää hallitsemaan sitä lihasvoimin. Juostessa sattuu nivusiin, samoin polviin. Valitan aika harvoin mistään, ja varsinkaan tässä lajissa kivusta ei kuulu sanoa. Jollain tavalla myös pelkään valmentajan pettyvän minuun, jos alan valittaa. Mitataanhan minun nyrkkeilyssäni hänenkin työtään. (*Rajoilla* 2014, 27.)

Wahlström kuvailee olevansa kuin koiranpentu, joka haluaa tehdä isäntänsä eli valmentajansa tyytyväiseksi. Hän luottaa valmentajaansa, ja tekee mitä tämä käskää. Wahlström toteaa tehneensä kaiken, mitä hänen valmentajansa on käskenyt ja ”antanut ruumiinsa ja sielunsa hänelle” ollessaan ”muovailuvahaa, jonka valmentaja on saanut muovata juuri sellaiseksi kuin on halunnut” (*Rajoilla* 2014, 44–45).

Tullessaan sairaaksi Wahlström huomaa, että hän ei ole valmentajien silmissä yhtä suuressa arvossa, sillä hän kokee heidän hylkäävän hänet, kun hän ei pysty vaadittuihin suorituksiin. Hän pettyy, kun tajuaa, että ainoastaan hänen suorituksensa ovat merkinneet valmentajille, eikä hän itse. Hänen ruumiinsa on näin muodostunut käyttötavaraksi, jolle ei ole enää käyttöä, kun se ei toimi kipujen viedessä ruumiilta suorituskyvyn. Myös urheiluliitto hylkää hänet, sillä ”urheiluliitot ovat urheilijoita varten, eivät loukkaantuneita tai entisiä urheilijoita varten” (*Rajoilla* 204, 45). Wahlström haluaisi liitolta tukea ja neuvoja tilanteelleen, vaikka ei rahallista tukea saisikaan, mutta liitto ei pidä häneen mitään yhteyttä. Wahlström tuntee hajoavansa, kun ei saa tukea, ja määrittelee itsensä ”särkeväksi kasaksi” ja ”raunioksi”.

Risto Meronen eli ”Ripa” näyttäytyy erilaisena valmentajana kuin muut, sillä hän ei näe Wahlströmiä vain tulosten tekijänä. Kun Wahlström haluaa siirtyä ammattinyrkkeilijäksi, hylkäävät Ripa ja Wahlströmin manageri ehdotuksen jyrkästi. He pitävät ammattinyrkkeilyä liian vaarallisena, niin miehille kuin naisille. Ripa näyttäytyy näin valmentajana, joka ajattelee valmennettavansa parasta: ”Olen oppinut ajattelemaan, ettei urheilussa juuri millään muulla kuin voitolla ole väliä. Ei vammoilla, ei seurauksilla, ei loppuelämällä. Mutta Ripalle urheilija ei ole pelkkä tulosten tekijä vaan ennen kaikkea ihminen” (Rajoilla 2014, 107). Wahlström korostaa teoksessa Ripan pitävän häntä ennen kaikkea ihmisenä, mikä vahvistaa kuvaa siitä, että Wahlström on kokenut, että häntä ei ole aiemmin kohdeltu urheilussa ihmisenä, vaan pelinappulana tai koneena. Pelinappulana oleminen ei kuitenkaan ole Wahlströmille vain negatiivinen asia, sillä hän tuntee myöhemmin ammattinyrkkeilijänä ylpeyttä ollessaan tallin omaisuutta. Ripa ei myöskään keskity Wahlströmin painoon kuten muut valmentajat, jotka puristelevat häntä poskista ja nimittelevät häntä. Toisaalta Wahlström on pienempi ollessaan Ripan valmennuksessa. Ripa kuitenkin jopa yrittää saada häntä lihomaan tuomalla hänelle leipää harjoituksiin, jos hän on laihtunut liikaa.

Sairaana ollessaan Wahlströmin on pakko ruveta kyseenalaistamaan valmentajiensa käskyt ja kuuntelemaan omaa kehoaan ja sitä mihin urheilusuorituksiin hän pystyy ja mihin ei. Monet valmentajat ovat vain kehottaneet häntä tekemään mitä käsketään, eivätkä he ole perustelleet, mitä hyötyä liikkeistä on juuri nyrkkeilyssä. Hän on kokenut, että hänen tulee urheilla mahdollisimman paljon, mutta kipujen ilmaantuessa laatu alkaa korvata määrän.

Wahlström toteaa vihaavansa itseään, koska hän on pilannut ruumiinsa, ja samoin niitä, jotka ovat siinä avustaneet. Hän toteaa, että kipujen takia ”yksikään valmentaja ei enää pysty elämään kauttani eikä muotoilemaan minusta sellaista kuin haluaa” (Rajoilla 2014, 89). Hän kritisoi valmentajien opetusta, sillä he ovat opettaneet häntä välillä väärillä tavoilla. Näin Wahlström uhmaa valmentajien auktoriteettia, johon on aiemmin sokeasti uskonut:

Minua ei kuitenkaan enää saa lyömään säkkiä tai pelaamaan sählyä huvin vuoksi. Haluan joka ikisen liikkeen edistävän jollain tavalla nyrkkeilyäni. Turha harjoitteleminen silloin, kun on muutenkin kovilla, ei ole kehittävää vaan kuluttavaa. *No pain, no gain* ei päde enää. Eihän kipu itsessään kehitä. En ole enää robotti, jota vain käsketään. (Rajoilla 2014, 97.)

Wahlström puhuu lainauksessa nimenomaan käskemisestä, eikä kehottamisesta, mikä kuvaa valmentajan ja valmennettavan suhdetta. Tämän lisäksi hän määrittelee entisen minänsä robotiksi. Urheilija valitsee itse valmentajansa, mutta sen jälkeen hänen on tehtävä, mitä valmentaja sanoo. Valmentajilla on usein myös aivan eri tavat valmentaa, minkä Wahlströmkin mainitsee. Tästä huolimatta Wahlström on ajatellut valmentajan tietävän kaiken, ja unohtanut näin oman kehonsa

kuuntelun. Kipujen vuoksi hänen on pakko ottaa vastuu omasta urheilustaan ja ruumiistaan. Hän ei enää tee sokeasti mitä valmentaja käskää, vaan kyseenalaistaa kaiken, mitä Ripa käskää hänen tehdä. Wahlström pyytää Ripaa perustelemaan, miksi hänen on treenattava tietyillä tavoilla ja onko olemassa vaihtoehtoisia tapoja. Näin hän ottaa ruumiinsa takaisin haltuunsa ja päättää itse tekeekö kehotettuja liikkeitä vai ei.

Wahlström pohtii voisiko olla mahdollista, että kova harjoittelu, monet loukkaantumiset, painonvedot ja väärä käsitys omasta kehosta ovat saaneet hänet sairastumaan. Syynä hänen kivuilleen näyttäisi olleen mahdollisesti ylenmääräinen urheileminen:

Olen toisinaan ihmetellyt, miten kroppani onkin kestänyt näin hyvin. En harjoittele koskaan niin, että siitä jäisi hyvä olo. Harjoituksen jälkeen jaksan korkeintaan maata tai nukkua. Edellinen valmentajani sanoi, ettei salilta tarvitse aina lähteä puolikuolleena. Välillä voisi ottaa kevyemmin, jotta jaksaisi tehdä muutakin. Mutta mitä muuta minä olisin tehnyt? Enhän minä ole halunnut tehdä muuta. (*Rajoilla* 2014, 41.)

Wahlström on unohtanut taidon kuunnella omaa kehoaan ja joutuu opettelemaan sen uudelleen. Wahlströmiltä löytyy veritulppa molemmista keuhkoista ja munuaisista. Sairaalassa ollessaan hän pohtii sitä, miten on laiminlyönyt kehoaan ja työntänyt syrjään ruumiilliset tunteet:

No pain, no gain, ja hiki säästää verta. Onko todella oltava niin? Entäpä jos verta säästäisikin taito tai järjenkäyttö? Olen pitänyt ruumistani orjanani ja pidättänyt itselläni vallan päättää, mihin sen on kyettävä. Mutta mikä siinä tapauksessa on minua? Eikö verenkiertoni olekaan minua? Eivätkö särkevät jalat, leikatut kädet, tenniskyynäpääät ja repeytyneet jänteet, eivätkö nämä ole juuri minua huutamassa, että nyt riittää? Entä vatsalaukkuni joka oksentaa, hermosto joka ei anna minun rauhoittua, ja alitajunta joka öisin muistuttaa, että näin ei voi jatkua? Eivätkö juuri nämä ole minua? (*Rajoilla* 2014, 256–257.)

Wahlström on kokenut mielensä ruumiinsa hallitsijana, mutta havahtuu ajatukseen siitä, että mieli ja ruumis ovat yhtä. Näin hän hyväksyy ruumiinsa osana itseään, eikä se enää näyttäydy hänelle vain välineenä saavutustensa tavoittelemiselle. Ruumis näyttäytyy hänelle Merleau-Pontyn (1962) kuvailemana subjektiruumiina, jossa mieli ja ruumis ovat yhtä, sen sijaan, että ruumis olisi mielen orja.

Olen tässä luvussa tuonut esille, että Wahlströmin kokemukset, jotka liittyvät kipuun, saavat hänet muuttamaan omaa kuvaansa ruumiistaan. Hän mieltää ruumiinsa itsekseen ja suhtautuu itseensä näin myötämielisemmin. Wahlström ei kohtelee enää ruumistaan koneena, vaan tekee harkiten sitä, mihin pystyy. On huomioitavaa, että tässä vaiheessa tutkimustani on selvinnyt, että maskuliinisessa lajissa eli nyrkkeilyssä naisen ruumiin kontrolloiminen on yhtä sallittua kuin feminiinisemmissä lajeissa, ainakin valmentajien mielestä. Olen olettanut tutkimukseni hypoteesissa, että maskuliinisen lajin harrastaminen vähentäisi Wahlströmin kokemia ulkonäköpaineita. Wahlströmin kokemusten perusteella vaikuttaa kuitenkin siltä, että valmentajat kontrolloivat naisen ruumista myös

maskuliinisessa lajissa. Naisella liian vähäinen rasvaprosentti voi olla jopa terveyshaitta. Ei ole myöskään takeita, että rasvaton ruumis takaisi paremman urheilusuorituksen, mitä myös Wahlström pohtii teoksessaan. Näin maskuliinisessa lajissa, nyrkkeilyssä, näyttäytyy miesvalmentajien valta naisurheilijan ruumista kohtaan, ja sitä oikeutetaan. Wahlström itsekin mieltää tämän ruumiin kontrollin oikeutettuna, sillä hän hyväksyy sen hiljaisesti ja puolustaa valmentajansa sanomisia: ”Alkuaikoina valmentaja tapasi sanoa, että olin ’pulska tyttö Loviisasta’. Ei minua haitannut, vaikka varmaan olisinkin ollut mieluummin jotain muuta kuin pulska. Mutta ei hän sitä koskaan pahalla sanonut” (Rajoilla 2014, 24–25). Wahlström toteaa, että nimittely ei haittaa häntä, mutta tästä huolimatta hän toivoo, ettei olisi ollut pulska. Tässä näkyy viitteitä siihen, miten syvällä naisen ruumiin kontrolli on länsimaisessa kulttuurissa. Wahlström kuitenkin kyseenalaistaa valmentajien kontrollin ruumiiseensa ja samoin oletuksen urheilijan rasvattomasta ruumiista.

4.5 Äitiys ja ruumiillisuus

Länsimaissa naisen ruumis on nähty toisaalta tuhon ja pahuuden lähteenä, ja toisaalta nautinnon, elämän, ravinnon ja viattomuuden lähteenä (Saarikangas 1997, 102). Naisen biologisointi on liittynyt reproduktioon eli uusintamiseen tai lisääntymiseen, kun taas miehen on liittynyt tuottamiseen, produktiivisuuteen. Naisen ruumis liitetään äitiyteen. (Palin 2004, 226–227.) Äidiksi tuleminen liittyy vahvasti ruumiillisuuteen ja ruumiilliseen muutokseen. Ruumiillisia muutoksia tapahtuu paljon raskauden aikana, mutta myös raskauden jälkeen. Ruumiin hallinta saattaa horjua. Raskaus nähdään vaiheena, ja synnyttyään naisen oletetaan palaavan ennalleen entiseen ruumiiseensa eli ”hankkivan ruumiinsa takaisin”, mikä näkyy esimerkiksi siinä, että äitejä kannustetaan naisten lehdissä hankkimaan takaisin entinen kehonsa (ks. esim. Dworkin & Wachs 2009, 112).

Tässä luvussa tutkin Wahlströmin ruumiinkuvaa äitiyteen liittyen. Äitiys muuttaa hänen ruumistaan ja hänen ajatuksiaan siitä. Käsittelen Wahlströmin raskauden aikaista ja raskauden jälkeistä ruumiillisuutta hänen oman kokemuksensa kautta. Wahlström saa kokea muiden kontrollointia ja huolehtimista ruumistaan kohtaan raskaana ollessaan. Hän kokee itsensä kömpelöksi raskauden aikana ja pelkää muiden mielipiteitä muuttuneesta ruumiistaan. Hän tarkastelee äitiyttä juuri urheilijan näkökulmasta, sillä raskaana oleva ruumis hankaloittaa urheilua, ja raskauden jälkeen hän ei koe enää näyttävänsä yhtä paljon urheilijalta.

Raskaus altistaa naisen ruumiilliselle muutokselle, joka jatkuu vielä raskauden jälkeen. Nykypäivänä lapsen saaneiden naisten ruumiita pyritään kontrolloimaan ja äitejä kannustetaan pitämään fyysisesti (lue ulkonäöllisesti) huolta kehostaan (Dworkin & Wachs 2009, 112). Wahlströmin omaelämäkerrassa ei kuitenkaan tule selkeästi ilmi, että ulkonäön muuttuminen olisi ongelma hänelle itselleen, vaikka muutos ulkomuodossa mainitaan. Wahlström ei puhu suoraan omasta näkemyksestään muuttuneeseen ruumiiseensa, vaan sitä voidaan tulkita muiden kirjan henkilöiden kautta. Tätä voitaisiin mahdollisesti tulkita jopa jonkinlaisena häpeän tuntemisena muuttuneen kehon johdosta ja tunteen piilottamisena, sillä Wahlström pyrkii havainnoimaan hyväksyvätkö muut ihmiset hänen muuttuneen ulkomuotonsa:

Kaveria on hauska nähdä, mutta silti arkailen. En haluaisi hänen huomaavan, miten lihakseni ovat kadonneet ja miten pieni nykyään olen. Siitähän hän minua ennen ihaili: ”Olet niin vahva”, hän sanoi monesti harjoitusotteluiden jälkeen silmät säihkyen. Mutta nyt olen vain varjo entisestä ja yritän piiloutua vauvan taakse. Cecilia puistelee päätään:

–Uskomatonta, että sinulla on lapsi. Aivan uskomatonta! hän toistelee ja katselee hämmästellen Leonia. Hän selvästikin hyväksyy, että ulkomuotoni on äidiksi tulon myötä muuttunut. (*Rajoilla* 2014, 80.)

Wahlström tuntee epävarmuutta äitiyden myötä muuttuneesta ruumiistaan ja pelkää muiden mielipiteitä. Cecilia ei puutu hänen muuttuneeseen ulkonäköön millään tavalla, minkä hän kokee hyväksymiseksi. Palin (2004, 235) toteaa, että Richin (1977, 19) mukaan äitiys voi tarjota naiselle tilaisuuden tulla sinuiksi ruumiinsa kanssa. Wahlström kyseenalaistaakin raskaana ollessaan sen, tuleeko hänen kehonsa olla mahdollisimman rasvaton, jotta hän olisi mahdollisimman hyvä nyrkkeilijä. Ennen raskauttaan Wahlström näki ruumiinsa rasvan ällöttävänä ja koki näin ruumiinsa vastenmielisenä. Äidiksi tuleminen muuttaa hänen ruumiskuvaansa positiivisempaan suuntaan. Lapsi saa hänet myös tuntemaan kehonsa kokonaiseksi:

Kun lapsi on lähelläni, ahdistukseni ja levottomuuteni ovat tiessään. Sydän hidastaa lyöntiään, vatsa rauhoittuu, eikä ruumiini tunnu enää vain kokoelmalta osia, jotka pyrkivät eri suuntiin. Hengitän levollisemmin, murehdin vähemmän ja hymyilen herkemmin. Kun katson poikaa, minusta tuntuu hetken siltä kuin kaikkeen kokemaani olisi syy. Ilman sairastumistani en olisi koskaan tullut äidiksi. (*Rajoilla* 2014, 78.)

Wahlströmin mukaan hänen kivulias ruumiinsa on tuntunut ”kokoelmalta osia, jotka pyrkivät eri suuntiin”. Hän ei ole tuntenut kivuliasta ruumista omakseen. Hänen vierellään oleva lapsi luo hänelle kuitenkin rauhan tunteen koko ruumiiseen.

Raskaana ollessaan Wahlström kokee saavansa paljon huomiota muuttuneen ruumiinsa vuoksi. Tämä näkyy esimerkiksi, kun hän saa kutsun televisio-ohjelmaan, jossa julkisuuden henkilöt harjoittelevat ja esittävät yleisölle sirkustemppeja. Kun Wahlström kertoo olevansa raskaana, ohjelman tuottaja kieltää jyrkästi hänen osallistumisensa ohjelmaan, sillä kanavan palauteryöppy olisi suuri, jos raskaana olevan naisen annettaisiin ohjelmassa olla korkealla trapetsin varassa. Riskit olisivat

tuottajan mukaan liian suuret. Wahlström joutuu suostuttelemaan tuottajan ottavan hänet mukaan lupaamalla ottavansa vastuun, jos hänelle tapahtuu jotain. Tässä näkyy, miten raskaana olevaa naista suojellaan, ja puututaan näin siihen, mitä hän voi ruumiillaan tehdä. Ennen raskauden paljastamista Wahlström kertoo ohjelman tuottajalle selkensä olevan kipeä, mutta tämä ei evää hänen osallistumistaan televisio ohjelmaan. Wahlström itse kokee, ettei voi kipujen takia osallistua, mutta ajattelee, ettei se ole tarpeeksi hyvä syy jäädä pois. Urheilijalle ja etenkin nyrkkeilijälle kipu on arkipäivää, minkä takia Wahlström mahdollisesti näkee kivun huonona selityksenä poisjäännille. Raskaus sen sijaan näyttäytyy hänelle oikeanlaisena syynä kieltäytyä. Lopulta hän kuitenkin osallistuu ohjelmaan kivuista huolimatta.

Raskaana olevien liikkumista pyritään kontrolloimaan ja ”riskien ottaminen” liitetään huonoon äitiyteen. Wahlström pyrkii piilottamaan vatsansa osallistuessaan televisioon kuvattavaan tv-ohjelmaan: ”Kun sirkusohjelman teko käynnistyy, väsymys on kuitenkin tipotiessään. Vatsani pömpöttää jo, mutta keskivartaloa kiertävä selkätuki peittää vatsakummun hyvin” (*Rajoilla* 2014, 64). Wahlström pyrkii peittämään vatsansa, jotta ei kohtaisi arvostelua, koska sirkustaiteilee raskaana ollessaan. Hän viittaa vatsan pömpöttämiseen, mikä on negatiivinen termi. Raskaus näyttäytyy hänelle asiana, joka tulee peittää muilta etenkin urheilusuoritusta tehdessä. Raskaana oleva ei näytä urheilijalta, eikä pömpöttävä vatsa selvästikään ole myöskään esteettinen näky hänen mielestään. Sirkustaiteilussa esteettisyys on arvossa.

Wahlström päättää hankkia moottoripyöräkortin kivuistaan ja raskaudesta huolimatta. Kun ajo-opettaja saa tietää hänen raskaudesta, hän suhtautuu kortin hankkimiseen kielteisesti:

Kun tehtävänä on ajaa mahdollisimman lujaa ja tehdä sitten äkkijarrutus, adrenaliini unohtuu ja alan arkailla. En haluakaan ajaa niin lujaa kuin pyörällä pääsee – koska en halua vahingossakaan lentää ohjaustangon yli tai saada ohjaustangosta vatsaani. Ajo opettaja katsoo minua kummissaan:

–Olet aika varovainen. Olin kuvitellut sinut rämäpääksi ja paljon rohkeammaksi.

Mietin hetken. En ollut aikonut kertoa.

–Olen raskaana, neljännellä kuulla, sanon sitten riisuessani kypärän.

–Mitä? Opettaja vastaa ja jää tuijottamaan vatsaani. –Missä?

–Mitä missä? Tässä, sanon ja taputan nahkaista ajoasuani vatsan kohdalta.

–Sitten olet kyllä väärässä paikassa, opettaja huokaisee.

Ehkä niin. Mutta vaikka tekemiseni saattaa hänestä vaikuttaa hullulta, tiedän mitä teen. Yritän herätä taas henkiin, jotta lapsellani olisi arvoisensa äiti. Jatkan ajokoulun loppuun ja saan kortinkin, vaikka ajokokeen valvoja väittää, että minua on vaikeampi hallita kuin kirppulaumaa. (*Rajoilla* 2014, 64.)

Ajo-opettaja ajattelee Wahlströmin vaarantavan lapsensa terveyden, mutta Wahlström itse ”yrittää herätä henkiin” lapsensa takia. Ajo-opettaja ei ensin edes ymmärrä Wahlströmiä, kun tämä kertoo olevansa raskaana, sillä raskaus ei näy vielä selkeästi. Opettaja pitää nähtävästi itsestään selvänä, että kukaan raskaana oleva ei osallistuisi mihinkään niin vaaralliseen kuin moottoripyörällä ajamiseen, ja ei siksi heti sisäistä Wahlströmin raskaana olemista. Raskaana olevan odotetaan pidättäytyvän

kaikesta vähänkin vaarallisesta ja näin suojelevan lastaan. Raskaana olevan ruumis näyttäytyy heikkona ja kykenemättömänä huolehtimaan lapsesta vaaran uhatessa. Vastoin odotuksia Wahlström kuitenkin suorittaa moottoripyöräkortin. Hän itse kokee, että raskaus ei estä häntä trapetsitaiteilemasta tai ajamasta moottoripyörällä, mutta hän nähtävästi kokee, että hänen täytyy salata raskautensa, jottei hänestä alettaisi huolehtia.

5 Naisen maskuliinisuus

Sukupuolentutkimuksessa monissa teorioissa maskuliinisuus ja mieheys ovat synonyymeja toisilleen, eli ne kuvaavat tapaa, jolla mies esittää miestä. Miesten nähdään oppivan kulttuurin tarjoamat maskuliiniset roolit. Postfeministiset teoriat ymmärtävät maskuliinisuuden performanssiksi eli sukupuolen esittämisen tyyliksi, joka on miesten lisäksi avoin naisille. (Säävälä 1999, 52–53.) Maskuliinisia ja feminiinisiä piirteitä löytyy sekä naisilta että miehiltä, sillä määreet ovat kulttuurisesti tuotettuja, eivätkä biologisia tosiseikkoja (Rossi 2003, 59). Yhteiskunnassa käydään jatkuvasti keskustelua naiselle sopivasta maskuliinisuudesta, mikä näkyy esimerkiksi mainonnassa (Rossi 2003, 60).

Tässä luvussa tutkin, miten Wahlström hyväksyy maskuliinisia piirteitä osaksi itseään. Naiselle tarjoutuva sallittu maskuliinisuus näyttäytyy yhteiskunnassa rajattuna, sillä naisten odotetaan täyttävän feminiinisiä piirteitä. Rossin mukaan naisten maskuliinisuuden lisääntyminen on nähty ongelmana yhteiskunnassa. Huolta on herättänyt esimerkiksi naisten ulkonäön muuttuminen maskuliinisemmaksi sekä pelko naisten väkivaltaisuuden lisääntymisestä. (Rossi 2003, 59–60.) Jotta voin tarkastella, miten Wahlström hyväksyy maskuliiniset piirteensä, tarkastelen myös, miten valmis hän on luopumaan feminiinisistä piirteistään. Koska maskuliinisuus ja feminiinisyys mielletään toistensa vastakohtiksi (Jokinen 2003, 7), niin oletettavasti feminiinisistä piirteistä tulisi luopua voidakseen täyttää maskuliinisia piirteitä. Tarkoitukseni on kuitenkin tutkia, voiko sekä maskuliinisia että feminiinisiä piirteitä omata ilman ristiriitaa minänsä kanssa. Tämän vuoksi käsittelen tässä luvussa Wahlströmin kokemusta äitiydestään. Lisäksi tarkastellessani maskuliinisia piirteitä luvussa 5.2 tuon myös esiin Wahlströmin feminiinisiä piirteitä. Feminiinisten piirteiden vertailu maskuliinisiin mahdollistaa kattavamman kuvan Wahlströmin kokemuksesta. Wahlström tuskin itse ajattelee piirteidensä olevan joko feminiinisiä tai maskuliinisia, koska määreitä voidaan pyrkiä täyttämään tiedostamattomasti. Jo pienestä pitäen pojat oppivat maskuliinisen mallin ja tytöt feminiinisen.

Tarkastelen luvussa 5.1 Wahlströmin positioitumista äidiksi, koska äitiys ja naiseus liitetään toisiinsa (Saarikangas 1997, 102). Luvussa 5.2 tarkastelen Wahlströmin maskuliinisia piirteitä. Viimeisessä luvussa tarkastelen, miten hän mieltää maskuliinisen piirteen eli väkivaltaisuuden osaksi itseään.

5.1 Hyvän äidin myytti

Tässä luvussa tarkastelen Wahlströmin kokemuksia äitiydestään ja vertaan niitä perinteiseen yhteiskunnalliseen kuvaan äitiydestä. Vuoren mukaan naiseus ja äitiys liitetään toisiinsa kulttuurista riippumatta. Feministinen tutkimus on pyrkinyt selvittämään muun muassa miten naisia kuvataan äiteinä, millaiseen äitiyteen heitä ohjataan ja millaisia odotuksia ja rajoja äideille asetetaan ja millainen äitiys olisi hyväksi äidille. (Vuori 2010, 109–110.) Feminiiniset piirteet, kuten yhteisöllisyys ja empaattisuus (Jokinen 2003, 7) liitetään vahvasti äiteihin. Naisen perimmäiseen luontoon on liitetty myös hoivaavuus (Sarpavaara 2004, 77). Naisen traditionaaliseen rooliin nähdään kuuluvan muista huolehtiminen, kuten miehestä ja lapsista huolehtiminen ruokaa laittamalla ja kotityöt, sekä äitinä toimiminen (ks. esim. Mikkola 2012). Äitien odotetaan toimivan lastensa parhaaksi, ja jos äiti ei elä lapsensa kanssa, vaan lapsi elää isänsä kanssa, saa äiti helposti huonon äidin leiman tai vähintään hänen tekemäänsä ratkaisua ihmetellään (Nousiainen 2004, 168). Äitien on oletettu hoitavan lapset ja se on nähty heille historiassa luonnollisena tehtävänä. Kuitenkin äitiys on sosiaalisesti tuotettua, ja isät pystyvät hoivaan siinä missä äiditkin. Perinteisesti myös kodinhoito on nähty naisen (ja äidin) vastuuna. Äitiyden ja naiseuden paineet näkyvät myös Wahlströmin kohdalla. Hän esimerkiksi tuntee syyllisyyttä, ettei ole kyennyt siivoamaan kipurien takia ja päättää imuroida heti kun hänellä on siihen voimia.

Äitejä määritellään yhteiskunnassa hyviksi tai pahoiksi äideiksi. Hyvän äidin ajatellaan olevan valmis tekemään kaikkensa lapsensa puolesta ja noudattavan raskaana aikana kaikkia lääkärin määräyksiä. Yhteiskunnassa ajatellaan, että äitien tulee elää sikiön ehdoilla. On pohdittu myös sitä, miten paljon itsemääräämisoikeutta omaa kehoaan kohtaan äideille voi antaa. (Bordo 2003, 79–83.) Tämä vaihtelee maittain. Bordon mukaan raskaana olevan elintapoja vahditaan ja arvostellaan, kuten esimerkiksi alkoholin käyttöä tai tupakointia. Sen sijaan isien elintapoja ei arvostella yhtä lailla, vaikka esimerkiksi isän tupakoiminen sisätiloissa voi vaikuttaa äitiin ja sitä kautta sikiöön. Myös se, miten isä kohtelee lapsen äitiä fyysisesti ja psykologisesti voi vaikuttaa sikiöön. Kuitenkin sikiön turvallisuudesta huolehtiminen nähdään kaikin puolin äidin tehtävänä, eikä isää moralisoida siinä missä äitiä. (Bordo 2003, 80–83.) Näin sikiö saa oikeuksia, joita ei ole kenelläkään muulla ja asettuu ”supersubjektiksi”, kun taas äiti ei ole edes subjekti (Bordo 2003, 88).

Kristiina Berg on tutkinut väitöskirjassaan äitiyttä kulttuurisina odotuksina. Nyky-yhteiskunnassa nähdään, että äidin tulisi omistautua ensisijaisesti lapsilleen ja perheelleen, mutta hänellä tulisi olla myös muuta elämää (Berg 2008, 24). Äitien yhteiskunnallisen aseman voi edelleen nähdä monesta näkökulmasta alistaisena ja epätasa-arvoisena. Äideille asetetaan monia kulttuurisia oletuksia ja

vaatimuksia. Perinteisten normien tilalle on syntynyt nykyaikaisia normeja ja näin äidit voivat kokea saavansa ristiriitaisia odotuksia yhteiskunnalta. Kohtuuttomia oletuksia tulisikin kyseenalaistaa. (Berg 2008, 172–176.)

Wahlström tiedostaa äitiyden suuren vastuun, ja tullessaan raskaaksi, hän päättää olla lapselleen Leonille hyvä äiti: ”Käsitän, että elämäni sittenkin jatkuu ainakin jossain muodossa. Olin jo antanut periksi, mutta lapsi muuttaa asiat. En ole enää urheilija, mutta minusta tulee äiti. Minulle on annettu suuri vastuu, ja vaikka minua särkee, voin olla hyvä äiti. Aivan varmasti voin” (*Rajoilla* 2014, 56). Wahlströmiä mietityttää, miten hän pystyy hoitamaan lastaan. Hänellä on suuria vaikeuksia arjen normaaleissa askareissakin kuten kaupassa käynnissä. Hän vakuuttelee itselleen voivansa kuitenkin olla hyvä äiti. Kohtaukseen sekoittuu näin pelkoa siitä, pystyykö hän äitiyteen. Synnytyksen jälkeen Wahlström yrittää ymmärtää tullessa äidiksi, mutta huomaa, ettei ole muuttunut erilaiseksi kuin ennen: ”En koe löytäneeni paikkaani maailmassa enkä koe itseäni korvaamattomaksi. En muuttunutkaan kertaiskulla äiti-ihmiseksi, vaan olen edelleen se sama vanha perusminä, jolla on nyt pieni eskimon näköinen vauva rinnallaan” (*Rajoilla* 2014, 73). Wahlström olettaa, että hänen tulisi muuttua äidiksi ja hylätä vanha minänsä, niin kokonaisvaltaista hän näkee äitiyden olevan. Tulkitsen, että Wahlström näkee äitiyden olevan jonkinlainen universaali elämäntehtävä, joka sivuuttaa kaiken muun. Hän ei koe itseään äidiksi, mutta toteaa silti: ”Kun katson poikaa, tiedän, että tästä eteenpäin tulen tekemään joka ikisen tekoni ja elämään joka ikisen hetkeni sen mukaan, mikä pojalle on parasta” (*Rajoilla* 2014, 74). Näin hän asettautuu perinteiseen lapsensa puolesta uhrautuvan äidin rooliin.

Leonin isästä Pekasta ja Pekan osallistumisesta pojan hoitamiseen Wahlström ei puhu paljoa. Wahlströmin mielestä Leonilla on hyvä isä, mutta hän kokee silti, ettei voi käydä töissä vain sen takia, että on äiti. Hän kokee, ettei hän voi samaan aikaan olla hyvä äiti ja nyrkkeillä. Hän haluaisi nyrkkeillä vielä päätettyään lopettaa nyrkkeilyn, mutta jalkakivut ja vauvan hoitaminen estävät häntä. Leon valvottaa häntä öisin ja tarvitsee häntä. Seuraavassa lainauksessa Wahlströmin mentaalivalmentaja yrittää saada häntä jatkamaan nyrkkeilyä, mutta Wahlström esittää yhdeksi perusteluksi, ettei voi jatkaa, koska on tullut äidiksi:

–Niin, mutta Leon..., koetan mutista vastaan.

–Eikö lapsella ole isää?

Onhan hänellä, ja hyvä isä onkin.

–Mutta kun minä olen äiti...

–Muutkin äidit käyvät töissä. Sinun on otettava itseäsi niskasta kiinni ja pantava homma toimimaan, valmentaja ilmoittaa ankaraan sävyyn. (*Rajoilla* 2014, 87.)

Isältä ei odoteta samanlaista lapsensa takia uhrautumista kuin äidiltä, vaan isä on hyvä isä joka tapauksessa. Wahlström toteaa, että hänen tulee uhrautua äitinä lapsensa puolesta, mutta ei missään

vaiheessa kyseenalaista ajatustapaansa. Mentaalivalmentaja käskee Wahlströmiä ”ottamaan itseään niskasta kiinni”, mikä viittaa siihen, että hän näkee mahdollisesti äitiyden tekosyynä kotiin jäämiselle, eikä ymmärrä täysin millaista vastuuta Wahlström kokee omaavansa äitinä. Tämä tuo esiin sen, että naiset helposti sisäistävät äitiyden ihanteet nähdessään, miten ”oikeanlainen” äitiys kulttuurissa näyttäytyy ja miten ”huonoa” äitiyttä moralisoidaan. Wahlströmille itseään niskasta kiinni ottaminen tarkoittaisi ennemminkin sitä, että hän hylkäisi nyrkkeilyn ja keskittyisi äitiyteen. Mentaalivalmentaja sanoo muidenkin äitien käyvän töissä ja kehottaa Wahlströmiä ”panemaan homman toimimaan”, mikä luo kuvaa siitä, että vastuu on äidillä. Äidin on otettava itseään niskasta kiinni, jotta hän voi saada homman toimimaan eli käydä töissä, hoitaa lasta, ja huolehtia, että sitä hoitaa joku muu, jos ei itse pysty. Valmentajan puhuminen ankaraan sävyyn viittaa siihen, että Wahlström toimii väärin, ja verbi ”ilmoittaa” siihen, että muutos on itsestäänselvyys. Kohdassa tulee ilmi se, miten ristiriitaisia odotuksia äideille asetetaan eri suunnilta. Wahlström itse kokee, että hänen tulee omistautua pojalleen ja nyrkkeileminen saa hänet tuntemaan itsensä itsekkääksi:

Olen viettänyt pojan kanssa yöt ja päivät, ja tuntuu kauhealta ajatellakin, että keskittäisin ajatukseni ja voimani vauvan sijasta nyrkkeilyyn. Lapsi on antanut minulle takaisin elämänhalun, ja sen olen velkaa hänelle lopun ikääni. Nytkö kuitenkin yrittäisin palata takaisin itsekkyyteen ja alkaisin taas tuijottaa omaan napaani? (*Rajoilla* 2014, 84.)

Wahlström näkee työn ja lapsen hoidon vastakkainasetteluna, joko lapsi tai työ, eikä hän koe välimuotoa olevan. Hänelle poika on tärkeä, mutta myös nyrkkeily, eikä hän halua tinkiä kummastakaan. Wahlström kieltäytyy ottamasta perinteistä uhrautuvan äidin roolia ja jatkaa nyrkkeilyä, vaikka kokee, että häntä ei sen takia välttämättä pidetä hyvänä äitinä. Hän lohdutautuu ajatuksella siitä, että hän ei yksinkertaisesti pysty päästämään irti nyrkkeilystä, miten on käynyt monille muillekin nyrkkeilijöille.

Wahlström pyrkii tavoittelemaan lapsensa parasta, mikä ilmenee sillä, että hän pyrkii olemaan lapsensa vierellä koko ajan. Hän ottaa poikansa mukaan harjoituksiin ja on pojan kanssa niin paljon kuin mahdollista.

Kotona minua revitään koko ajan kahteen suuntaan. Samaan aikaan pitäisi tehdä aamujumppaa ja pukea Leonia. Samaan aikaan huilata treenin jäljiltä ja ulkoiluttaa poikaa. Hoitaa lihashuolto ja lukea iltasatu. Järjestän aikani niin, että ehdin tehdä kaiken hosumatta, mutta kannan silti huolta siitä, etten riitä sekä pojalle että nyrkkeilylle. (*Rajoilla* 2014, 184.)

Kirsi Nousiainen havaitsi tutkimuksessaan, että syyllisyyden tunne liittyy vahvasti äitiyteen, sillä äidit tuntevat syyllisyyttä, jos he eivät toimi lastensa parhaaksi. Kulttuurisesti äideiltä odotetaan omista tarpeista vaikenemista ja lapsen hyvän tavoittelemista. Nousiaisen haastattelemat äidit pyrkivät käytännössä noudattamaan näitä odotuksia. (Nousiainen 2004, 169.) Wahlström tuntee

syllisyyttä, koska hän ei ole valmis luopumaan nyrkkeilystä lapsensa takia. Nykypäivänä naisetkin käyvät töissä, joten on hämmentävää, että hän kokee syllisyyttä työssä käymisestä eli nyrkkeilystä. Toisaalta nyrkkeilystä ei saa paljoa tuloja, joten se ei näyttäydy niin kannattavana työnä kuin moni muu työ. Wahlström kuitenkin sanoo, ettei hän osaa muuta kuin nyrkkeillä ja muunlainen työ näyttäisi olevan siis poissa laskuista. Tulkitsen, että koska äitiyteen liitetään lempeys ja epäaggressiivisuus (Nykyri 1998, 130), Wahlström näkee nyrkkeilyn epäsovivana hänelle äitinä. Tämä saa hänet tuntemaan syllisyyttä nyrkkeilemisestä. Nyrkkeilemiseen täytyy myös panostaa ympärivuorokautisesti, jolloin Wahlström kokee, että kaikki huomio ei suuntaudu vauvalle. Syllisyyden lisäksi hän tuntee häpeää:

Kun anoppi kertoo, että Leonilla on kuumetta ja että hän on itkenyt iltamyöhään, tuntuu pahalta, etten ole ollut paikalla. Ottelua edeltävässä huumassa ajattelen ja teen asioita, jotka jälkepäin hävettävät, asioita, joita siinä tilanteessa kuuluu tehdä mutta jotka jälkikäteen tuntuvat kuitenkin hurjalta. Viimeisinä viikkoina ennen ottelua suljen mielestäni kaiken, mikä ei liity otteluun. En maksa laskuja, en kysele äidiltä hänen vointiaan ja yritän pysyä loitolla Leonistakin, jos hän on kipeä. Jos vieressä räjähtäisi pommi, en varmaan huomaisi sitäkään. Ottelun jälkeen ajatukset ja arvot palaavat taas kohdalleen.

Miten voin olla ottelun alla aivan eri ihminen kuin sen jälkeen? Miten voin unohtaa niinä hetkinä kaiken muun paitsi itseni? (*Rajoilla* 2014, 203–204.)

Wahlström häpeää ammattiaan, koska siihen tarvitaan aika ajoin niin kovaa panostusta, että hänen täytyy sulkea muu maailma ulkopuolelle. Hän ei itsekään ymmärrä muutostaan. Ennen Wahlströmin siihenastisen uran tärkeintä ottelua eli Euroopan mestaruusottelua Leon sairastuu ja Wahlström kokee, että hänen on valittava poikansa ottelun sijasta, tai hän on huono äiti:

Aamulla soitan äidilleni. En tiedä, mitä minun kuuluisi tehdä. En voi jättää sairasta poikaa ja lähteä itse äidin luokse enkä voi viedä sairasta poikaa äidilleni ja pysyä itse kotona. En vain voi jättää poikaa. Mikä äiti se sellainen on, joka lähtee, kun lapsi on kipeä?

–Tämän yhden kerran, jätä poika isälleen ja tule tänne, sanoo äiti napakasti. – Tule äkkiä pois sieltä, et sinä sairaana voi otella.

Kun poikaystäväkin vakuuttaa, että he pärjäävät hyvin kahdestaan, pakkaan hätäisesti jotakin mukaani, hyvästelen sairaan pojan ja lähden kohti Loviisaa. (*Rajoilla* 2014, 187.)

Wahlströmin äidin toteamus ”tämän yhden kerran” tuo esiin sen, että Wahlström ei jätä poikaa oikeastaan ikinä yksin. Hyvä äitiys näyttäytyy hänelle kaiken muun uhraamisena. Wahlström tuo esiin, että hän ei ole tarpeeksi hyvä äiti, jos jättää sairaan lapsensa yöksi jonkun toisen hoitoon, vaikka kyseessä on hänen siihenastisen uransa tärkein ottelu. Hän kokee olevansa suuremmissa vastuissa pojastaan kuin pojan isä. On huomionarvoista, että Wahlström kysyy ensin äitinsä mielipidettä ja sitten vasta miehensä. Hän luottaa enemmän äitinsä mielipiteeseen lasten hoidossa ja kokee, että vain toinen äiti voi armahtaa hänet taakastaan. Tämän jälkeen poikaystävän pitää vielä vakuuttaa, että hän pärjää pojan kanssa kahdestaan. Wahlström ei epäile, etteikö poika pärjäisi hänen tai hänen äitinsä kanssa kahdestaan. Tulkitsen, että kyse ei ole kuitenkaan siitä, että Wahlström ei pitäisi Pekkaa

hyvänä isänä ja luottaisi tähän, vaan siitä, että Wahlström kokee äitinä olevansa päävastuussa lapsesta, eikä koe, että isälle kuuluisi samanlainen vastuu kuin äideille eli hänelle tai lapsen isoäidille.

Äidit kokevat yhteiskunnalta tulevia paineita äitiyteen liittyen, mikä edellä analysoitujen kohtien valossa näyttäisi vaikuttavan vahvasti myös Wahlströmiin. Hän korostaa olevansa uhrautuva äiti: ”En ole ollut hetkeäkään turhaan poissa Leonin luota tai asettanut omia huvejani pojan tarpeiden edelle” (Rajoilla 2014, 155). Etenkin julkisuuden henkilöt ovat kovan paineen alla ja joutuvat arvostelun kohteeksi, mistä voi osin johtua, että Wahlström painottaa omaelämäkerrassaan niin vahvasti olevansa hyvä äiti. Hän kokee olevansa itsekäs, koska urheilu vie niin paljon hänen aikaansa ja hän on silloin valokeilassa eikä Leon. Hän toteaa, ettei ole valmis luopumaan nyrkkeilystä eikä pojastaan, ei kummastakaan. Hänelle poika on kuitenkin tärkein. Näin nyrkkeily näyttäytyy asiana, joka huolehtii Wahlströmin omasta hyvinvoinnista ja tätä kautta hänen poikansa hyvinvoinnista. Wahlström näyttäisi siis kokevan, että hän ei voi suoraan todeta molempien olevan hänelle yhtä tärkeitä, koska äidit eivät voi sanoa sellaisia asioita ääneen ilman moralisoimisen pelkoa, sillä äidin yhteiskunnalliseen rooliin kuuluu laittaa lapsensa kaiken edelle, etenkin itsensä, ja tästä poikkeava äiti kohtaa paheksuntaa. Hän pelkääkin paheksuntaa ja pohtii, mitä muut ajattelevat, jos hän vie lapsensa nyrkkeilyalille:

Kuuluuko pieni lapsi kuitenkaan nyrkkeilyalille? Päätän, että hän kuuluu sinne, missä hänen vanhempansakin ovat, vaikka joku muu olisikin eri mieltä. Äitiyteen pätee sama kuin urheiluunkin: kaikkia ei voi miellyttää eikä kaikkia kuunnella. On vain valittava oma linja ja uskottava siihen. (Rajoilla 2014, 78.)

Vaikka Wahlström kokee paineita äitiydestä ja siitä, mitä muut ajattelevat, hän kuitenkin päättää, että voi ottaa lapsensa mukaan nyrkkeilyalille. Isän eli Pekan ajatuksia ja mielipiteitä asiasta ei kuvata, vaan luodaan kuvaa, että äitinä asia on Wahlströmin päätettävissä. Valitessaan oman linjansa hän uhmaa hänelle asetettua äidin roolia ja toimii äitinä niin kuin itse haluaa.

5.2 Maskuliiniset piirteet

Tässä luvussa tarkastelen Wahlströmin maskuliinisia piirteitä ja sitä, miten hän hyväksyy ne osaksi itseään. On kiinnostavaa nähdä, miten Wahlström hyväksyy naisena maskuliinisia piirteitä omakseen ja kokeeko hän tarvetta kieltää maskuliinisia piirteitä itsessään vai ei. Kulttuurissamme paljon maskuliinisia piirteitä omaava nainen voi näyttäytyä vähemmän naisellisena, vaikka biologinen sukupuoli ei katoa. On tärkeää tutkia, joko nyky-yhteiskunnassa nainen voi omaksua maskuliinisia

piirteitä surutta itselleen, vai koetaanko feminiinisen minän korostaminen kuitenkin tarpeelliseksi, jotta voidaan identifioitua naiselliseksi ja naiseksi.

Jokisen mukaan länsimaisessa kulttuurissa maskuliinisuuteen on liitetty toiminnallisuus, hallitsevuus, suoriutuminen, rationaalisuus, kilpailullisuus, fyysinen voimakkuus ja väkivalta. Feminiinisiä piirteitä ovat esimerkiksi yhteisöllisyys, emotionaalisuus ja empaattisuus. (Jokinen 2003, 7.) Feminiinisyys on usein perinteisesti liitetty myös passiivisuuteen, riippuvuuteen, alistumiseen, heikkouteen ja hoivaavuuteen (Rossi 2003, 89). Aktiivisuutta taas pidetään maskuliinisenä piirteenä (Ronkainen 2017). Maskuliinisuus ja feminiinisyys nähdään toistensa puhtaina vastakohtina, joita yhdistää heteroseksuaalinen halu (Jokinen 2003, 7).

Jokisen mukaan vuonna 1985 sosiologit Tim Carrigan, R.W. Connell ja John Lee esittivät hegemonisen maskuliinisuuden käsitteen. Hegemoninen maskuliinisuus sisältää miesideaalin, jonka täyttäminen parantaa miehen yhteiskunnallista asemaa ja arvostusta ainakin näennäisesti. Länsimaiseen hegemoniseen maskuliinisuuteen liitetään viisi odotusta, jotka ovat valta, voima, menestys, tunteiden hallinta ja heteroseksuaalisuus. (Jokinen 2000, 213–217.) Hegemoninen maskuliinisuus voidaan nähdä säätelyjärjestelmänä, joka asettaa miehet arvojärjestykseen (Jokinen, Ahlbäck & Kinnarinen 2012, 174). Näin toiset miehet asettuvat toisia miehiä korkeampaan asemaan. Perinteisen äidin rooli on feminiininen positio, mikä tukee hegemonista maskuliinisuutta (Jokinen 2000, 218). Ei ole kuitenkaan syytä, mikseivät myös naiset voisi rakentaa hegemonista maskuliinisuutta (Jokinen 2010, 134).

Urheilua on pidetty miesten alueena, kunnes naiset on päästetty vähitellen kilpaurheilun pariin. Sitä ennen naisten urheilua on punnittu miesten keskuudessa esimerkiksi terveydellisistä ja esteettisistä näkökulmista. Modernin urheilun on voitu nähdä uusintavan ikäikäistä käsitystä sukupuolten työnjaosta, jossa miehille on kuulunut raskaat ruumiilliset työt, kilpailullisuus ja väkivaltaisuus. (Tiihonen 1999, 89.) Vielä nykyäänkin urheilulajit ovat sukupuolittuneita, vaikka naiset ovat jo päässeet maskuliinisten lajien kentille. Bergiin nojaten jo koululiikunnassa suunnataan tyttöjen ja poikien kiinnostusta tiettyihin lajeihin. Pojille on tarjolla enemmän pallopelejä (Berg 2010, 137) ja tytöille esimerkiksi tanssia (Berg 2010, 31). Liikunnan opetussuunnitelmissa on liikunta-oppiaineen synnystä lähtien rakennettu kuvaa tytöistä heikompina osapuolina (Berg 2010, 41).

Wahlström on esiintynyt paljon median kuvastoissa ja uutisissa, mikä luo kuvaa siitä, että naisnyrkkeily on ollut Suomessa aina hyväksyttävää. Wahlström on kuitenkin kokenut syrjintää ja jatkuvaa epäilyä taidoistaan etenkin uransa alkuvaiheissa. Naisnyrkkeilijät myös tienaa vähemmän. Wahlströmin omaelämäkerta voidaankin nähdä poliittisena kannanottona

naisnyrkkeilijöiden asemaan. Menestyksensä myötä hän on todistanut, että naisetkin voivat pärjätä nyrkkeilyssä ja tämä on avartanut nyrkkeilyn naisia syrjivää maailmaa. Wahlström kuvailee kokeneensa syrjintää nyrkkeilyssä, josta hän on selvinnyt jääräpäisyytensä avulla:

Jo teinivuosina sain kuulla, ettei naisten kuulu nyrkkeillä. Minähän nyrkkeilin. Eräs varhaisista valmentajista kielsi minua tulemasta salille. Päivästä toiseen hän jaksoi käskeä minun painua aerobicisiin, koska ”akat eivät kuulu salille”. Mutta päivästä toiseen akka palasi treenikassi selässä. Kun en sitten eräänä päivänä tullutkaan, valmentaja soitti ja kysyi, miksen ollut salilla. (*Rajoilla* 2014, 216.)

Wahlströmin entisen valmentajan mielestä naisten ei kuulu nyrkkeillä, mutta Wahlström ansaitsi kuitenkin sinnikkyydellään paikan salilta. Joko valmentaja on muuttanut ajatusmaailmaansa tai sitten hän on hyväksynyt Wahlströmin yhdeksi miehistä. Wahlström on joutunut itse kustantamaan matkojaan ulkomaanturnauksiin, koska Nyrkkeilyliitto ei ole uskonut naisten pärjävän niissä. Hän on myös osallistunut monille miesten harjoitusleireille niiden naisvastaisuudesta huolimatta. Miesten MM-leirillä hän joutuu koville ollessaan ainoa nainen ja otellessaan miehiä vastaan. Miehet ottelevat häntä vastaan kevyemmin, mutta hän kehottaa heitä ottelemaan täysillä, jottei heidän harjoitustehonsa kärsisi. Wahlström kokee, että hänen tulee ansaita arvostettu asemansa. Hän mahdollisesti jopa kokee, että hänen tulee näyttää olevansa miehiä parempi, ollakseen uskottava, mihin viittaa se, että hän kertoo harjoittelevansa kovempaa kuin kukaan mies.

Jokisen (2010, 129) mukaan mieheys tulee ansaita, sillä mitä enemmän mies täyttää maskuliinisia määreitä, niin sitä enemmän hän on todellinen mies. Wahlström näyttäisi kokevan tarvetta todistaa, että myös naiset pärjäävät maskuliinisessa lajissa. Hän kokee tarvetta omata maskuliinisia piirteitä tullakseen hyväksytyksi naisnyrkkeilijänä. Kosonen viittaa feministiseen subjektikäsitteeseen, missä nainen näyttäytyy toisena miehen ollessa subjekti, minkä takia naisen on oltava kuin miehet, jotta hän voi saada subjektin aseman (Kosonen 2004, 192–193). Wahlströmin uusin valmentaja Risto Meronen eli Ripa ei vähättele Wahlströmiä, mutta hänellä on silti ennakkoluuloja naisten nyrkkeilyä vastaan, sillä hän ei pidä sitä täysin luonnollisena:

Myöhemmin Ripa kertoo minulle, että asia on pitänyt häntä öisinkin valveilla. Hänestä tuntuu erikoiselta nähdä naisten laittavan itsensä niin koville. Hänelle nainen on jotain aivan muuta kuin verta vuotava taistelija. Mutta kai naisetkin toisaalta kokevat harjoitellessa samoja tunteita, joita hän on itse nyrkkeillessään kokenut? Ehkeivät nainen ja mies sittenkään eroa toisistaan niin paljon? Ehkä naisenkin voi olla taistelija? Mutta siinä tapauksessa naisten täytyy myös nyrkkeillä yhtä taitavasti kuin miesten.

Noina yön pimeinä tunteina Ripa sanoo päättäneensä, että hän yrittää jatkossa olla tekemättä eroa minun ja miesten välillä. Jos jatkamme tätä, hänen täytyy opettaa minut yhtä kovaksi ja taitavaksi kuin parhaat miehet. Ihan vain siltä varalta, että joskus vielä ottelen. (*Rajoilla* 2014, 98.)

Ripa on ajatellut naisen ja miehen eroavan toisistaan suuresti ja asettanut heidät melkein pä toistensa vastakohtiksi. Hän kyseenalaistaa ajatustapansa ja asettaa Wahlströmin ajatuksissaan yhdeksi miehistä, ja aikoo valmentaa tämän yhtä taitavaksi kuin parhaat miehet. Näin Wahlströmin on

maskuliinisessa lajissa oltava kuin miehet eli tultava mieheksi, jotta hän voi ansaita paikkansa ja subjektiutensa.

Monissa urheilulajeissa, kuten lentopallossa, naisten pukeutuminen on usein paljastavampaa kuin miesten. Miehen kehoon ei kiinnitetä huomiota pukeutumisella siinä määrin kuin naisten, jolloin miehen keho kuvastaa sen taitoja ja kilpailullisuutta. (Greenleaf & Petrie 2013, 128.) Tällaiset asetellut asettavat naisen objektin asemaan, kun taas miehestä luodaan kuvaa subjektina. Wahlström kritisoi nyrkkeilyn maskuliinisuutta pukemalla hameen otteluun:

Ottelen hameessa. Shortseissa olo on miehekkäämpi ja vahvempi, ja isot housut piilottavat tekniikkavirheetkin, mutta haluan otella hameessa korostaakseni sitä, että olen ammattinyrkkeilijä ja päätän itse, missä vaatteissa ottelen. Sitä paitsi se näyttää hyvältä. Ehkä haluan myös hieman tehdä kiusaa naisnyrkkeilyn vastustajille ja todistaa, että osaan nyrkkeillä, vaikka olen nainen. (*Rajoilla* 2014, 194.)

Wahlström tuo esiin sen, miten sukupuolta luodaan vaatetuksella. Wahlström kuvaa tuntevansa itsensä miehekkäämmäksi ja vahvemmaksi housut jalassa. Wahlström kuitenkin pukee hameen ja kritisoi näin naisnyrkkeilyn vastustamista luokitellessaan itsensä tietoisesti ”hameväeksi”.

Wahlström kuvailee olevansa määrätietoinen, kunnianhimoinen, periksiantamaton ja sitkeä. Lisäksi tekstistä voidaan tulkita, että hän on kilpailunhaluinen ja kurinalainen. Bergin mukaan tyttöjen (ja naisten) ei oleteta olevan kilpailullisia (Berg 2010, 137). Wahlström kuitenkin korostaa naisnyrkkeilijöiden kilpailunhalua. Se näyttäytyy jopa suurempana kuin miesten, sillä naiset kilpailevat muuallakin kuin kisoissa eli harjoituksissa ja tavallisissa treeneissä:

Harjoituksissa sparritahtimme on odotetun kiihkeä. Miehet osaavat yleensä sparrata kevyesti ja leikkisästi, opetella asioita rauhassa ja harjoitella ottelemista, mikä sparrin tarkoitus onkin. Naiset taas tuntuvat usein jostain syystä ottavan yhteen niin kuin kyse olisi elämästä ja kuolemasta. Tämänkertaisen tilanteen tekee tavallistakin kiihkeämmäksi se, että vasenkätinen tyttö tavoittelee entistä maajoukkupaikkaani, ja vaikka itse en enää edes voi pyrkiä sille paikalle, meillä on keskinäistä kilpailua. (*Rajoilla* 2014, 114.)

Perinteisesti kilpailunhalu ja aggressiivisuus on liitetty miehiin (Jokinen 2003, 7; Berg & Kokkonen 2016). Wahlström kuitenkin kertoo miesten sparraavan kevyesti, kun taas naiset ottelevat kuin olisivat kehässä. Olen aiemmin esittänyt, että väkivaltaisuus nähdään miehille välttämättömänä piirteenä, jolle he eivät voi mitään. Edellisessä lainauksessa kilpailunhalu taas näyttäytyy naisille ominaisena piirteenä, jolle he eivät voi mitään. Wahlström esittää sen sijaan, että miehet pystyvät sparraamaan kevyesti ja hillitsemään voitonjanonsa.

Wahlström esittää itsensä jääräpäisenä ja henkisesti kovana ihmisenä. Nyrkkeilyssä Wahlströmin itsetunto on perustunut ajatukseen, että hän on harjoitellut muita kovemmin: ”järjettömän paljon, järjettömän kovaa, järjettömän kauan” (*Rajoilla* 2014, 34). Wahlström kuvailee harjoittelevansa

kovempaa kuin yksikään mies ja toteaa, että ”Kehossa ei saa olla ainuttakaan heikkoa kohtaa” (*Rajoilla* 2014, 87). Hän oli jo kouluaikoina hyvä urheilussa ja vahvempi kuin luokkansa pojat. Seuraavassa lainauksessa Wahlström kilpailee ystävänsä Annen, yhden maailman parhaimmista naispotkunyrkkeilijöistä, kanssa ”henkisestä kovuudesta”:

Raahaamme Annen kanssa kotini lähellä olevaan metsikköön voimistelurenkaita, paksuja kuminauhoja, kahvakuulia, hyppynaruja, jalkapallotikkaita ja kuntopalloja. Kun kuntopiirin pisteet on aseteltu valmiiksi, huomaamme panneemme kahvakuulat nokkospuskiin. Meillä on Annen kanssa pari yhteistäkin ominaisuutta: jääräpäisyys ja periksiantamattomuus. Kumpikaan ei suostu siirtämään kuulia, kun ne on kerran paikoilleen pantu. Ei mennä yli sieltä, missä aita on matalin. Ei, vaan kaikkein korkeimmasta kohdasta, vaikka vieressä olisi portti. Joku voisi kutsua sitä tyhmyydeksi, mutta meistä se on henkistä kovuutta. (*Rajoilla* 2014, 171.)

Wahlström ja Anne myös käyvät ukkosmyräkässä treenaamassa ulkona kukkulalla huolimatta ukkosesta. Molempia pelottaa, mutta he eivät kumpikaan suostu luovuttamaan ensin. Alkuperäisen suunnitelman peruminen nähdään heikkoutena, eikä kumpikaan tahdo olla toista heikompi. Kumpikaan ei ehdota sisätiloihin menemistä, eikä edes mainitse sadetta sanallakaan. Wahlström toteaa haluavansa nyrkkeillä, koska hän ei ole siinä alun perin hyvä, vaan hän on hankkinut taitonsa harjoittelemalla, mikä on osoitus sinnikkydestä:

Moni on kysynyt minulta, miksi nyrkkeilen. Sinullahan olisi mahdollisuuksia vaikka mihin, he sanovat. Mutta kun minä haluan nyrkkeillä. Haluan pärjätä jossain sellaisessa, missä en ole luontaisesti hyvä, ja nähdä, miten pitkälle voin päästä harjoittelemalla. Mitä iloa se toisi, että juoksisin 100 metriä lujaa, jos olisin nopea jaloistani? Antaisiko se tyydytystä, että tekisin sen, minkä tiedän osaavani? Ei, minä sytyin aikoinaan nyrkkeilystä, koska se oli niin vaikeaa. Mitä suuremmat voimat ovat vastassani, sitä kovemmin haluan päihittää ne. Ei kukaan sanonut, että sen pitäisi olla helppoa. (*Rajoilla* 2014, 41–42.)

Wahlström haluaa haasteita. Hän ei halua mennä helpointa tietä, koska silloin kuka tahansa voisi tehdä saman kuin hän. Hän haluaa olla ainutlaatuinen ja paras lajissaan. Urheilusta jäävät jäljet ovat Wahlströmille kunniakysymys: ”Ihailen kämmeniini ilmestyviä kovettumia. Ne pitää ansaita, samalla lailla kuin lihaskipu” (*Rajoilla* 2014, 96). Vaikka Wahlström tekee kaikkensa urheilun eteen, hän kokee nyrkkeillessä vain harvoin ylpeyttä itsestään. Kun hän ei kykene kipujen takia enää nyrkkeilemään, hän kokee, että koska hän ei ole enää nyrkkeilijä, hän ei ole enää mitään:

Mistä muusta kuin urheilusta minä edes pidän? Vaikka miten mietin, en oikeastaan keksi mitään mistä pitäisin, ellei siihen liity fyysistä toimintaa. Mitä minä osaan? En keksi vastausta. Olen koko aikuisikäni nyrkkeillyt. Opiskelemaankin hain urheiluopistoon, koska uskoin sen auttavan minua kehittymään nyrkkeilijänä. Enkä keksi mitään muuta, mikä toisi minulle iloa. Yritän ajatella toisinpäin: millä tavalla minä voisin tuoda iloa jollekulle, missä minua tarvittaisiin? En keksi sitäkään. Kuka minua tarvitsisi, kun en osaa mitään muuta kuin nyrkkeillä? (*Rajoilla* 2014, 32.)

Wahlströmin itsetunto rakentuu urheilun kautta tulevalle hyväksynnälle. Hän kokee, että uran jälkeen hän ei enää olisi arvokas. Hän kokee, että jos hän häviää, hän ei ole riittävä ihmisenä eikä riitä muille

eikä itselleen. Voittaessaan Euroopan mestaruuden Agotaa vastaan Wahlström kuvaa kuitenkin olleensa harvinaisen ylpeä itsestään:

Taidan kerrankin todella olla ylpeä itsestäni. En niinkään voitosta, vaan suorituksesta. Tänään osasin nyrkkeillä, jopa omasta mielestäni. Se vei kuusitoista vuotta. Nyt ensimmäistä kertaa nyrkkeilin niin, että riitin itselleni. Ensimmäistä kertaa olen pitänyt nyrkkeilyä helppona. Itken myös haikkeudesta tietäessäni, että minusta ei koskaan enää tule tuntumaan tältä. (*Rajoilla* 2014, 201.)

Vaikka Wahlström myöntää tunteneensa ylpeyttä itsestään, hän tuo ilmi, että tunteen voi tuntea vain kerran elämänsä aikana. Voitettuaan Euroopan mestaruuden Wahlström tuntee kuitenkin myös ahdistusta ja riittämättömyyden tunnetta, vaikka saa kasakaupalla onnitteluja. Perinteisesti passiivisuus on liitetty naisiin siinä missä aktiivisuus on liitetty miehiin (Greenleaf & Petrie 2013, 119; Ronkainen 2017; Norman 1997, 1–2). Maskuliinisuuteen liitetään toiminnallisuus, hallitsevuus, valta ja menestys ja feminiinisyyteen yhteisöllisyys (Jokinen 2000, 213–217; Jokinen 2003, 7; Norman 1997, 1–2). Näihin nojaten, tulkitsen, että itsensä esiin tuominen ja saavutuksilla ylpeily on liitettävissä maskuliiniseksi piirteeksi. Naisille on perinteisesti ollut hyväksyttävämpää olla vaatimattomia ja taka-alalla. Toisaalta vaatimattomuus on myös suomalaisuuteen liitetty piirre. Kosonen tuo esiin feministisen subjektikäsitteen, jossa nainen näyttäytyy toisena miehen ollessa subjekti, minkä vuoksi naisen on tultava mieheksi eli oltava kuin miehet, jotta hän voi saada toimijan aseman (Kosonen 2004, 192–193). Wahlström saa Euroopan mestaruuden voitettuaan menestystä ja tavallaan myös valtaa osakseen, mitkä ovat hegemoniseen maskuliinisuuteen liitettäviä piirteitä (Jokinen 2000, 213–217), mutta hän ei kykene tuntemaan silti ylpeyttä, vaan tuntee riittämättömyyden tunnetta.

Jokinen (2010, 134) väittää, että nainen voi rakentaa hegemonista maskuliinisuutta. Väitän, että nainen ei voi sukupuolensa takia kuitenkaan päästä täysin hegemoniseen asemaan, ainakaan ilman ristiriitaa minänsä kanssa. Wahlström pääsee ainakin lähes hegemoniseen asemaan, mutta naisena hän tuntee kuitenkin vielä riittämättömyyden tunnetta, eikä näin koe olevansa nyrkkeilijänä ikinä valmis. Hän näyttäisi kokevan, että hänen tulee olla yhtä hyvä kuin miehet ja näin omata maskuliinisia piirteitä, mutta hän kokee, että hänen tulee olla myös feminiininen. Wahlström haluaa haasteita, muttei pysty naisena kokemaan ylpeyttä saavutuksistaan. Hän omaksuu maskuliinisia piirteitä muttei tunne ylpeyttä.

Sirkuksessa Wahlström tuntee helpommin ylpeyttä itsestään. Nyrkkeilyssä Wahlström koittaa olla aina parempi, mutta sirkuksessa hän hyväksyy keskeneräisyytensä eikä tavoittele täydellisyyttä. Tähän vaikuttaa myös se, että sirkuksessa kukaan ei tuomitse. Nyrkkeilyssä tuomitaan helpommin, minkä takia Wahlström pyrkii olemaan valittamatta ongelmistaan:

Minua kauhistuttaa sekin, jos joutuisin myöntämään, etten kykene tekemään asioita, joihin minun pitäisi pystyä. On olemassa kirjoittamaton sääntö: kukaan ei sano, ettei pysty. Kukaan ei sano, ettei osaa, halua tai jaksa. Eikä kukaan valita. Se on lojaalisuutta lajia, valmentajaa ja ryhmää kohtaan. Jos yksi valittaa, pian alkaa toinenkin ja kohta kolmas. Se leviää kuin rutto. Nyrkkeilyssä purraa hammasta ja tehdään. Joko olet mukana tai et ole. Se on mustavalkoista, eikä väliltä löydy sävyjä. (*Rajoilla* 2014, 143.)

Pasi Malmin (2012, 218) mukaan miehiin kohdistetaan kohtuuttomia roolioletuksia, kuten se, että heidän ei tulisi valittaa koskaan ongelmistaan. Tulkitsen Wahlströmin huomanneen tämän ja näin omaksuneen ongelmiansa piilottamisen maskuliinisen lajin sisällä, sillä omaelämäkerrassaan Wahlström tuo ongelmansa hyvin avoimesti esille. Hän ei ole kokenut, että voi tehdä saman harjoituksissa. Wahlström ei pysty kipujen takia samoihin suorituksiin kuin muut, mutta pyrkii olemaan valittamatta, jottei tartuttaisi saamattomuuttaan muihin. Nyrkkeilyssä näkyy sen maskuliinisuus selkeästi siinä, että tunteet piilotetaan ja että kipua ei näytetä eikä siitä puhuta. Luovuttajat nähdään heikkoina ja kurinalaisuutta arvostetaan.

Wahlström pyrkii piilottelemaan vaivojaan myös yleisöltä, koska kokee nyrkkeilyn yleisön viihdyttämisenä:

Joudun pyytämään toimittajilta, että istuisimme haastattelujen ajan. Kerron säästävänä selkääni. En halua salata ongelmiani, nehän ovat osa minua, mutta nyrkkeilijän oletetaan olevan terve astuessaan kehään. Vaikka en ole täydessä iskussa, sitä ei pidä siirtää katsojien rasitteeksi. Ei gladiaattoriakaan koskaan astelisi areenalle valittaen selkäkipuja. (*Rajoilla* 2014, 113.)

Wahlström vertaa itseään ja nyrkkeilijöitä gladiaattoreihin. Rooman gladiaattoritaisteluissa häviöjä usein menetti henkensä. Suosituimmat gladiaattorit säästivät henkensä ja ottelivat pitkään. Wahlström kokee itsensä gladiaattorien tapaan kansan viihdyttäjänä, jolloin heikkouden näyttäminen saattaisi vähentää hänen suosiotaan yleisön edessä. Hän itse haluaisi tuoda ilmi kipunsa, mutta peittelee niitä katsojien myötätunnon säästelemiseksi. Gladiaattorit olivat aina miehiä, minkä takia on mielenkiintoista, että Wahlström viittaa juuri heihin. Toisaalta, koska naiset eivät ole saaneet olla historiassa väkivaltaisilla aloilla mukana, niin on hankala löytää muutakaan vertailukohtaa. Gladiaattorit miellettiin usein rohkeiksi kansan viihdyttäjiksi. Itsensä vertaaminen gladiaattoriin tuo esiin Wahlströmin maskuliinista puolta.

Olen tuonut edellä esiin Wahlströmin omaavia maskuliiniseksi miellettyjä piirteitä. Jokisen mukaan länsimaisen miesideaali voidaan jakaa viiteen aspektiin, jotka ovat fyysinen voimakkuus, menestys ja valta, vakaa luonne, kyvykyys puolustamiseen ja puolustautumiseen sekä heteroseksuaalisuus. Vakaa luonne ilmenee päättäväisyytenä ja rationaalisuutena. (Jokinen 2000, 210.) Wahlströmiin voidaan liittää ainakin jossain määrin kyseisiä piirteitä menestyvänä huippu-urheilijana. Miehen perimmäiseen luontoon on liitetty voima (Sarpavaara 2004, 77), mutta jossain määrin naisten lihaksikkuuteen voi liittää tulkintoja voimasta, toiminnasta ja riippumattomuudesta, jotka vastustavat

patriarkaalisia ideoita (Dworkin & Messner 2002, 22). Wahlström omaa lihaksikkuuden lisäksi myös muita maskuliinisia piirteitä, kuten kilpailunhalua ja fyysistä voimakkuutta. Näiden lisäksi hän tuo esiin aktiivisuuttaan ja hän omaa menestystä ja myös valtaa julkisuuden henkilönä. Wahlström on hyvin kilpailunhaluinen, ja hän kuvailee kilpailunhalun olevan ominaista juuri naisille, vaikka se on maskuliininen piirre.

Wahlström tuo esiin maskuliinisia piirteitään pääosin neutraalisti. Toisaalta hänen on vaikea olla ylpeä saavutuksistaan, ja hän kuvaileekin olleensa vain kerran ylpeä itsestään. Vaatimattomuus ei kuitenkaan ole luokiteltavissa feminiiniseksi piirteeksi, vaan se on pikemminkin liitettävissä suomalaisuuteen, samoin kuin sinnikkyys. Yhtä maskuliinista piirrettä, väkivaltaisuutta, Wahlströmin on hankalampi hyväksyä osaksi itseään, ja sitä tarkastelenkin seuraavassa luvussa.

Wahlström on ylpeä monista maskuliinisista piirteistään, mutta toisaalta hän pyrkii myös korostamaan feminiinisiä piirteitään, kuten myötätuntoa. Hän tuo esiin myös yhteisöllisyytensä, mikä on feminiininen piirre (Ks. Jokinen 2003, 7). Hän tuo esiin huomioivansa kanssaurheilijat olemalla valittamatta, jotta se ei tarttuisi muihin. Hän liittyy näin itsensä vahvasti yhteisöön ja kokee, että hänen käyttäytymisellään on suora vaikutus kaikkiin muihin. Myös yleisö on Wahlströmille tärkeä, ja hän pyrkii piilottamaan kipunsa yleisöltä. Hän ei puhu kivuistaan, jotta muiden ei tarvitsisi tuntea sääliä häntä kohtaan ja näin kärsiä hänen puolestaan.

Toin myös esiin tässä luvussa, että naisen on hankala sukupuolensa takia päästä hegemoniseen asemaan, vaikka Jokisen (2010, 134) mukaan nainenkin voi rakentaa hegemonista maskuliinisuutta. Vaikka hegemoninen asema on Wahlströmille avoin, niin hän tuntee naisena riittämättömyyden tunnetta. Hän pyrkii todistamaan pystyvänsä samaan kuin miehet ja olevansa kuin miehet ja omaavansa näin maskuliinisia piirteitä, mutta hän kokee ristiriitaista tarvetta olla myös feminiininen. Esimerkiksi odotukset hyvästä äitiydestä ovat ristiriidassa hänen maskuliinisen minänsä kanssa. Wahlström on omaksunut itselleen maskuliinisia piirteitä, koska maskuliinisen lajin harrastaminen on niin vaatinut. Nyrkkeilyssä tunteet ja kipu piilotetaan, ja kivun näyttäminen nähdään heikkoutena. Naisena Wahlström kokee korostunutta tarvetta näyttää vahvuutensa, koska heikkous liitetään naiseuteen. Tästä kertoo se, että Wahlström ei koe voivansa harjoituksissa avata ongelmiaan, mutta hän tekee niin omaelämäkerrassaan.

5.3 Väkivaltaisuus

Tässä luvussa tarkastelen, miten Wahlström hyväksyy väkivaltaisuuden ja aggression tunteet osaksi itseään. Kuokkasen mukaan lajina tarkasteltuna nyrkkeily ei ole väkivaltaa, koska siihen tarvitaan kaikkien osapuolten suostumus. Nyrkkeilyssä säännöt määrittävät, mitä ottelijat saavat tehdä voittaakseen ottelun. Nyrkkeilyn tarkoituksena ei ole ottelijoiden vahingoittaminen tai vahingoittuminen. (Kuokkanen 1995, 29.) Nyrkkeilyn ja väkivallan erottaa toisistaan siis vain se, että nyrkkeily on yhteisymmärryksessä tapahtuvaa. Myös kapakkatappelu voi tapahtua yhteisymmärryksessä, mutta se mielletään silti helpommin väkivallaksi. Näen Wahlströmin väkivaltaisuuden ja aggression tunteiden tutkimisen perustelluksi, koska nyrkkeily voidaan nähdä väkivaltana tietyissä tapauksissa, vaikka asiaa on hankala todistaa (Kuokkanen 1995, 30). Nyrkkeilijä voi esimerkiksi rikkoa nyrkkeilyn sääntöjä kehässä. Kuokkasen (1995, 28) mukaan kamppailu-urheilussa ei voida vetää selviä rajoja väkivallan esiintymiselle, koska yksilöillä on erilaisia motiiveja.

Wahlströmin väkivaltaisuuden tunteiden kokemuksia on mielenkiintoista tutkia, koska aggression tunteet eivät perinteisesti ole olleet yhtä hyväksyttäviä tunteita naisille kuin mitä ne ovat olleet miehille (Nykyri 1998, 7). Myös väkivaltaisuus on mielletty maskuliiniseksi piirteeksi (Jokinen 2003, 7). Väkivaltaa esitetään maskuliinisena piirteenä myös monissa kulttuurituotteissa, kuten mainoksissa ja väkivaltadraamoissa. Pirisen mukaan naisen kättä ei mainoksissa tai taiteessa usein esitetä nyrkissä, vaan se korkeintaan läpsäisee miestä tai lasta. Naisen käsi näyttäytyy lempeänä, lohduttavana ja hoivaavana. Käden nyrkissä pitäminen taas mielletään maskuliiniseksi tavaksi, joka viestii mieheyttä, uhoa, aggressiivisuutta, voimaa ja väkivaltaa. (Pirinen 2001, 143.) Nykyri (1998, 8) havaitsi, että monissa lehdissä naisen esitettiin ilmaisevan aggressiivisuuttaan peitellen ja kaksinaamaisella tavalla eikä suoralla väkivallalla, mutta toisaalta kulttuurituotteista löytyy myös väkivaltaisen naisen kuvauksia. Kuitenkin pääosin väkivaltadraamoissa väkivalta esitetään miesten lajina, ja naisilla ei ole siihen elämäntyylisiin asiaa. Myös oikeassa elämässä väkivallan tekijä on useimmiten mies, mutta uhreja ovat sekä naiset että miehet tasapuolisesti. Miehen oleminen väkivallan tekijänä lähes poikkeuksetta tekee väkivallasta sukupuolistuneen ilmiön. (Jokinen 2000, 11–12.) Miesten välinen väkivalta on väkivallan hyväksytyin muoto ja osa miehenä olemista, sillä miesten väliseen väkivaltaisuuteen jopa kannustetaan epäsuorasti yhteiskunnassa ja kulttuurituotteissa. Miesten välinen väkivalta on toisaalta kiellettyä, mutta toisaalta hyväksyttävää ja jopa kunnioitettavaa. Poikien voidaan nähdä kasvavan väkivallan avulla miehiksi. (Jokinen 2000, 29–30.)

Väkivallan selittämiseen on käytetty useita malleja, kuten biologisia, psykologisia, sosiaalisia ja kulttuurisia teorioita. Sosiaalisten ja kulttuuristen teorioiden avulla väkivaltaa voidaan tarkastella kulttuurisena piirteenä. Etenkin feministiset teoriat ovat kritisoineet sitä, että väkivalta nähdään miehisessä yhteiskunnassa ihannoitava piirteenä, mikä vie patriarkaattia eteenpäin sukupolvelta toiselle. Feministiset teoriat näkevät väkivallan miesten vallan uusintamisena. (Jokinen 2000, 15–17.) Wahlströmin kohtaama negatiivinen suhtautuminen hänen nyrkkeilyynsä voidaan siis feministisestä näkökulmasta käsin nähdä johtuvan siitä, että miesten vallan nähdään olevan uhattuna. Kuitenkin ilmiötä voidaan perustella myös muilla tavoin, kuten sillä, että yhteiskunnassa miehille ja naisille on asetettu tietynlaiset käyttäytymismallit, eli naisten oletetaan täyttävän feminiinisiä piirteitä ja miesten maskuliinisia.

Naisten maskuliinisuuden lisääntymistä on pidetty ongelmallisena, koska on pelätty, että naisten väkivaltainen käytös lisääntyy (Rossi 2003, 59). Myös Wahlströmin lajivalinta on herättänyt ihmetystä, ja maskuliinisen lajin harrastaminen näyttäytyy *Rajoilla*-teoksessa naiselle suunnatun alan kyseenalaistamisena. Wahlström joutuu vakuuttamaan lukijalle, ja ehkä jopa itselleen, ettei hän ole sisimmäiseltä luonteeltaan väkivaltainen:

En ollut koskaan röyhkeä enkä satuttanut ketään, ja sen takia minun ei tarvinnut välittää siitä, mitä muut minusta ajattelivat. Tee mitä vain, kunhan et loukkaa muita – niin isä oli minulle opettanut. Jätin minä seuraamatta sääntöjä ja tein paljon typeryyksiäkin, joille ihmiset kohottelivat kulmiaan – kuten sen, että aloin nyrkkeillä, vaikka olin tyttö. Mutta olen aina ollut empaattinen ja kiltti. Aistin helposti muiden tunteita ja haluan, että muilla on hyvä olla. En ikinä tekisi pahaa toiselle. Paitsi kehässä. (*Rajoilla* 2014, 15–16.)

Wahlström kokee, että hänen nyrkkeilemisensä näyttäytyy muille sääntöjen rikkomisena ja typeränä käytöksenä. Muut hänen ympärillään eivät ymmärrä, miksi nainen valitsisi maskuliinisen lajin. Wahlström joutuu perustelemaan, ettei hän ole luonteeltaan maskuliinisen väkivaltainen, vaan empaattinen, mikä on feminiininen piirre (Jokinen 2003, 7; Norman 1997, 1–2). Hän korostaa, ettei satuttaisi ketään muualla kuin kehässä eli hänen väkivaltaisuutensa on siis kontrolloitua. Väkivaltaisuuden nähdään kuuluvan miehen luontoon, kun taas naisten ajatellaan olevan väkivaltaisia harkitulla ja tarkoituksenmukaisella tavalla (Herrala 2016, 55). Naisten kulttuuriseen positioon ei kuulu vihan ja aggression näyttäminen (Mikkola 2012, 282). Naisen viha saatetaan nähdä hämmentävänä ja rajoja ylittävänä, tai jopa vaarallisena ja kontrollia vaativana (Nykyri 1998, 183).

Wahlström tuo ilmi ajattelevansa vastustajiensa parasta, sillä hän pelkää vastustajiensa puolesta, eikä halua aiheuttaa heille pysyviä vammoja. Voitettuaan Irinan hän pohtii, haluaako hän jatkaa ammattinyrkkeilyä, koska hän joutuu asettamaan vastustajan vaaraan:

Yhtä lailla kuin minä olen pienen lapsen äiti, voi toisessa kulmassa olla jonkun toisen äiti. Haluanko todella olla tässä mukana? Vaikka miten kovasti nyrkkeilyä rakastan, haluanko tuottaa mahdollisesti pysyviä vammoja toiselle ihmiselle? Hän on toki vapaaehtoisesti mukana ja yrittää tehdä saman minulle, mutta haluanko sittenkään? Kehityn päivä päivältä. Tietääkö vastustaja varmasti, mihin hän on ryhtynyt? (*Rajoilla* 2014, 128.)

Wahlström voittaa Irinan tyrmäyksellä ja kuvailee Irinan ”pudonneen kanveesiin kuin kuollut”. Wahlström kokee voimistuvansa, mutta samalla hän alkaa pelätä olevansa liian vahva ja pelkää vastustajiensa kohtaloa jopa enemmän kuin omaansa. Hän ei halua itse loukkaantua pahoin, muttei asettaa tilanteeseen ketään muutakaan.

Wahlströmille on haastettu kadulla riitaa ja häntä on tönitty ja lyöty, mutta silti hän ei ole edes itsepuolustuksena satuttanut ketään, sillä hän tietää, että siitä voisi olla vakavia seurauksia. Kaduilla tapahtuva väkivalta on ominaista miesten keskinäiselle välien selvittelylle, joka nähdään hyväksyttävänä ja miehen elämään lähes luonnollisesti kuuluvana asiana (Jokinen 2000, 28–31). Wahlström kokee kadulla väkivaltaa, mikä kertoo siitä, että hänet asetetaan nyrkkeilijänä jonnekin miehen ja naisen välimaastoon, tai jopa miehen asemaan. Hän ei vastaa kadulla kokemaansa väkivaltaan väkivallalla, koska hän tietää voivansa satuttaa, ja omaa näin valtaa, jota ei halua käyttää, koska se ei ole moraalisesti oikein.

Vaikka Wahlström tuo esiin empaattisuuttaan ja ajatuksen siitä, että hän pystyy kontrolloimaan väkivaltaansa, niin hän tuo esiin selkeästi myös halunsa satuttaa. Hän muistelee, miltä tuntui tyrmätä Irina ja kuvailee tunnetta ainutlaatuisiksi. Hän haluaa tuntea uudestaan, miten hänen kätensä lävistää vastustajan tähän osuessaan. Wahlström päätyy ajattelemaan, että hänen on haluttava satuttaa vastustajaa, jos hän aikoo vielä nyrkkeillä. Hänen ajatuksensa ovat ristiriitaisia, sillä hänellä tuntuu olevan halu satuttaa vastustajaa, mutta hän ei halua myöntää sitä. Wahlströmin lyödessä Irinan maahan, hän toivoo, ettei tämä nouse ylös. Kun mitään ei tapahdu, hän toivoo, että Irina nousisi. Hän näyttäisi pelkäävän, että Irinalle on tapahtunut jotain vakavaa. Tulkitsen, että Wahlström nauttii satuttamisesta tiettyyn pisteeseen asti, mutta toivoo vastustajansa aina selviävän ilman pysyviä vammoja. Ollessaan amatööriinyrkkeilijä Wahlström ei puhunut siitä, että halusi satuttaa vastustajaa. Ammattinyrkkeily tuo hänestä esiin nämä piirteet, koska vastustajaa on pakko haluta satuttaa, jos hänet haluaa voittaa tai tyrmätä yleisön mieliksi.

Minulta on kysytty monesti, miten voin lyödä ihmistä. En osaa enää vastata. Olen joskus vastannut ja ehkä ajatellutkin, etten pidä vastustajaa ihmisenä vaan maalina. Se ei pidä enää aivan paikkaansa. Totuus on, että todella haluan satuttaa vastustajaa. Haluan satuttaa vastustajaa niin, että hänen nenänsä murtuu, hänen silmänsä muurautuvat umpeen ja hän putoaa löysänä kanveesiin. (*Rajoilla* 2014, 194.)

Wahlström tuo esiin, että hän on amatööriinyrkkeilyn aikoihin pitänyt vastustajaa maalina. Hän toteaa epävarmasti, että ammattinyrkkeilijänä asia ei pidä enää täysin paikkaansa. Hän tuo esiin

valehdelleensa tietoisesti, että hän on pitänyt vastustajaa maalina. Tulkitsen, että Wahlström kokee olevan moraalisesti väärin satuttaa toista ja siksi hän peittelee haluaan satuttaa. Ammattinyrkkeilyssä asiaa ei voi kuitenkaan enää peitellä, sillä se on niin rajua. Myös valmentaja Ripa on osoittanut Wahlströmille, että hän voi tuoda esiin todelliset tunteensa. Toin aiemmin esiin, että Wahlström korostaa olevansa empaattinen ja kiltti. Näin hän kokee tarvetta olla ja näyttää olevansa feminiininen. Sen sijaan väkivaltaisuus ei ole feminiininen piirre, ja Wahlström kokeekin epävarmuutta myöntää halunsa satuttaa toista. Hän ei halua myöntää väkivaltaisuuden tunteitaan, joten hän liittää ne toiseen minäänsä:

– – se, joka ottelee, en ole minä – tai sitten otteluiden välillä olen joku toinen. Minussa asuu kaksi ihmistä.

Kun valmistaudun nousemaan kehään, kaikki minussa muuttuu. Vartalonsaento, hengitys, ajatukset, tunteet, arvot, elekieli, katse. Olen sisältä tulikuuma, ja tuntuu kuin silmäniikin leimuaisivat. Vatsanpohjassa liekehtii tiivis laavapallo, joka vetää vatsalihakset tiukoiksi, jotta voin lyödä kovempaa, ja tuntuu kuin saisin sen kautta voimia itseni ulkopuolelta. Tunnen itseni laskelmoivaksi ja pirulliseksi, ja kun näen vastustajan taipuvan tai vuotavan verta, vahvistun entisestään. Monta kertaa olen itsekin säikähtänyt katsettani nähtyäni otteluitani jälkikäteen nauhalta. Jos silmät ovat sielun peili, millaiseksi sieluni muuttuu ottelun aikana? En osaa vastata. Silti minulla on tarve välillä muuttua siksi ihmiseksi. (*Rajoilla* 2014, 194–195.)

Wahlström toteaa, että kehään astuessa kaikki hänessä muuttuu, myös arvot. Hän kuvaa muuttuvansa toiseksi ihmiseksi, jolloin hän poistaa arkisesta minästään halun satuttaa muita ja liittää sen vain otteluihin. Hän tuo esiin, ettei itsekään tunnista itseään täysin videonauhalla. Esitin aiemmin, miten Wahlström korosti, ettei ikinä satuttaisi ketään kadulla. Näin hän tuo esiin sen, että kokee toisen satuttamisen vääräksi, mutta koska kehässä se on sallittua, hän voi toteuttaa itseään, tai hänen mukaansa toista minäänsä, joka on moraaliseltaan erilainen kuin hän itse. Asettamalla toisen minänsä kehään, Wahlström irrottaa itsestään väkivaltaisuuden. Väkivaltaisuus on piirre, joka kuuluu hänen toiselle minälleen, ei hänelle itselleen. Kuitenkin hän tarvitsee tätä toista itseään aika ajoin. Väkivaltaisen minän voidaan tulkita sisältävän osin hänen ”maskuliinisen puolensa”, mutta osin se on vaikeammin selitettävissä tai mahdollisesti mahdoton selittää. Wahlström erottelee ”oikean feminiinisen minänsä” ja liittää maskuliinisen piirteen, väkivallan, kehässä oloon.

Wahlström viittaa teoksessaan myös jonkinlaisiin alkukantaisiin eläimellisiin vietteihin, jotka saavat hänet valtoihinsa. Siirtyessään amatööriyrkkeilystä ammattinyrkkeilyyn Wahlström kokee muutoksen itsessään pukiessaan hanskoja käteensä. Ammattinyrkkeilyn hanskat ovat ohuemmat ja näin kovemmat ja aiheuttavat enemmän vahinkoa vastustajaan osuessaan. Hän kuvaa eläimellisen väkivaltaisen vaiston valtaavan hänet:

Kun vedän hanskat käteeni ensimmäisen kerran, eläimellinen tunne lyö lävitseni kuin aalto. Kuin jokin vaisto minussa heräisi. Saan käteni hyvin nyrkkiin, aivan eri tavalla kuin mihin olen tottunut. Hanskat muuttavat minussa jotain. Ehkä petoeläin kokee saman haistaessaan veren hajun. (*Rajoilla* 2014, 105.)

Wahlström perustelee nyrkkeilynhaluaan alkukantaisilla eläimellisillä vieteillä. Hän myös kuvaa ennen kisoja tulevan jännityksen saavan hänen aistinsa terävöitymään. Hän kuvaa elimistönsä valmistautuvan pakenemaan tai hyökkäämään, kuten eläimillä käy. Hän kertoo näkevänsä ja kuulevansa paremmin, jopa yliluonnollisen hyvin, sillä hän esimerkiksi kuulee jonkun tekevät maalin monen korttelin päässä jalkapallokentällä. Wahlström kuvaa muuttuvansa ennen ottelua erilaiseksi kuin normaalisti:

Kyllä sodassakin taistellaan sairaana! Käsillä on se hetki, jolloin muunnun taistelijaksi. Teen kaiken hitaasti ja huolellisesti, kaivan itsestäni vähitellen esiin kaiken, minkä olen ikinä oppinut nyrkkeilyssä, ja kaikki ne voimavarat, jotka minussa on. Minusta tulee ammattinyrkkeilijä, jolla on palava halu satuttaa vastustajaansa. (*Rajoilla* 2014, 194.)

Wahlström korostaa ottavansa ammattinyrkkeilijän roolin, ja näin tuo esiin, että se on pelkkä rooli, eikä hän itse. Hän kuvaa ottelua pakolliseksi asiaksi, johon hänen on osallistuttava jopa sairaana, aivan kuten sotaankin olisi osallistuttava. Hän valmistautuu otteluun kuin sotaan, huolellisesti kaivaen itsestään kaikki voimavarat, joita hän omaa. Sodassa tappaminen on oikeutettua, ja nyrkkeilyssäkin vastustaja voi halvaantua tai jopa kuolla, ja tekijä ei joudu tästä vastuuseen.

Wahlströmin omaelämäkerta tarjoaa kiinnostavan näkemyksen nyrkkeilyyn ja väkivaltaan. Jokisen (2000, 14) mukaan väkivallaksi luokitellaan toiseen ihmiseen kohdistettu alistava ja pakottava toiminta, jonka tavoitteena on hallitseminen, kontrollointi ja hyväksikäyttö. Kuokkasen mukaan teko on väkivaltaa, kun se loukkaa toisen osapuolen autonomiaa tai teon tarkoituksena on satuttaa. Nyrkkeilyä ei nähdä väkivaltana, koska siinä vallitsee kaikkien osapuolten suostumus, sekä osallistujien, että katsojien. (Kuokkanen 1995, 27–28.) Nyrkkeilyn tarkoituksena ei ole vahingoittaa (Kuokkanen 1995, 29). Kuokkanen (1995) näkee, nyrkkeily voi kuitenkin sisältää väkivaltaa, jos nyrkkeilijä toimii kehässä nyrkkeilyn sääntöjä vastaan. Jos vastustaja saa esimerkiksi aivoverenvuodon, johon kuolee, ei tapausta nähdä väkivaltaisena, koska vastustaja on tietoisesti ottanut riskin. Kuokkasen mukaan nyrkkeilijä saattaa haluta voittaa vahingoittamatta vastustajaa, ja jos vastustaja vahingossa vahingoittuu, ei kyseessä ole väkivalta. Toinen nyrkkeilijä saattaa haluta voittaa vahingoittamalla vastustajaa, ja kolmas nousee kehään vahingoittaakseen vastustajaa. Kolmannelle voitto on tällöin toissijaista. Neljännelle itse kamppailu saattaa olla tärkeintä. Näin nyrkkeily saattaa sisältää väkivaltaa nyrkkeilijän motiiveista riippuen, mutta asiasta on hankala saada täyttä varmuutta. (Kuokkanen 1995, 28.)

Wahlström tuo esiin nyrkkeilyn väkivaltaisuutta verratessaan nyrkkeilyä sotaan ja itseään gladiaattoriin. Kuokkanen (1995, 29) näkee entisaikojen gladiaattoritaistelut väkivaltana. Wahlström myös puhuu esimerkiksi vastustajan lävistämisestä, mikä on hyvin väkivaltainen termi, sillä nyrkein

ei voi lävistää vastustajaa, vaan verbi tuo mieleen terävemmän ase. Edellä mainitut asiat kielivät siitä, että Wahlström mahdollisesti itse liittyy nyrkkeilyyn väkivaltaisuuden joko tietoisesti tai tiedostamattomasti. Wahlström tuo ilmi, että väkivaltaisuus liittyy enemmän ammattinyrkkeilyyn, sillä siellä voittaakseen on haluttava satuttaa: ”Jos aion vielä nyrkkeillä, minun on kehään noustessani haluttava satuttaa. Ottelun ajan minun täytyy olla paljon kovempi ja kylmempi ja kaivaa esiin vaisto, josta Ripa puhui” (*Rajoilla* 2014, 130). Näin herää kysymys voiko ammattinyrkeily tosiaan olla täysin väkivallatonta, kuten Kuokkanen väittää. Näen, että nyrkkeilyssä väkivallan aspekti on koko ajan läsnä ja ehkä nyrkkeilyä tulisikin tarkastella enemmän oikeutettuna väkivaltana kuin täysin väkivallattomana.

Olen edellä esittänyt, että Wahlström tuo ristiriitaisesti esiin satuttamisen haluaan. Hän tuo toisaalta esiin, että hänellä on halu satuttaa, mutta liittyy tämän halun kehässä olevaan toiseen minäänsä. Wahlström tuo myös esiin, että nyrkkeilijän tulee haluta satuttaa vastustajaansa, suorastaan oppia siihen. Wahlström kuvaa löytävänsä vihasta voimaa: ”Tuossa ottelussa löysin tunteen, jonka avulla aloin pärjätä. Eteenpäin, perkele. Eteenpäin, vaikka henki menisi. Vahvana ja vihaisena” (*Rajoilla* 2014, 33). Kehässä nyrkkeilijän on tunnettava vihaa vastustajaa kohtaan, jotta tätä voisi satuttaa. Ripa on sanonut nähneensä Wahlströmillä olevan tappajan vaisto. Wahlström ei itse kuitenkaan ole tätä uskonut, mutta eräässä ottelussa hän tuntee tappajan vaistonsa. Hän viittaa myös muissa kohdissa teostaan eläimellisiin vietteihin. Tämä tuo esiin sen, että väkivaltaisuutta ei voi nähdä vain miesten piirteinä, koska Wahlström kuvaa väkivallan olevan hänessä itsessään luonnollisena (biologisena) piirteinä. Wahlströmille on kuitenkin hankalaa tuoda esiin hänen luontaiset väkivaltaiset halunsa, koska ne eivät ole feminiinisiä piirteitä. Tämä tuo esiin sen, nainen voi täyttää maskuliinisia piirteitä, mutta tietyissä rajoissa, jottei hän kokisi itseään epänaiseelliseksi. Maskuliinisuus ja feminiinisyys ovat siis edelleen vahvoja stereotyyppioita yhteiskunnassamme ja nyrkkeilyn parissa. Kuitenkin nyrkkeily maskuliinisenä lajina vaatii monien maskuliinisten piirteiden omaamista ja niitä tulisi myös voida avoimesti näyttää menettämättä naiseuttaan yhteiskunnan silmissä.

6 Päätäntö

Tämä tutkimus on selvittänyt, miten maskuliinisen urheilulajin harrastaminen vaikuttaa Wahlströmin kokemukseen minuudestaan ja ruumiistaan. Metodini toimi kontekstuaalinen lähiluku, ja elämäkertaa tarkastelin kertomuksena eli narratiivina, sillä elämäkerta on tuotettua tekstiä, jota luetaan totena. Otteeni Wahlströmin omaelämäkertaan oli osittain kriittinen, mikä ilmeni esimerkiksi pohtiessani hänen väitettään siitä, että hänellä ei ole ollut syömishäiriötä. Sitouduin kuitenkin noudattamaan omaelämäkerrallista sopimusta, enkä näin ollen kyseenalaistanut Wahlströmin kokemuksia.

Ensimmäinen alakysymykseni oli ”Miten Wahlström kokee ja suhtautuu omaan ruumiiseensa?” Hyödynsin tarkastelussani Maurice Merleau-Pontyn ruumiinfenomenologiaa mahdollistaakseni subjektiivisen ruumiinkokemuksen tutkimisen. Wahlström hyväksyy maskuliiniset fyysiset piirteensä, mutta kokee rasvaisen ruumiinsa abjektina, ja samoin kipu luo hänelle abjektikokemuksen. Wahlströmin äiti tuo esille epäilynsä Wahlströmin syömishäiriöstä, mutta Wahlström kieltää tämän jyrkästi. Tavoitteenani ei ole ollut väittää, että Wahlströmillä olisi syömishäiriö. Hän kuitenkin tuo esiin syömishäiriöihin liittyviä piirteitä, mikä kertoo siitä, että nyrkkeily lajina sisältää vahvaa kannustusta oman kehon ulkomuodon kontrolliin.

Koska naisen ruumiiseen on liitetty perinteisesti pehmeys, heikkous ja hoikkuus, niin urheilijan kovan, vahvan ja kiinteän ruumiin selkeästi erottuvine lihaksineen voi nähdä vastalauseena perinteiselle naiskehohanteelle. Wahlströmille laihduttaminen liittyy enemmän nyrkkeilijöiltä vaadittuihin ominaisuuksiin, kuin naisilta vaadittuihin. Hän haluaa kehonsa olevan rasvaton pääosin siksi, että hän haluaa näyttää urheilijalta, ei sen takia, että hän haluaa näyttää naiselta. Myös ennen kisoja on mahdollista tiettyyn painoluokkaan, minkä takia laihduttaminen on nyrkkeilijälle normaalia.

Esitin tutkimukseni alussa väitteen, että maskuliinisissa urheilulajeissa nainen asetetaan subjektin asemaan, toisin kuin feminiinisissä lajeissa. Nyrkkeilyssä naisilta ei odoteta esimerkiksi kisameikkejä, kuten monissa feminiinisissä lajeissa, kuten tanssissa, cheerleadingissa ja fitnessurheilussa. Nyrkkeilyssä naiset saavat valita, pukevatko he housut vai hameen. Hiukset letitetään nyrkkeilyssä, jotta ne saadaan pois naamalta viemästä näkökykyä, ei ulkonäön takia. Koska oletin Wahlströmin omaavan subjektin aseman maskuliinisessa lajissa, hypoteesikseni muodostui, että maskuliinisen lajin harrastaminen vähentää Wahlströmin kokemia ulkonäköpaineita, kun taas feminiininen laji olisi mahdollisesti lisännyt niitä. Vertailukohteenani käytin aiempaa tutkimusta ruumisnormeista. Tutkimukseni osoitti, että Wahlström kokee paineita urheilijalta näyttämisessä.

Hän haluaa mahdollisimman lihaksikkaan ja rasvattoman kehon, mutta ei toisaalta halua olla liian pienikokoinen. Maskuliinisen lajin harrastaminen näyttää vähentäneen Wahlströmin kohdalla naisen ihannekehon tavoittelua. Nykypäivänä naisten kehoihanteeseen kuuluu nuori, hoikka ja urheilullinen keho (Kinnunen 2010, 232). Naisen keho ei saisi kuitenkaan olla liian lihaksikas. Wahlström ei havittele hoikkaa ja pientä kehoa, kuten monissa feminiinisissä lajeissa olisi suotavaa. Sen sijaan hän tavoittelee vahvaa ja lihaksikasta, jopa maskuliiniseksi miellettyä kehoa. Hänelle ruumiin vahvuus merkitsee yleisluontoista vahvuutta. Ideaaliruumiisiin liitetäänkin vallan kokemuksia (ks. esim. Mikkola 2012, 97). Maskuliinisen ruumiin tavoittelu voidaan nähdä näin vallan tavoitteluna.

Raskaana ollessaan Wahlström kokee ruumiinsa kömpelönä. Tulkitsin, että hän pyrki peittämään ruumistaan mahdollisesti sen vuoksi, että raskaana oleva ruumis ei näytä urheilulliselta. Tämän lisäksi hän pelkää sitä, että hänen ruumistaan pyritään kontrolloimaan, koska hän on raskaana. Raskauden jälkeen Wahlström pelkää muiden huomaavan hänen pienuutensa ja lihasten katoamisen. Hän ei kuitenkaan tuo esiin suoraan inhoa kehoaan kohtaan. Sen sijaan ennen raskauttaan hän kokee ruumiinsa rasvan vastenmielisenä. Näin äidiksi tuleminen näyttäisi muuttaneen hänen ruumiskuvaansa positiivisempaan suuntaan. Wahlström kyseenalaistaa teoksessaan ajatuksen siitä, että nyrkkeilijän kehon tulisi olla mahdollisimman rasvaton, jotta päästäisiin parhaisiin tuloksiin. Näin hän kyseenalaistaa urheilijoille (ja naisille) suunnattuja ulkonäköpaineita.

Tutkimukseni toi esiin, että maskuliinisessa urheilulajissa ulkonäköä ei korosteta samalla lailla kuin monissa feminiinisissä lajeissa. Kuitenkin yhteiskunnan suunnalta kohdistuu naisruumiiseen ulkonäköpaineita, joita ei maskuliininen lajikaan kokonaan poista. Nyky-yhteiskunnassa urheilijan tuunattu ja rasvaton keho on tullut osaksi kauneusihannetta.

Tutkimuksessani nousi esille, että valmentajalla oli paljon vaikutusta Wahlströmin ruumiinkuvan muotoutumiseen, vaikka en osannut odottaa aihetta tutkivani. Aiheesta on käyty viime vuosina paljon keskustelua. Miesvalmentajat kontrolloivat yllättävän paljon Wahlströmin ruumista. Valmentajat pyrkivät tekemään Wahlströmin ruumiista mahdollisimman rasvattoman huomioimatta, että naisella rasvaton ruumis voi olla terveystahetta, kuten johtaa kuukautisten loppumiseen. Wahlströmiltä odotettiin maskuliinista kehoa huomioimatta naisen ja miehen kehojen ja terveydellisesti kannattavan rasvaprocentin eroja. Urheilijana Wahlström on tehnyt mitä valmentajat ovat käskeneet, mutta kipu on saanut hänet muuttamaan suhtautumistaan valmentamiseen ja kyseenalaistamaan valmentajien harjoitusmenetelmiä. Hän ei kuitenkaan kyseenalaista valmentajien puuttamista hänen ruumiinsa ulkoiseen olemukseen, vaan näkee valmentajien naiskehon kontrollin oikeutettuna. Valmentajat pyrkivät kontrolloimaan Wahlströmin kehoa, jotta se olisi mahdollisimman rasvaton, vaikka rasva ei

välttämättä vaikuta mitenkään urheilusuoritukseen, vaan rasvattomuus liitetään teoksessa urheilijalta näyttämiseen ja näin ollen oikeanlaiseen urheiluuteen.

Urheilijana Wahlströmille on ominaista ruumiinsa kontrollointi ja kurinalaistaminen. Ruumis näyttäytyy hänelle aika ajoin vain välineenä tavoitteiden saavuttamiselle. Kun Wahlströmin tila alkaa huonontua ja hän sairastelee jatkuvasti, hänen ruumiinkuvansa muuttuu. Kivut saavat hänet muuttamaan suhtautumistaan ruumiiseensa. Ruumis ei enää näyttäydy hänelle välineenä tavoitteiden saavuttamiseen. Wahlström oppii kyseenalaistamaan valmentajiensa käskyjä, sillä hän ei halua tehdä mitään ylimääräistä, mikä lisäisi hänen kipujaan. Näin hän oppii kuuntelemaan omaa kehoaan. Ruumis ei enää näyttäytynyt erillisenä osana, vaan hänenä itsenään eli Merleau-Pontyn kuvailemana subjektiruumiina. Wahlström tuo myös esiin, miten hän kokee ruumiinsa kivun kautta, ja ilman kipua hän ei tunne ruumiinsa rajoja.

Toisena tutkimukseni tarkoituksena oli tutkia, miten Wahlström hyväksyy maskuliiniset piirteet osaksi itseään. Hän pyrkii olemaan hyvä äiti ja tuo esiin feminiinisiä piirteitään. Hän kokee tarvetta uhrautua lapsensa puolesta, mikä on yleisesti äideiltä odotettu piirre. Wahlström kokee, että hän ei voi samaan aikaan olla hyvä äiti ja nyrkkeillä, sillä nyrkkeily vie hänen huomiotaan lapseltaan, ja tämän lisäksi nyrkkeily on maskuliinisen aggressiivista ja näin epä-äitimäistä toimintaa. Mentaalivalmentajan avulla Wahlström kuitenkin ymmärtää, että hän voi nyrkkeillä. Tämän lisäksi hän ymmärtää, ettei voi miellyttää kaikkia ja hänen on oltava sellainen äiti, kuin hän itse kokee tarpeelliseksi.

Wahlström tuo esiin kilpailunhaluaan ja piti piirrettä naisille ominaisena, vaikka piirre mielletään perinteisesti maskuliiniseksi. Hän pyrkii kieltämään väkivaltaisuutta itsessään siirtämällä väkivaltaisuuden toiseen minäänsä. Wahlström tuo esiin empaattisuuttaan, sillä hän pelkää, että nyrkkeilyn harrastaminen saisi muut mieltämään hänet luonteeltaan väkivaltaiseksi, mikä ei sovi feminiinisyyteen. Hän omaa monia maskuliiniseksi miellettyjä piirteitä, mutta hän korostaa myös feminiinisiä piirteitään. Näin hän laajentaa feminiinisyyden määritelmää.

Kosonen jaottelee feministiset subjektikäsitykset kolmeen osaan, joista ensimmäisessä nainen näyttäytyy toisena miehen ollessa subjekti. Näin naisen on tultava mieheksi eli oltava kuin miehet, jotta hän voi saada toimijan aseman. (Kosonen 2004, 192–193.) Kososen (2004, 195) mukaan subjektikäsityksen ensimmäinen suuntaus on vielä ajankohtainen. Tutkimukseni tuo esiin, että Wahlström kokee, että hänen oli oltava yhtä hyvä kuin miehet ollakseen vakuuttava nyrkkeilijä, vaikka miehet ja naiset kilpailevat eri lajeissa. Tämän lisäksi hän kokee painetta näyttää ruumiillisesti maskuliiniselta, jotta hänet otettaisiin vakavasti, ja hän saisi valtaa. Näin maskuliinisten piirteiden

omaaminen tuo Wahlströmille subjektin asemaa maskuliinisessa lajissa. Wahlström omaa maskuliinisia piirteitä, mutta kokee etenkin väkivaltaisuuden piirteen olevan ristiriidassa todellisen minänsä kanssa. Tutkimukseni osoittaa, että naisten tila nyrkkeilyssä on vielä rajallinen naisille suunnattujen feminiinisyyden paineiden takia. Feminiinisyyden ja väkivalta eivät sovi yhteen, ja näin tuntuvat ajattelevan *Rajoilla*-teoksen mukaan sekä Wahlström että hänen valmentajansa.

Koska tutkin vain yhtä elämäkertaa, niin tuloksia ei voi yleistää koskemaan kaikkea maskuliinista urheilua tai edes nyrkkeilyä. Tutkimukseni toi esiin yksilön näkökulman kokemastaan ruumiillisuudesta, ja tutkimuksessani nousi esille myös yleisemmin puhuttaneita aiheita. Ilman ruumiinfilosofista näkökulmaa tutkimukseni olisi voinut tarjota myös erilaisia tuloksia. Ruumiinfilosofinen näkökulma sopi tutkimukseen ja tarjosi analyysiin hyviä välineitä. Vaikka tuloksia ei voi yleistää, niin niitä voi hyödyntää ja soveltaa. Tutkimustuloksia voisi hyödyntää esimerkiksi urheilijoiden valmennuksen kehittämisessä, sillä tutkimus toi valmennuksessa tapahtuvaa kaltoinkohtelua enemmän päivänvaloon. Myös esimerkiksi Kiira Korpi on kritisoinut luisteluvallennusta ja painija Petra Olli on kertonut yksinäisyydestään leireillä.

Jatkotutkimusaiheena voisi tarkastella laajemmalla otoksella naisten ulkonäköpaineita maskuliinisissa urheilulajeissa ja verrata niitä feminiinisiin lajeihin. Näin aineistoksi voisi valita esimerkiksi kaksi omaelämäkertaa kummastakin. Näin saataisiin selville tarkemmin, miten juuri omaelämäkertoissa näkyy feminiinisten ja maskuliinisten urheilulajien erot. Myös miesurheilijoiden omaelämäkertoja voisi tutkia samaan aiheeseen liittyen. Urheilijoiden omaelämäkertojen tutkiminen mahdollistaa pääsyn lähelle heidän todellista ruumiskokemustaan, sillä omaelämäkerran kirjoittajaa ei ohjailta, vaan hän voi vapaasti kirjoittaa niistä asioista mistä haluaa. Toisena jatkotutkimusaiheena voisi olla mielenkiintoista tutkia, miten omaelämäkertoissa näkyy nyrkkeilijöiden kokemus nyrkkeilyn väkivaltaisuudesta. Tutkimukseni toi ilmi, että Wahlströmin mukaan ammattinyrkkeilyssä vastustajaa on haluttava satuttaa voittaakseen. Nyrkkeilyä ei nähdä väkivaltana, mutta tutkimukseni herättää miettimään, onko määritelmä todella näin yksiselitteinen.

Lähteet

Kaunokirjallisuus:

Wahlström, Eva. 2014. Rajoilla. Helsinki: SKS.

Muut lähteet:

Berg, Kristiina. 2008. Äitiys kulttuurisina odotuksina. Helsinki: Väestöliitto. E-lähde. Viitattu 8.4.2020. https://vaestoliitto-fi.bin.directo.fi/@Bin/002a16574f6ce0a2c372dc343135e392/1586342640/application/pdf/8644656/%C3%84itiys%20kulttuurisina%20odotuksina_Berg_2008.pdf

Berg, Päivi. 2007. Sukupuoli ja rajatyön muodot koulun liikuntatunneilla. Nuorisotutkimus 25:2, 32–51. E-lähde. Viitattu 24.10.2019.

https://www.researchgate.net/profile/Paivi_Berg/publication/273648637_Sukupuoli_ja_rajatyon_muodot_koulun_liikuntatunneilla/links/55d6192f08aed6a199a4c0b3.pdf

Berg, Päivi. 2010. Ryhmärajoja ja hierarkioita: Etnografinen tutkimus peruskoulun yläasteen liikunnanopetuksesta. Helsinki: Helsingin yliopiston sosiaalipsykologian laitos. E-lähde. Viitattu 16.10.2019.

<https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/23549/ryhmaraj.pdf?sequence=2&isAllowed=y>

Berg, Päivi & Kokkonen, Marja. 2016. Urheilun takapuoli: Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus liikunnassa ja urheilussa. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura.

Bordo, Susan. 2003. Unbearable Weight: Feminism, Western Culture, and the Body. Berkeley, CA: University of California Press. 10.painos.

Butler, Judith. 2006. Hankala sukupuoli. Helsinki: Gaudeamus.

Dworkin, Shari L. & Messner, Michael A. 2002. Just do...what? Sport, bodies, gender. Teoksessa (toim. Sheila Scraton & Anne Flintoff) Gender and Sport: A Reader. Lontoo: Routledge, 17–29.

Dworkin, Shari L. & Wachs, Faye Linda. 2009. Body Panic: Gender, Health, and the Selling of Fitness. New York: New York University Press.

Greenleaf, Christy & Petrie, Trent A. 2013. Studying the Athletic Body. Teoksessa (toim. Emily A. Rober) Gender Relations in Sport. Rotterdam: Sense Publishers, 119–140. E-lähde. Viitattu 15.10.2019.

<http://web.a.ebscohost.com.ezproxy.jyu.fi/ehost/ebookviewer/ebook/bmx1YmtfXzY4Mzk5MV9fQU41?sid=524fa2d5-05e8-4134-b55f-f21f505da5ae@sessionmgr4006&vid=0&format=EB&rid=1>

Harjunen, Hannele. 2010. Sukupuolittuneet ruumiin muodot ja merkitykset. Teoksessa (toim. Tuija Saresma, Leena-Maija Rossi & Tuula Juvonen) Käsikirja sukupuoleen. Tampere: Vastapaino, 241–242.

Herrala, Helena. 2016. Rajat ja rajatyö jääkiekkokaukalossa. Urheilun takapuoli: Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus liikunnassa ja urheilussa. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura.

- Hiilloskorpi, Helena. 2004. Syömishäiriöt liikunnan harrastajilla. Teoksessa (toim. Patrik Borg, Mikael Fogelholm & Helena Hiilloskorpi) Liikkujan ravitsemus – teoriasta käytäntöön. Helsinki: Edita, 214–235.
- Husso, Marita. 1994. Abjekti. Teoksessa (toim. Risto Eräsaari & Eeva Jokinen) Näkymätön käsite. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto, 7-22. E-lähde. Viitattu 17.3.2020. <https://jyx.jyu.fi/handle/123456789/49126>
- Jokinen, Arto. 2000. Panssaroitu maskuliinisuus: Mies, väkivalta ja kulttuuri. Tampere: Tampereen yliopisto. E-lähde. Viitattu 7.4.2020. https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/68040/panssaroitu_maskuliinisuus_2000.pdf?sequence=3
- Jokinen, Arto. 2003. Miten miestä merkitään? Johdanto maskuliinisuuden teoriaan ja kulttuuriseen tekstintutkimukseen. Teoksessa (toim. Elina Mikola, Heli Perkkiö, Pasi Salonen, Markku Soikkeli, Nikals Vainio, Hans Wessels, Arto Jokinen & Kanerva Eskola) Yhdestä puusta: Maskuliinisuuksien rakentuminen populaarikulttuureissa. Tampere: Tampereen yliopisto, 7–31. E-lähde. Viitattu 7.4.2020. <https://trepo.tuni.fi/handle/10024/68081>
- Jokinen, Arto. 2010. Kriittinen mies- ja maskuliinisuustutkimus. Teoksessa (toim. Tuija Saresma, Leena-Maija Rossi & Tuula Juvonen) Käsikirja sukupuoleen. Tampere: Vastapaino, 128–139.
- Jokinen, Arto & Ahlbäck, Anders & Kinnarinen, Kirsi. 2012. Näkymätön sukupuoli näkyväksi. Teoksessa (toim. Arto Jokinen) Mieskysymys: Miesliike, -työ, -tutkimus ja tasa-arvopolitiikka. Tampere: Tampereen yliopisto, 171–185. E-lähde. Viitattu 27.4.2020. https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/68022/mieskysymys_2012.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Karttunen, Anu. 18.1.2019. Eva Wahlström pokkasi Vuoden esikuva -palkinnon paljain jaloin ja paljasti kengättömyyden syyn Urheilustudiossa – "Kieltämättä aika eevamainen reaktio". Uutinen sivustolla Yle. E-lähde. <https://yle.fi/urheilu/3-10603944> Viitattu 5.12.2019.
- Kaskisaari, Marja. 2000. Kyseenalaiset subjektit: Tutkimuksia omaelämäkerrroista, heterojärjestyksestä ja performatiivisuudesta. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Kinnunen, Taina. 2010. Sukupuolen ja seksuaalisuuden ruumiillinen muoto-oppi. Teoksessa (toim. Tuija Saresma, Leena-Maija Rossi & Tuula Juvonen) Käsikirja sukupuoleen. Tampere: Vastapaino, 226–240.
- Kondelin, Sade. 2016. Feminiinisyys, transmaskuliinisuus ja mieheys. Sukupuolentutkimus. 29:1, 53–56. E-lähde. Viitattu 3.5.2020. <http://elektra.helsinki.fi.ezproxy.jyu.fi/se/s/2342-0634/29/1/feminiin.pdf>
- Kosonen, Päivi. 2004. Subjekti. Teoksessa (toim. Anu Koivunen & Marianne Liljeström) Avainsanat: 10 askelta feministiseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino, 179–205. 2. painos.
- Kuhmonen, Petri. 1996. Miten ja miksi tutkimme ruumistamme – Fenomenologis-hermeneuttinen näkökulma. Teoksessa (toim. Riitta Koikkalainen) Ruumiita! Ruumiista, ruumiillisuudesta, kehosta ja kehollisuudesta. Jyväskylä: Jyväskylän yliopiston ylioppilaskunta, 169–204.
- Kujansivu, Heikki & Saarenmaa, Laura. 2007. Tunnustus ja todistus omaelämäkerrallisen esittämisen muotoina. Teoksessa (toim. Heikki Kujansivu & Laura Saarenmaa) Tunnustus ja todistus: Näkökulmia kahteen elämän esittämisen tapaan. Helsinki: Gaudeamus, 7–20.
- Kunttu, Virva. 21.04.2010. Nyrkkeileviä naisia. Uutinen sivulla Yle. E-lähde. Viitattu 28.10.2019. <https://yle.fi/aihe/artikkeli/2010/04/21/nyrkkeilevia-naisia#media=46653>

- Kuokkanen, Martti. 1995. Nyrkkeily ja väkivalta. *Niin & Näin* 2 (4), 27–31. E-lähde. Viitattu 20.4.2020. <https://netn.fi/sites/www.netn.fi/files/19954netn.pdf>
- Kyrölä, Katariina. 2006. Ruumis, media ja ruumiinkuvat. Teoksessa (toim. Anna Mäkelä, Liina Puustinen & Iris Ruoho) *Sukupuolishow: Johdatus feministiseen mediatutkimukseen*. Helsinki: Gaudeamus, 107–128.
- Kähkönen, Marjut. 2003. ”Auki molemmista päistä.” Ruumiilliset metaforat ja feminismi. Teoksessa (toim. Sanna Karkulehto ja Ilmari Leppihalme) *Ruumiillisuus: Merkillisiä ruumiita kirjallisuudessa*. Helsinki: SKS, 98–119.
- Laine, Timo. 1996. Eri puolilta kehoa. Teoksessa (toim. Riitta Koikkalainen) *Ruumiita! Ruumiista, ruumiillisuudesta, kehosta ja kehollisuudesta*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopiston ylioppilaskunta, 157–168.
- Lehtonen, Mikko. 2014. *Maa-ilma: Materialistisen kulttuuriteorian lähtökohtia*. Tampere: Vastapaino.
- Liljeström, Marianne. 2002. Omaelämäkertta performatiivina. *Naistutkimus*. 15:1, 68–71. E-lähde. Viitattu 4.3.2020. <https://www-doria-fi.ezproxy.jyu.fi/handle/10024/75241>
- Lökman, Paula. 2011. Becoming Aware of Gendered Embodiment: Female Beginners Learning Aikido. Teoksessa (toim. Eileen Kennedy & Pirkko Markula) *Women and Exercise: The Body, Health and Consumerism*. New York: Routledge, 266–279.
- Malmi, Pasi. 2012. Miehiin kohdistuvan sukupuoliserjinnän ilmenemismuodot ja syyt. Teoksessa (toim. Arto Jokinen) *Mieskysymys: Miesliike, -työ, -tutkimus ja tasa-arvopolitiikka*. Tampere: Tampereen yliopisto, 214–222. E-lähde. Viitattu 27.4.2020. https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/68022/mieskysymys_2012.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- McGannon, Kerry R. & Johnson, Christina R. & Spence, John C. 2011. I Am (Not) Big...It's the Pictures that Got Small: Examining Cultural and Personal Exercise Narratives and the Fear of Fat. Teoksessa (toim. Eileen Kennedy & Pirkko Markula) *Women and Exercise: The Body, Health and Consumerism*. New York: Routledge, 101–120.
- Merleau-Ponty, Maurice. 1962. *Phenomenology of Perception*. Lontoo ja New York: Routledge.
- Merleau-Ponty, Maurice. 1964. *The Primacy of Perception: And Other Essays on Phenomenological Psychology, the Philosophy of Art, History and Politics*. Evanston: Northwestern University Press.
- Mikkola, Hanna. 2012. ”Tänään työ on kauneus on ruumis on laihuus”: Feministinen luenta syömishäiriöiden ja naissukupuolen kytköksistä suomalaisissa syömishäiriöromaaneissa. Joensuu: Itä-Suomen yliopisto. E-lähde. Viitattu 26.4.2020. https://epublications.uef.fi/pub/urn_isbn_978-952-61-0744-8/urn_isbn_978-952-61-0744-8.pdf
- Norman, Ursula. 1997. Naisellisuuden kuvia: PJ Harvey ja naiseuden representaatio. *Musiikin suunta*. 19: 3, ei sivunumeroja. E-lähde. Viitattu 3.5.2020. <http://elektra.helsinki.fi.ezproxy.jyu.fi/se/m/0780-0703/19/3/naiselli.pdf>
- Nousiainen, Kirsi. 2004. Lapsistaan erillään asuvat äidit: Äitiysidentiteetin rakentamisen tiloja. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto. E-lähde. Viitattu 18.3.2020. <https://jyx.jyu.fi/handle/123456789/44895>

- Nykyri, Tuija. 1998. Naisen viha. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto. E-lähde. Viitattu 18.3.2020.
<https://jyx.jyu.fi/handle/123456789/44457>
- Oinas, Elina. 2001. Ruumiita akatemiassa! Sosiaalitieteellistä välttelyä, innostusta ja teoretisointia. Teoksessa (toim. Anne Puuronen & Raili Välimaa) Nuori ruumis. Helsinki: Gaudeamus, 17–29.
- Oksala, Johanna. 1997. Foucault ja feminismi. Teoksessa (toim. Sara Heinämää, Martina Reuter ja Kirsi Saarikangas) Ruumiin kuvia: Subjektin ja sukupuolen muunnelmia. Helsinki: Gaudeamus, 168–190.
- Paechter, Carrie. 2003. Masculinities, femininities and physical education: bodily practices as reified markers of community membership. Teoksessa (toim. Carol Vincent) Social Justice, Education and Identity. Lontoo: RoutledgeFalmer, 137–152. E-lähde. Viitattu 24.10.2019.
<http://web.a.ebscohost.com.ezproxy.jyu.fi/ehost/ebookviewer/ebook/bmx1YmtfXzEwMzAyMF9fQU41?sid=a1d6b4b6-ebde-4c66-a395-b7cfe07fedd1@sdc-v-sessmgr02&vid=0&format=EB&rid=1>
- Palin, Tutta. 2004. Ruumis. Teoksessa (toim. Anu Koivunen & Marianne Liljeström) Avainsanat: 10 askelta feministiseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino, 225–244. 2. painos.
- Petäjaniemi, Soili. 1997. Judith Butler ja ruumiin poliittinen fenomenologia. Teoksessa (toim. Sara Heinämää, Martina Reuter ja Kirsi Saarikangas) Ruumiin kuvia: Subjektin ja sukupuolen muunnelmia. Helsinki: Gaudeamus, 245–270.
- Pirinen, Riitta. 2001. Naiseus nykkeilyhanskassa. Teoksessa (toim. Minna Nikunen, Tuula Gordon, Sanna Kivimäki, Riitta Pirinen) Nainen / naiseus / naisellisuus. Tampere: Tampereen yliopisto, 142–156. E-lähde. Viitattu 10.10.2019.
https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/65439/nainen_naiseus_naisellisuus_2001.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Priest, Stephen. 1998. Merleau-Ponty. Lontoo; New York: Routledge.
- Rautaparta, Malla. 1997. Ruumis subjektina Merleau-Pontyn filosofiassa. Teoksessa (toim. Sara Heinämää, Martina Reuter ja Kirsi Saarikangas) Ruumiin kuvia: Subjektin ja sukupuolen muunnelmia. Helsinki: Gaudeamus, 129–135.
- Reuter, Martina. 1997. Anorektisen ruumiin fenomenologia. Teoksessa (toim. Sara Heinämää, Martina Reuter ja Kirsi Saarikangas) Ruumiin kuvia: Subjektin ja sukupuolen muunnelmia. Helsinki: Gaudeamus, 136–167.
- Ronkainen, Suvi. 2017. Mitä väkivalta on? Teoksessa (toim. Johanna Niemi, Heini Kainulainen & Päivi Honkatukia) Sukupuolistunut väkivalta: Oikeudellinen ja sosiaalinen ongelma. Tampere: Vastapaino, ei sivunumeroita. E-lähde. Viitattu 28.4.2020.
<https://www.ellibslibrary.com/reader/9789517686105>
- Rossi, Leena-Maija. 2003. Heterotehdas: Televisiomainonta sukupuolituotantona. Helsinki: Gaudeamus.
- Rossi, Leena-Maija. 2010. Sukupuoli ja seksuaalisuus, erosta eroihin. Teoksessa (toim. Tuija Saresma, Leena-Maija Rossi & Tuula Juvonen) Käsikirja sukupuoleen. Tampere: Vastapaino, 21–38.
- Saarikangas, Kirsi. 1997. Äitiyden esittäminen ja post-partum document. Teoksessa (toim. Sara Heinämää, Martina Reuter ja Kirsi Saarikangas) Ruumiin kuvia: Subjektin ja sukupuolen muunnelmia. Helsinki: Gaudeamus, 102–126.

- Saarinen, Joska. 17.1.2020. Suomen Taitoluisteluliiton kurinpitolaikunta asetti valmentajan vuoden kilpailukieltoon – syynä epäasiallinen kielenkäyttö, huutaminen ja nöyryyttäminen. Uutinen sivustolla Yle. E-lähde. Viitattu 23.4.2020. <https://yle.fi/urheilu/3-11163926>
- Sarpavaara, Harri. 2004. Ruumiillisuus ja mainonta: Diagnoosi tv-mainonnan ruumiillisuusrepresentaatioista. Tampere: Tampereen yliopisto. E-lähde. Viitattu 16.10.2019. <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/67380/951-44-5953-9.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Saresma, Tuija. 2007. Omaelämäkerran rajapinnoilla: Kuolema ja kirjoitus. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto. E-lähde. Viitattu 10.10.2019. [file:///C:/Users/Bella/Downloads/978-951-39-5003-3%20\(3\).pdf](file:///C:/Users/Bella/Downloads/978-951-39-5003-3%20(3).pdf)
- Smith, Malissa. 2014. A History of Women's Boxing. United Kingdom: Rowman & Littlefield.
- Särmäkari, Tuuli. 2013. Naiset jotka lyövät kovaa: Diskursiivinen tutkimus naisnyrkkeilystä Suomessa. Helsinki: Helsingin yliopisto. E-lähde. Viitattu 15.10.2019. https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/44745/VALMIS_PRINTATTU_GRADU.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Säävälä, Hannu. 1999. Mieheyden psykologiaa. Teoksessa (toim. Arto Jokinen) Mies ja muutos: Kriittisen miestutkimuksen teemoja. Tampere: Tampereen yliopisto, 52–73.
- Takamäki, Noora. 17.1.2019. Vuoden esikuvaksi valittu Eva Wahlström paljastaa Urheilugaalan salaisuuden: "Painijoiden pöydässä menee lujaa!" Uutinen sivustolla Yle. E-lähde. <https://yle.fi/urheilu/3-10602054> Viitattu 5.12.2019.
- Taloustutkimus. 2019. Suomen taitoluisteluliitto: lajikulttuurikysely. E-lähde. Viitattu 23.4.2020. https://www.stll.fi/wp-content/uploads/sites/4/2019/09/Taitoluistelu_Lajikulttuuritutkimus_2019-1.pdf
- Tiihonen, Arto. 1999. Oikeita miehiä – ja urheilijoita? Urheilun miestutkimusta. Teoksessa (toim. Arto Jokinen) Mies ja muutos: Kriittisen miestutkimuksen teemoja. Tampere: Tampereen yliopisto, 89–117.
- Toikkanen, Jarkko. & Virtanen, Ira A. 2018. Kokemuksen käsitteen ja käytön jäljillä. Teoksessa (toim. Jarkko Toikkanen & Ira A. Virtanen) Kokemuksen Tutkimus VI: Kokemuksen käsite ja käyttö. Rovaniemi: Lapland University Press, 7–24.
- Tökkäri, Virpi. 2018. Fenomenologisen, hermeneuttis-fenomenologisen ja narratiivisen kokemuksen tutkimuksen käytäntöjä. Teoksessa (toim. Jarkko Toikkanen & Ira A. Virtanen) Kokemuksen Tutkimus VI: Kokemuksen käsite ja käyttö. Rovaniemi: Lapland University Press, 64–84.
- Vilkko, Anni. 1997. Omaelämäkerta kohtaamispaikkana: Naisen elämän kerronta ja luenta. Helsinki: SKS.
- Virkki, Tuija. 2004. Vihan voima: Toimijuus ja muutos vihakertomuksissa. Jyväskylä: Atena. E-lähde. Viitattu 24.4.2020. <https://jyx.jyu.fi/handle/123456789/50540>
- Vuori, Jaana. 2010. Äitiys sukupuolikysymyksenä. Teoksessa (toim. Tuija Saresma, Leena-Maija Rossi & Tuula Juvonen) Käsikirja sukupuoleen. Tampere: Vastapaino, 109–120.
- Wray, Sharon. 2011. The Significance of Western Health Promotion Discourse for Older Women from Diverse Ethnic Backgrounds. Teoksessa (toim. Eileen Kennedy & Pirkko Markula) Women and Exercise: The Body, Health and Consumerism. New York: Routledge, 161–179.

Wright, Cassie A. 2012. Doing “Girl Power”: Negotiating Sporting Femininity in Media Sport. Teoksessa (toim. Michelle S. Bae & Olga Ivashkevich) Girls, cultural Productions, and resistance. New York: Peter Lang, 171–190.

Young, Iris Marion. 2005. On Female Body Experience: “Throwing Like a Girl” and Other Essays. New York: Oxford University Press.

Internet osoitteet:

Suomen nyrkkeilyliitto. Viitattu 16.1.2020.

<https://www.nyrkkeilyliitto.com/nyrkkeilyinfo/nyrkkeilyn-esittely/>

Terveyskirjasto. Viitattu 8.5.2020.

https://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_artikkeli=khp00109